

225a.

TER BESLUITVORMING

Aan de Staatssecretaris

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Auteur

T 070

@minez.nl

Datum

2 april 2013

Kenmerk

DGA-PAV / 13057089

nota

Wetsvoorstel invoering rund-/melkveerechten

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

Paraaf	Paraaf	Paraaf
mr. dr. J.P. Hoogeveen MPA	ir. C. Lever	
DG Agro	directeur PAV	
Medeparaaf	Medeparaaf	Medeparaaf

BBR-paraaf

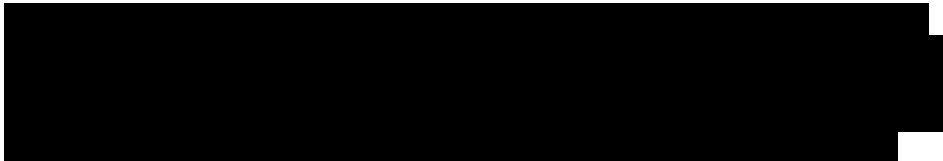
1. Aanleiding

Per brief van 18 januari van dit jaar (Kamerstukken II, 2013/14, 33322, nr. 8) heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over uw voornemens met het *wetsvoorstel verantwoorde mestafzet*. Met genoemde brief heeft u de Tweede Kamer tevens de route uitgestippeld voor het beleid dat vanaf 1 januari 2015 van kracht moet zijn. U schetst daarvoor drie beleidsopties. Eén van deze opties behelst verplichte mestverwerking voor bedrijven met een mestoverschot, aangevuld met productierechten voor varkens en pluimvee (voortzetting huidige stelsel) en introductie van productierechten voor rund-/melkvee. Eind dit jaar moet de keuze gemaakt worden, mede gevoed door de uitkomst van de ex-ante beleidsevaluatie door het Planbureau voor de Leefomgeving.

Om tijdig gereed te zijn voor de mogelijke introductie van rund-/melkveerechten heeft u aan de Kamer gemeld dat u niet zal wachten met de voorbereidingen van de voor de introductie van deze rechten benodigde wijziging van de Meststoffenwet.

Ontvangen BBR

2. Ter besluitvorming

-
-

3. Toelichting

3.1 Algemeen

In de Kamerbrief van 18 januari jl. is optie 3 als volgt geformuleerd:
“Mestverwerkingsplicht in combinatie met dierrechten: de varkens- en pluimveerechten blijven ook vanaf 2015 in stand. Daarbij ligt het, om ongecontroleerde groei van de rundveesector te voorkomen en vanuit oogpunt van rechtsgelijkheid, voor de hand om ook voor rund-/melkvee een rechtenstelsel te introduceren. Ook dit zal een nieuw wetsvoorstel vereisen. De dierrechten leggen zowel nationaal als op bedrijfsniveau een maximum op het totaal aantal te houden dieren. Indien deze optie wordt gekozen, zal deze moeten worden uitgevoerd binnen de afspraken ten aanzien van regeldruk in het regeerakkoord, inhoudende een ambitieuze taakstelling voor juist een reductie van de totale regeldruk”.

3.2 Afbakening stelsel van productierechten

Met het huidige nationale stelsel van varkens- en pluimveerechten en de Europese melkquotering wordt bijna 90% van de dieraantallen – en daarmee de fosfaatproductie - gereguleerd (zie tabel 1). Hierbij moet aangetekend worden dat de melkquotering vrij direct stuurt op aantallen melkkoeien, maar slechts indirect op het aantal stuks jongvee. De vervangingsgraad van melkkoeien is wel in hoge mate bepalend voor het benodigde aantal stuks jongvee¹.

Andere diercategorieën laten, ondanks dat zij niet gebonden zijn aan een productieplafond, over het algemeen geen opwaartse trend zien (behoudens konijnen en pelsdieren). De bijdrage aan de druk op de mestmarkt is veelal gering. Mest van vleeskalveren vindt zijn weg voor een aanzienlijk deel naar de Stichting Mestverwerking Gelderland (SMG), met vaste afzetkanalen. Mest van schapen en geiten wordt voor ruim de helft geplaatst op eigen grond. De mest van paarden en pony's wordt voor een aanzienlijk deel gebruikt voor de productie van

¹ Tussen 2000 en 2011 is aantal stuks jongvee met iets meer dan 8% afgenomen, het aantal melkkoeien met 2,2%.

champignonsubstraat en wordt, na de champignonenteelt, geëxporteerd. De bijdrage van konijnen en nertsen aan de totale fosfaatproductie is minder dan 1%.

	Fosfaatuitscheiding (kg. per jaar) 2012	Percentage 2012	Fosfaatuitscheiding (kg. per jaar) 2006	Trend 2006-2012
Melk- en fokvee	78.900.000	46,85%	78.800.000	0,13%
Vleesvee	11.300.000	6,71%	12.700.000	-11,02%
Schapen en geiten	4.100.000	2,43%	4.300.000	-4,65%
Paarden en pony's	2.500.000	1,48%	2.500.000	0,00%
Varkens	42.900.000	25,48%	42.800.000	0,23%
Pluimvee	27.300.000	16,21%	26.900.000	1,49%
Konijnen en pelsdieren	1.400.000	0,83%	1.200.000	16,67%
Totale veestapel	168.400.000	100,00%	169.200.000	-0,47%
Melk- en fokvee, varkens en pluimvee samen		88,54%		

Tabel 1: Fosfaatuitscheiding voor verschillende diercategorieën in 2006 en 2012, de trend en de bijdrage aan de totale fosfaatuitscheiding.

Concluderend:

- Regulering van de productie van varkens, pluimvee (kippen en kalkoenen) en melkkoeien begrenst bijna 90% van de fosfaatproductie (waarbij jongvee indirect begrenst wordt door het aantal melkkoeien);
- De bijdrage van overige diercategorieën aan het mestoverschot en de druk op de mestmarkt is beperkt, deels door de geringe omvang van de fosfaatproductie, deels door bestaande specifieke afzetkanalen.

² Schatting gebaseerd op studies van Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM), Rabobank en Landbouw Economisch Instituut (LEI).

-

3.3 Grondgebondenheid

De melkveehouderij is traditioneel een sector die voor de productie van ruwvoer en de afzet van dierlijke mest in belangrijke mate afhankelijk is van landbouwgrond in eigen gebruik. Grondgebonden bedrijven zijn in de regel zelfvoorzienend als het gaat om ruwvoerproductie. De definitie van grondgebondenheid is niet eenduidig. Er zijn verschillende manieren om grondgebondenheid te definiëren: aantal dieren per hectare, zelfvoorzieningsgraad in ruwvoerproductie, mate van beweiding of mestproductie per hectare. Elke classificatie levert een andere bezettingsgraad (aantal dieren per hectare) op als maat voor grondgebondenheid.

Beschouwd vanuit de mestproductie per hectare (uitgedrukt in stikstof) was in 2012 circa 33% van de melkveebedrijven grondgebonden. De overige circa 67% van de melkveebedrijven produceerde meer dierlijke mest dan op eigen grond binnen de gebruiksnorm geplaatst kon worden. De overschotten op bedrijfsniveau kunnen sterk variëren.

Grondgebondenheid in de melkveehouderij kan een eigenstandig doel zijn en kan een aantal positieve effecten hebben op het vlak van milieu, natuur, dierenwelzijn en imago van de melkveehouderij. Er zijn echter ook nadelen aan verbonden. Verplichte grondgebondenheid kan de prijs voor grond flink opstuwten en heeft daardoor een hoge regeldruk tot gevolg. Uitvoeringstechnisch is een dergelijk systeem ingewikkelder dan een stelsel voor productierechten zonder koppeling

[Redacted text block]

- [Redacted text block] grondgebonden.
- [Redacted text block]
 - [Redacted text block]
 - [Redacted text block]
 - [Redacted text block]

[Redacted signature]
senior beleidsmedewerker programma mest

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Notitie DGH mest
Datum: vrijdag 8 maart 2019 12:01:31
Bijlagen: [2011-06-27 Verkenning mestbeleid_def_DGH.doc](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 27 juni 2011 13:17
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Notitie DGH mest

De notitie die naar DGH is gegaan.

[REDACTED]

[REDACTED]

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I)

Directie Agroketens en Visserij (AKV)

Cluster Milieu & Mestbeleid

Postbus 20401

2500 EK Den Haag

Tel.nr. : 070- [REDACTED]

Fax.nr. : 070- [REDACTED]

E-mail: [REDACTED]@minlnv.nl

Bezoekadres: Prins Clauslaan 8 te Den Haag

- CONCEPT -

226a

VERKENNING MESTBELEID

INTERNE DISCUSSIONOTITIE

directie AKV, directie WJZ

versie 24 juni 2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Achtergronden 4

[Redacted content]

[Redacted content]

[Redacted content]

[Redacted content]

1. Inleiding

De Staatssecretaris heeft tijdens de behandeling van het wetsvoorstel tot herinvoering van de compartimentering een beeld geschetst van de toekomst van het mestbeleid. De belangrijkste onderwerpen die gewisseld zijn met de Tweede Kamer zijn (uit: stenogram):

1. Termijn: De Staatssecretaris komt in september met zijn visie;
2. Huidig beleid: “Productie- en dierrechten zijn wat mij betreft een paardenmiddel voor als alle andere goede en verantwoorde middelen in ons land niet blijken te leiden tot evenwicht op het terrein van mest”.
3. Hoofdpijn: De visie houdt in “een voorstel dat op de lange termijn echt zorgt voor mestevenwicht op macroniveau en microniveau. Daarbij staat macro voor ons land en micro voor het bedrijfsniveau. Ik stel dan nieuwe maatregelen, nieuwe wet- en regelgeving voor die daarvoor nodig is [...]. Ik zeg daar wel bij, ook tegen de sector, dat de productie- en dierrechten weer op tafel zullen komen als wij er niet in slagen om een verantwoorde sluitende aanpak, mede voor de lange termijn, te komen. Ik zal echter mijn uiterste best doen om te voorkomen dat zij nodig zijn”.
4. Elementen: De staatssecretaris heeft ook een aantal componenten voor de nieuwe aanpak genoemd:
 - Voerspoor: Het voorkomen van onnodige mestproductie door het effectief maken van het voerspoor.
 - Mestbewerking: Hoe maak je het product van mestbewerking beter toepasbaar in de agrarische praktijk, soms ook doordat daardoor minder kunstmest hoeft te worden gebruikt?
 - Energie, verwerking, verkoop en verwijdering.
5. Opzet en uitvoering: “Ik kan hier maar één ding over zeggen. Dat wordt geen verhaal met een convenantje hier en een convenantje daar. Dat wordt gewoon een strak verhaal met strakke regels, strakke verplichtingen, die goed uitvoerbaar zijn en die ook goed handhaafbaar zijn. Dat is de kern van de boodschap”.
6. Dwarsverbanden: De Staatssecretaris ziet in dit dossier geen relatie met de megastallen.
7. Stok achter de deur: “Die stok achter de deur blijft altijd bestaan, want ik laat geen gelegenheid voorbijgaan, ook gericht op de agrarische sector, om te zeggen: beste vrienden, als wij geen nieuwe manier vinden om duurzaam het mestprobleem op te lossen, komen de dierrechten weer van stal”.

[REDACTED]

[REDACTED]

2. Achtergronden

2.1 Stelsel van gebruiksnormen

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

2.2 Stelsel van productierechten

[REDACTED]

1 [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

2000.

- [REDACTED]
- [REDACTED]

[REDACTED]

⁵ Brief van 1 juli 2010 (Kamerstukken II, 30654, nr. 83)

2.5 Veehouderij en mestoverschot (nationaal en op sectorniveau)

De mestproductie (uitgedrukt in fosfaat) wordt gedomineerd door de melkvee- (45,5%), varkens- (26,5%) en pluimveehouderij (17%). De drie sectoren zijn gezamenlijk goed voor 89% van de productie. Er zijn echter grote verschillen in overschotten (deel van de mestproductie dat niet plaatsbaar is op eigen grond) per sector (tabel 1).

Sector	Productie (mln kg fosfaat)	Overschot (mln kg fosfaat)	Overschot als percentage van productie
Melkvee	74,6	11,6	15,5%
Varkens	41,4	37,2	89,9%
Pluimvee	26,8	25,4	94,7%

Tabel 1: Overschotten als percentage van productie voor melkvee, varkens en pluimvee (bron: CBS Statline).

De varkens- en pluimveehouderij hebben relatief weinig eigen grond en moeten als gevolg daarvan het overgrote deel van hun mestproductie afvoeren van het bedrijf.

Nederland kent sinds de invoering van beperkingen aan het gebruik van dierlijke mest (midden jaren 80) een nationaal overschot. Dit overschot is niet plaatsbaar op Nederlandse landbouwgrond en moet afgezet worden buiten de Nederlandse landbouw (export, particulieren, niet-landbouwbedrijven, pluimveemestverbrander). Door de Europees afgesproken aanscherping van fosfaatgebruiksnormen richting 2015 neemt de nationale plaatsingsruimte verder af.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[REDACTED]

2.7 Administratieve lasten en bedrijfseffecten

[REDACTED]

[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

[REDACTED]

- CONCEPT -

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

[REDACTED] landbouw te vergroten en [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

3.5 Advies

[REDACTED]

- CONCEPT -

Advies:

4. [REDACTED]

[REDACTED]

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.2 Gebruik meststoffen

[REDACTED]

[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Conclusie: [REDACTED]

[REDACTED]

Jaar	Stikstof uit dierlijke mest in mln kg N	Stikstof uit kunstmest in mln kg N	Aandeel stikstofkunstmest in totale bemesting in procenten
1990	406	400	49,6%
1998 (start MINAS)	434	392	47,5%
2006 (gebruiksnormen)	347	276	44,3%
2009	338	218	39,2%

Jaar	Fosfaat uit dierlijke mest in mln kg fosfaat	Fosfaat uit kunstmest in mln kg fosfaat	Aandeel fosfaatkunstmest in totale bemesting in procenten
1990	227	76	25,1%
1998 (start MINAS)	179	71	28,4%
2006 (gebruiksnormen)	151	48	24,1%
2009	135	27	16,7%

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.3 [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.4 Beperken gebruik kunstmest: doel of middel?

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.5 Beleidsopties

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.5.6 Beleidsoptie 8, hogere derogatie, ondermeer voor producten uit mestverwerking

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.6 Advies

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

5. Voermaatregelen

5.1 Inleiding

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

5.2 Standpunt sector en 10-puntenplan coalitie

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

5.3 Beleidsopties

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

¹⁴ 10-puntenplan CDA, VVD en PVV

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

5.3.1 *Beleids optie 10, Fosfaatefficiëntie*

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

5.4 Advies

[REDACTED]

Advies: [REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Notitie omvang veehouderij
Datum: vrijdag 8 maart 2019 12:02:45
Bijlagen: [2011-01-18 Omvang veehouderij_versie 2.0.doc](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 18 januari 2011 16:57
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Notitie omvang veehouderij

[REDACTED]

We moeten komende dagen maar eens bezien of het nodig is om deze notitie als groeidocument te gebruiken.

[REDACTED]

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
1.1 Aanleiding.....	2
1.2 Opdracht.....	4
1.3 Opbouw notitie.....	4
2. Achtergronden.....	5
2.1 Maatschappelijk beeld van de veehouderij	5
2.2 Waarden rond de veehouderij.....	5
2.3 Rol van de overheid	6
2.4 Ontwikkelingen in de landbouw	7
2.4.1 Melkveehouderij.....	7
2.4.2 Varkenshouderij	7
2.4.3 Pluimveehouderij.....	9
2.4.4 Grondgebondenheid.....	10
2.5 Toestand van het milieu	11
2.5.1 Mestproductie en plaatsingsruimte	11
2.5.2 Ammoniak en overige verzurende stoffen	14
3. Noodzaak sturing op omvang.....	18
3.1 Inleiding.....	18
3.2 Milieuaspecten.....	19
3.2.1. Milieugebruiksruimte	19
3.2.2 Ontwikkeling milieubelasting tot heden.....	20
3.2.3 Milieubelasting toekomst	21
3.3 Groeipotentie veehouderij na 2015	22
3.3.1 Melkveehouderij.....	22
3.3.2. Intensieve veehouderij.....	23
3.4 Maatschappelijk debat.....	24
3.5 Conclusie	24
4 Opties voor een instrument	26
4.1 Dierrechten en mestafzetovereenkomsten in historisch perspectief.....	26
4.2. Mogelijke grondslagen voor een volumebeheersingsinstrument	29
4.3 Beoordelingscriteria en randvoorwaarden voor opties voor volumesturing.....	30
4.4 Vormgeving stelsel van dierrechten	30
4.5 Vormgeving stelsel van Mestafzetovereenkomsten.....	34
4.6 Tussenvariant: grondgebondenheid; dierrechten over het meerdere.....	37
5. Kenmerken stelsels (sterkte/zwakte)	38
5.1 Stelsel van dierrechten.....	38
5.2 Mestafzetovereenkomsten	40
5.3 Tussenvariant.....	41
5.4 Kwalitatieve beoordeling dierrechten en MAO's	41
Bijlage 1: Standpunten fracties Tweede Kamer.....	45
Bijlage 2 Motie Koopmans en Snijder Hazelhoff (TK, 28385, nr. 176).....	49
Bijlage 3: Inbreng LTO Nederland bij AO mestbeleid 15 december 2015	50
Bijlage 4: NVV Mineralenplan.....	58

1. Inleiding

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[REDACTED]
[REDACTED] met
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

Programmatistische aanpak stikstof (PAS)

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Derogatievoorwaarden

¹ Het voorlopige programma stikstof, 28 juni 2010, Bijlage bij Kamerstukken II, 30654, nr. 83.

[REDACTED]

[REDACTED]

1.2 Opdracht

1.3 Opbouw notitie

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] dat er niet zoiets bestaat als ‘het maatschappelijke standpunt’. De
[REDACTED]

[REDACTED]

⁴ In 2008 bedroeg de binnenlandse productie 2,8 miljoen ton vlees en 9,4 miljard eieren waarvan 2,3 miljoen ton (82%) respectievelijk 8,6 miljard stuks (91%) werd geëxporteerd. Nederland importeerde in datzelfde jaar 1,2 miljoen ton vlees en 2,2 miljard stuks eieren (PVE (2009), *Vee, Vlees en Eieren in 2008*). In 2009 werden 6,1 miljoen biggen (waarvan 50% naar Duitsland) en 5,1 miljoen fokvarkens, vleesvarkens en vleeszeugen (waarvan 76% naar Duitsland) geëxporteerd (PVE (2010), *Vee, Vlees en Eieren in 2009*).

[REDACTED]

[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] g

[REDACTED]

⁵ WRR, 26 april 2000, Het borgen van publiek belang

⁶ SER, 2008, Waarden van de landbouw, publicatienummer 5, 16 mei 2008.

2.4 Ontwikkelingen in de landbouw

2.4.1 Melkveehouderij

In tabel 2 is een aantal ontwikkelingen in de melkveehouderij weergegeven. Duidelijk is dat de totale melkproductie tussen 1980 en 2009 niet aan veel verandering onderhevig is. Het aantal melk- en kalfkoeien daalt in de periode daarentegen sterk (-36,8%). Dit is mogelijk vanwege de groei van de melkproductie per koe (tussen 1980 en 2009: +57,4%). De stikstofexcretie van de totale rundveestapel kent een piek in het midden van de jaren '80 (1986: 472 miljoen kg), maar daalt daarna scherp naar 258 miljoen kilogram in 2009 (tussen 1980 en 2009: -32,3%; tussen 1986 en 2009: -45,4%).

Het aantal bedrijven met rundvee daalde tussen 1980 en 2009 met 62%. Het aantal bedrijven met melk- en kalfkoeien daalde tussen 1980 en 2009 zelfs met 69,8%. Deze daling is nog steeds gaande. Dit betekent een langzame maar gestage schaalvergroting in de melkveehouderij, zoals ook blijkt uit het gemiddeld aantal melk- en kalfkoeien per bedrijf dat inmiddels ruim 73 bedraagt (stijging t.o.v. 1980: 110%).

	melk- en kalf- koeien	vlees-, weide-, zoog- koeien	overig	Totaal rundvee	bedrijven met rundvee	melk- productie	productie per koe	Stikstof- excretie	bedrijven met melk- en kalf- koeien	Gemiddeld aantal melk- en kalfkoeien
				*1000	stuks	*1000 ton	liter	mln. kg.		stuks
1980	2 356	44	2.298	5.226	87.457	11.851	5 030	381	67.167	35,1
1990	1 878	120	2.447	4.926	65.423	11.273	6 003	452	46.977	40,0
1995	1.708	146	2.277	4.654	56.216	11.280	6 604	438	37.465	45,6
2000	1 504	163	1.782	4.069	45.804	11.155	7.416	339	29.466	51,0
2002	1.485	150	1.658	3.857	41.246	10.677	7.188	282	n.b.	n.b.
2004	1.470	145	1.529	3.765	38.336	10.905	7.416	265	n.b.	n.b.
2006	1.420	143	1.482	3.745	36.244	10.994	7.744	254	22.301	63,7
2008	1.466	127	1.525	3.890	34.198	11.624	7.928	264	20.746	70,7
2009	1.489	123	1.584	3.968	33.268	11.791	7.918	258	20.268	73,5

Tabel 2: Ontwikkelingen in de melkveehouderij sinds 1980 (Bron: CBS en .

2.4.2 Varkenshouderij

- [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

2.4.3 Pluimveehouderij

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

■ Bij deze bedrijven vormt het houden van melk- en kalfkoeien en vlees- en weidekoeien minstens tweederde van het totale brutostandaardsaldo.

Type	Stikstofproductie- klasse	1995	2000	2002	2004	2006	2008	2009
Landbouw- bedrijven	0-170 kg/ha	44	49	51	54	54	54	54
	170-250 kg/ha	7	12	15	15	15	14	15
	250-1000 kg/ha	38	30	26	23	22	24	22
	Totaal	11	9	8	8	8	8	9
Sterk gespecialiseerde melkvee- bedrijven	0-170 kg/ha	1	2	2	3	3	3	3
	170-250 kg/ha	5	24	33	37	38	33	38
	250-1000 kg/ha	94	74	64	59	58	64	58
	> 1000 kg/ha	1	1	1	1	0	0	0
Overige melkvee- bedrijven	0-170 kg/ha	3	10	14	21	23	24	27
	170-250 kg/ha	14	23	28	29	31	29	28
	250-1000 kg/ha	78	66	57	49	46	45	43
	> 1000 kg/ha	5	1	1	2	1	2	1
Hokdier- bedrijven	0-170 kg/ha	1	1	2	1	1	1	1
	170-250 kg/ha	1	2	3	2	2	2	2
	250-1000 kg/ha	31	38	38	34	33	31	29
	totaal	67	58	57	63	64	66	68

Tabel 5:

2.5 Toestand van het milieu

2.5.1. Mestproductie en plaatsingsruimte

De Nederlandse veehouderij produceert jaarlijks 486 miljoen kilogram stikstof¹³ en 175 miljoen kilogram fosfaat (cijfers 2009). In tabel 6 is een onderverdeling opgenomen naar diercategoriën.

Mestproductie (miljoen kg)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Melk- en fokvee	47.984	47.073	48.113	47.070	46.470	46.212	47.985	49.072
Schapen en geiten	1.553	1.581	1.641	1.728	1.737	1.744	1.627	1.552
Overige graasdieren ¹	5.048	4.821	4.815	4.998	4.756	4.808	4.702	4.619
Varkens	12.272	11.719	11.724	11.852	11.787	12.009	12.326	12.425
Pluimvee	1.863	1.155	1.341	1.484	1.471	1.439	1.483	1.505
Vleeskalveren	2.725	2.818	2.670	2.895	2.975	2.920	3.050	3.033
Overige staldieren	84	82	85	91	88	103	104	106
Totaal Nederland	71.529	69.247	70.390	70.117	69.284	69.235	71.277	72.312

Stikstofproductie (miljoen kg)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Melk- en fokvee	281,8	276,1	264,8	260,9	254,1	258,1	264,1	258,1
Schapen en geiten	16,2	16,5	12,0	12,6	12,4	11,8	11,7	11,5
Overige graasdieren ¹	33,3	31,6	30,4	31,3	29,5	29,4	28,8	28,4
Varkens	99,1	96,8	93,7	101,2	102,4	104,8	108,8	109,7
Pluimvee	60,3	43,9	52,8	58,4	57,7	59,1	61,4	61,8
Vleeskalveren	11,4	12,1	11,1	12,2	13,0	13,9	14,2	14,1
Overige staldieren	2,3	2,2	2,2	2,3	2,2	2,4	2,4	2,4
Totaal Nederland	504,4	479,2	467,0	478,8	471,2	479,6	491,3	486,0

Fosfaatproductie (miljoen kg)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Melk- en fokvee	84,9	85,8	80,9	80,5	78,8	78,5	83,0	81,4

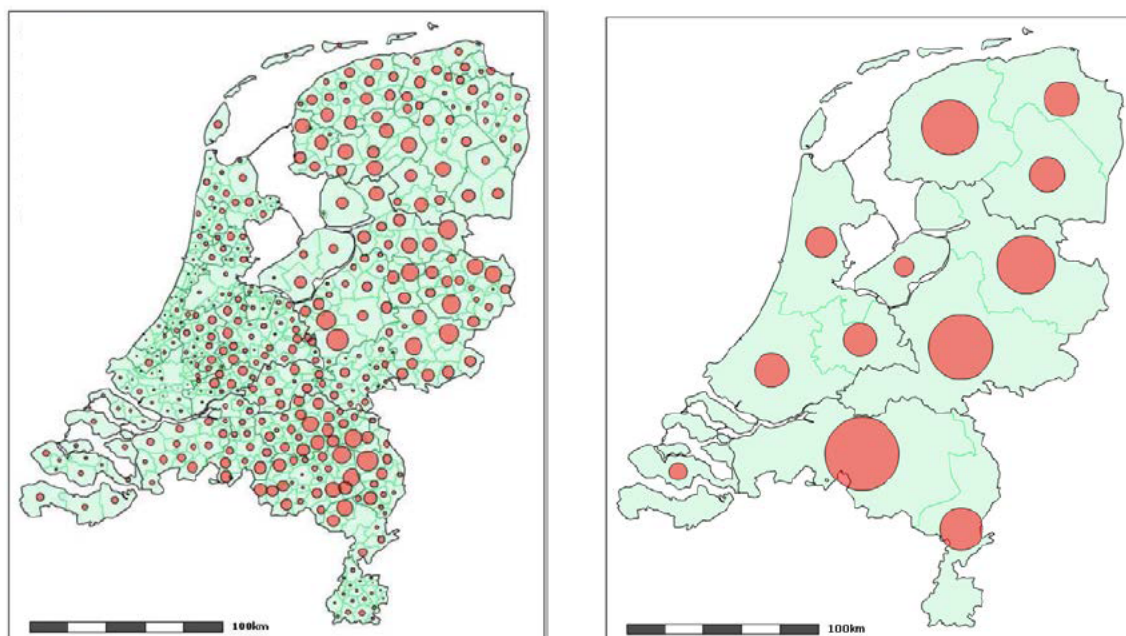
¹³ Stikstofproductie: De stikstof in dierlijke mest is de uitgescheiden stikstof inclusief gasvormige verliezen.

Schapen en geiten	4,7	4,6	4,0	4,3	4,3	4,4	4,1	4,0
Overige graasdieren ¹	10,4	10,3	10,1	10,5	10,0	10,4	9,7	9,6
Varkens	39,7	38,6	37,1	41,5	42,8	42,7	45,1	45,4
Pluimvee	27,4	20,6	23,9	26,8	26,9	27,0	27,9	28,2
Vleeskalveren	4,4	4,7	4,3	4,6	5,2	5,2	5,0	5,0
Overige staldieren	1,4	1,3	1,4	1,4	1,2	1,2	1,2	1,2
Totaal Nederland	172,9	165,9	161,8	169,7	169,2	169,4	175,9	174,9

Tabel 6: Mestproductie, uitgedrukt in kilogrammen mest, stikstof en fosfaat, onderscheiden naar diercategoriën, voor de jaren 2002-2009 (2009: voorlopige cijfers) (Bron: CBS).

Sinds de invoering van varkensrechten (1997) en pluimveerechten (1998) is de mineralenproductie door de Nederlandse veehouderij fors gedaald (stikstof -20%; fosfaat -11%). In dezelfde periode is de plaatsingsruimte voor mineralen¹⁴ nog veel sterker gedaald (stikstof -57%; fosfaat -22%).

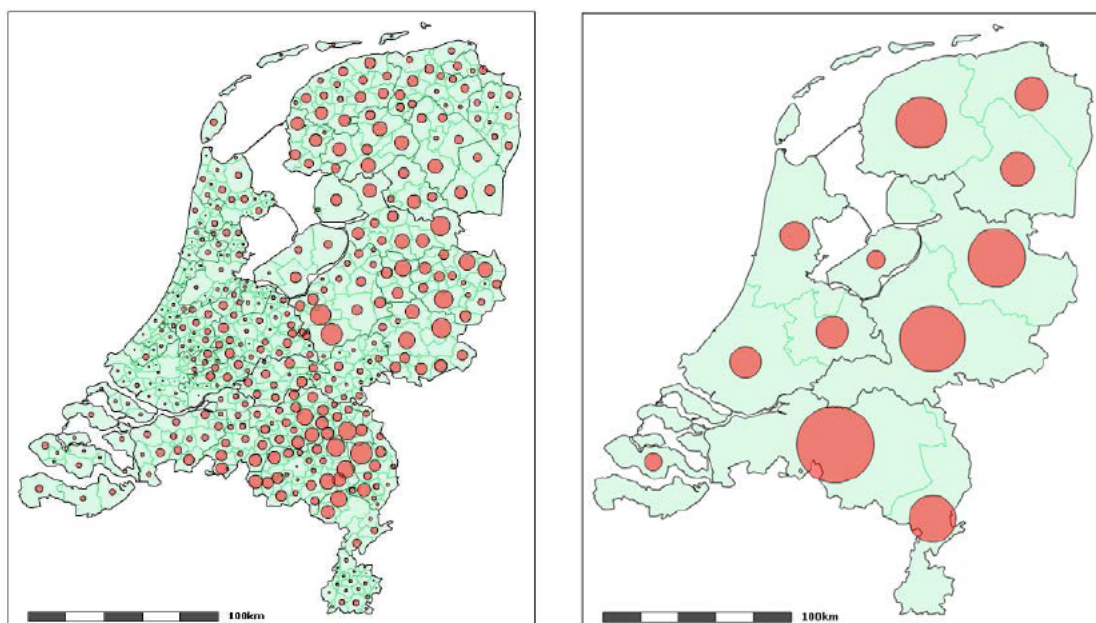
De stikstofuitscheiding is niet gelijkmatig verdeeld over Nederland. In figuur 1 is per gemeente de omvang van de stikstofuitscheiding. In figuur 2 is hetzelfde gedaan, maar dan per provincie.

Figuren 1 en 2: Relatieve stikstofproductie per gemeente (links) en per provincie (rechts) (cijfers 2009) (Bron: CBS).

Ook de fosfaatuitscheiding is niet gelijkmatig verdeeld over Nederland. Deze volgt hetzelfde patroon als bij stikstof, zoals te zien is in de figuren 1 (per gemeente) en 2 (per provincie).

¹⁴ Tussen 1998 en 2006 op basis van verliesnormen voor stikstof en fosfaat (MINAS). Vanaf 2006 op basis van gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat.

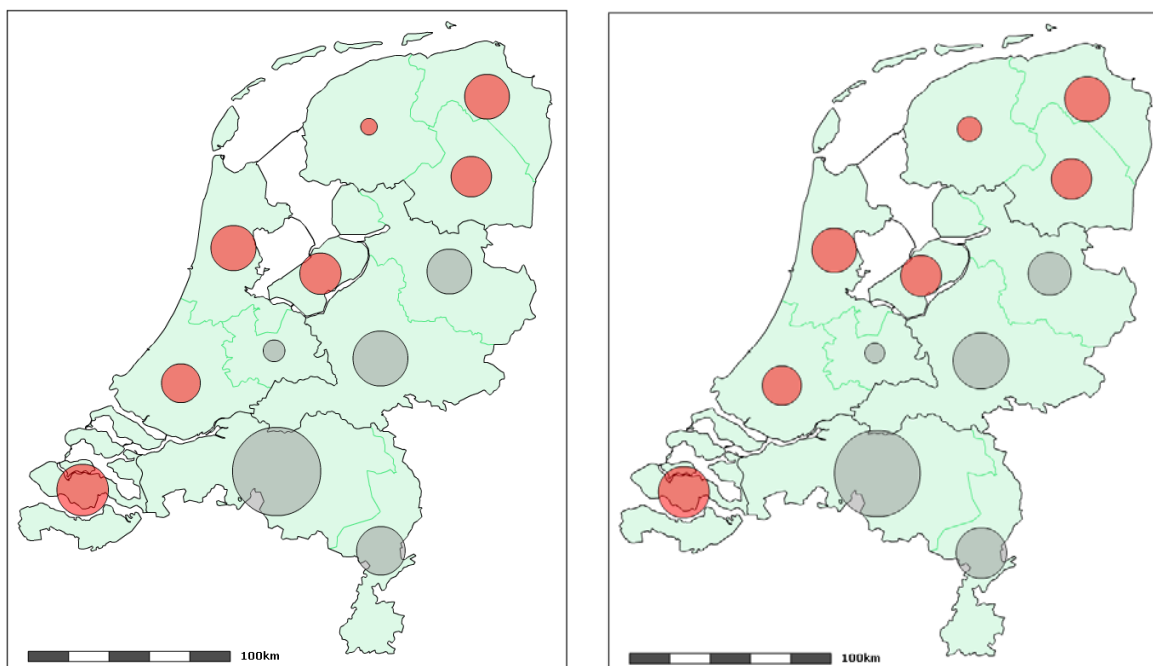
Figuren 3 en 4: Relatieve fosfaatproductie per gemeente (links) en per provincie (rechts) (cijfers 2009) (Bron: CBS).

Voor de volledigheid is in tabel 7 weergegeven welke hoeveelheden stikstof en fosfaat er per provincie wordt geproduceerd, inclusief de percentuele bijdrage van de onderscheiden provincies aan de totale nationale productie.

Provincie	Totaal stikstof- productie *1.000 kg	Totaal fosfaat- productie *1.000 kg	Bijdrage aan totale stikstofproductie	Bijdrage aan totale fosfaatproductie
Zeeland	5.243	2.126	1,3%	1,2%
Flevoland	6.229	2.606	1,5%	1,5%
Noord-Holland	16.358	5.784	3,9%	3,3%
Utrecht	19.187	7.436	4,6%	4,3%
Zuid-Holland	19.896	7.177	4,8%	4,1%
Groningen	20.871	7.850	5,0%	4,5%
Drenthe	21.327	8.377	5,1%	4,8%
Limburg	31.848	16.023	7,6%	9,2%
Friesland	53.349	19.132	12,8%	10,9%
Overijssel	58.852	24.104	14,1%	13,8%
Gelderland	71.092	31.034	17,0%	17,8%
Noord-Brabant	93.452	43.181	22,4%	24,7%
Totaal	417.704	174.830	100%	100%

Tabel 7: Productie van stikstof en fosfaat per provincie inclusief bijdrage aan nationaal totaal (cijfers 2009) (Bron: CBS)

In de figuren 5 en 6 is voor stikstof, respectievelijk fosfaat, bij de gebruiksnormen voor 2009, het overschot dan wel het tekort aan plaatsingsruimte weergegeven ten opzichte van de productie in de eigen provincie. Een rode kleur duidt op de beschikbaarheid van plaatsingsruimte, een grijze kleur duidt op een tekort.

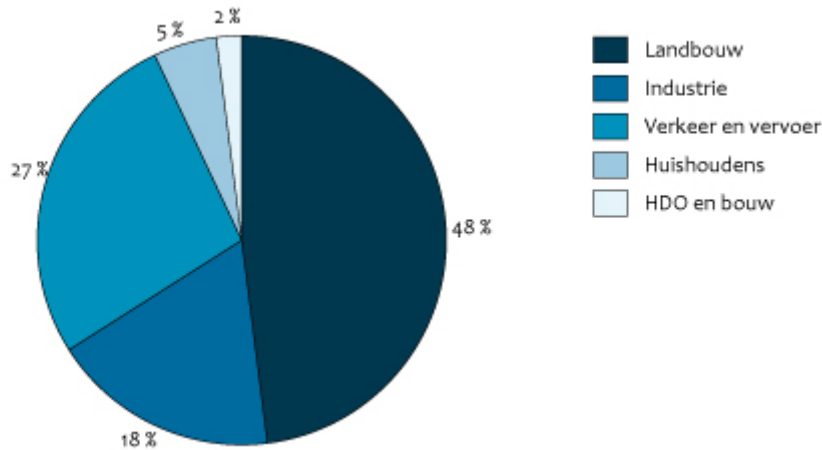
Figuren 5 en 6: Overschot (rood)/tekort (grijs) aan plaatsingsruimte stikstof (links) en fosfaat (rechts) per provincie op basis van mestproductie in betreffende provincie (cijfers 2009) (Bron: CBS).

Voor de volledigheid is in tabel 8 de totale stikstof- en fosfaatproductie per provincie weergegeven inclusief het overschot dan wel het tekort aan plaatsingsruimte in de betreffende provincie.

Provincie	Totaal stikstof-productie *1.000 kg	Totaal fosfaat-productie *1.000 kg	Saldo plaatsings-ruimte stikstof *1.000 kg	Saldo plaatsings-ruimte fosfaat *1.000 kg
Groningen	20.871	7.850	11.360	6.123
Friesland	53.349	19.132	1.552	1.765
Drenthe	21.327	8.377	9.257	4.900
Overijssel	58.852	24.104	-11.487	-5.500
Flevoland	6.229	2.606	9.640	4.950
Gelderland	71.092	31.034	-17.135	-9.262
Utrecht	19.187	7.436	-2.718	-1.197
Noord-Holland	16.358	5.784	11.599	6.013
Zuid-Holland	19.896	7.177	8.507	4.587
Zeeland	5.243	2.126	15.227	7.829
Noord-Brabant	93.452	43.181	-44.219	-22.173
Limburg	31.848	16.023	-13.442	-7.641

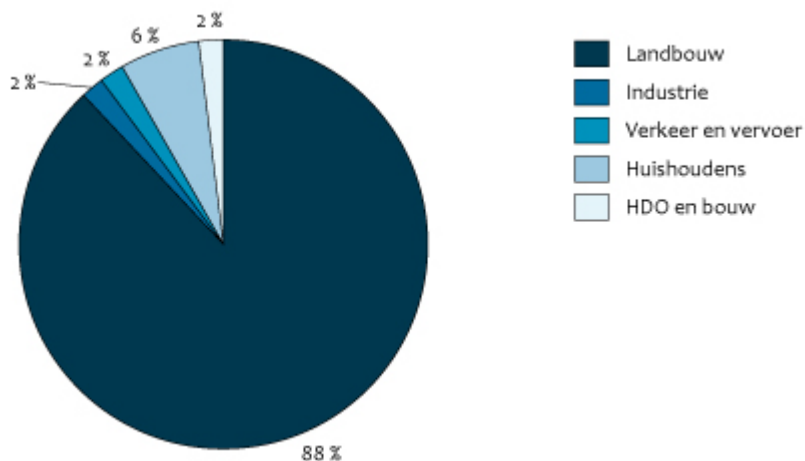
Tabel8: Productie van stikstof en fosfaat per provincie inclusief overschot dan wel tekort aan plaatsingsruimte (cijfers 2009) (Bron: CBS)

[Redacted text block]

Figuur 7: Emissie van verzurende stoffen per sector (NEC) in 2009 (Bron: emissieregistratie).

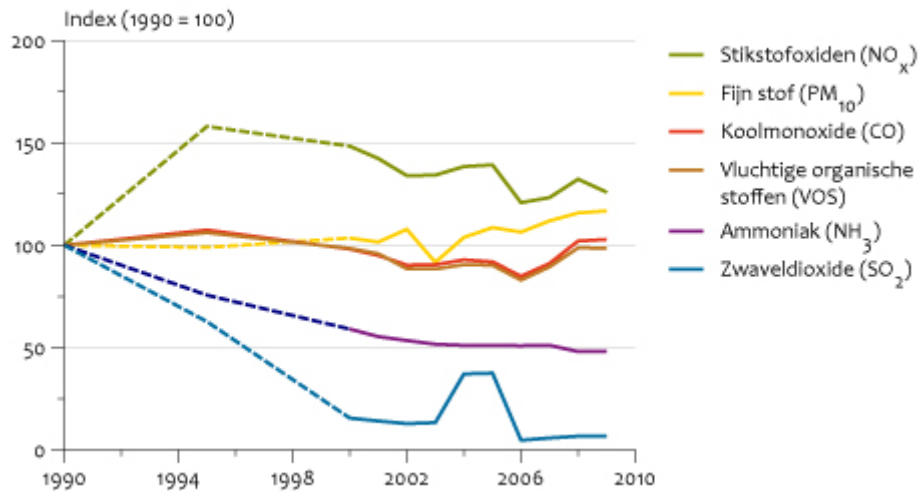
De sector land- en tuinbouw leverde in 2009 de grootste bijdrage aan de NEC-emissies doordat het 88% van de totale ammoniak (NH_3 -) uitstoot voor zijn rekening nam.

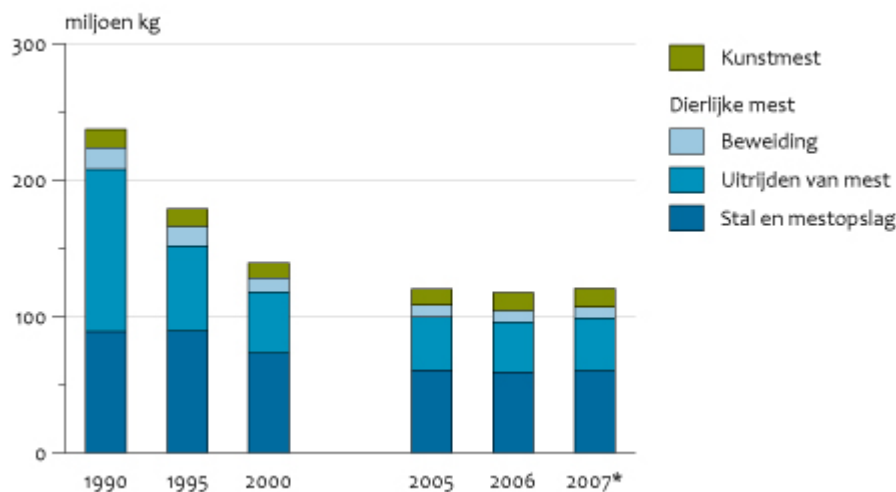
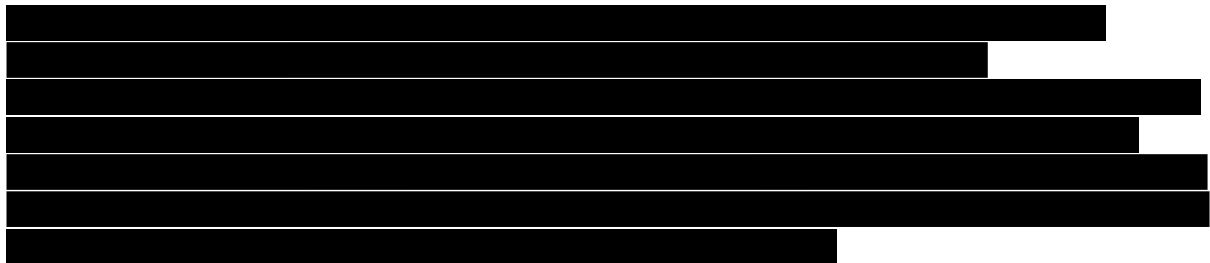
Figuur 8: Emissie van ammoniak per sector (NEC) in 2009 (Bron; emissieregistratie).

De uitstoot van ammoniak (NH_3) is ten opzichte van 2007 met ruim 7 kiloton afgenomen naar 130 kiloton in 2008. Dit is nog circa 2 kiloton boven het emissieplafond van 128 kiloton in 2010. Deze afname komt door de aanscherping van de uitrijbepalingen voor bouwland per 2008 (5 kiloton reductie) en verder door de aanpassing van stallen in de intensieve veehouderij. In 2009 is de NH_3 -emissie nagenoeg constant gebleven.

Sinds 1990 zijn de NH_3 -emissies met circa 50% gedaald. Deze afname is het gevolg van krimp van de veestapel, eiwitarm voer, afdekken van mestopslagen, emissiearm bemesten en emissiearme stallen. De grootste bijdrage levert emissiearme bemesting (De Haan et al., 2009). Bij emissiearm bemesten vervluchtigt er weinig ammoniak, waardoor er meer stikstof in de bodem beschikbaar komt voor het gewas en er minder kunstmest nodig is.

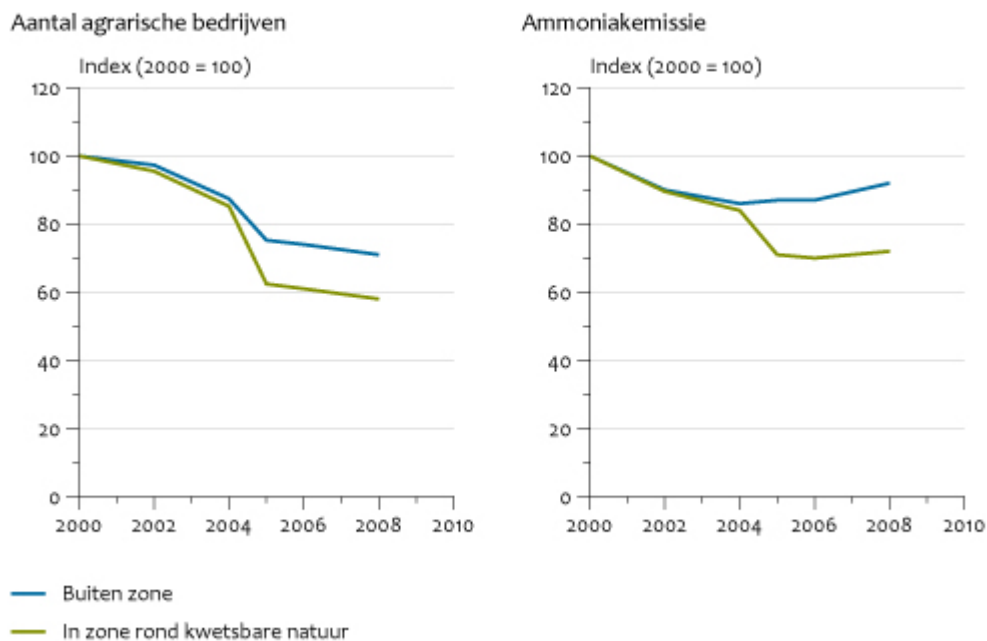
Figuur 9: Emissie van verzurende stoffen naar de lucht door de land- en tuinbouw (bron: Emissieregistratie).

10: Emissie van ammoniak uit de land- en tuinbouw, bijdrage verschillende bronnen (bron: Emissieregistratie).

Ammoniak komt vrij uit stallen, mestopslagen, tijdens beweiding en bij het aanwenden van mest. De uitstoot van ammoniak (NH₃) is gehalveerd sinds 1990, vooral door de verplichte emissiearme aanwending van dierlijke mest. Tussen 2000 en 2003 is de ammoniakemissie minder sterk afgenomen dan in de jaren negentig. De afname na 2000 is te danken aan de krimpende veestapel en de bouw van emissiearme stallen. Vanaf 2003 vindt stabilisatie plaats. In 2006 is minder mest aangewend doordat een deel van de mest in de opslag is gebleven. In 2007 is die extra mest in de mestopslag alsnog aangewend. Daarnaast is in 2007 sprake van een toename van met name varkens en kippen t.o.v. 2006.

De totale emissie van ammoniak in Nederland bedroeg in 2009 circa 130,2 miljoen kg, en ligt daarmee nog boven het vastgestelde EU-plafond van 128 miljoen kg; de landbouw-emissie bedroeg 114,5 miljoen kg (voorlopige cijfers; bron: Emissieregistratie).

Figuur 11: Landbouw in en rond gevoelige natuur (bron: Emissieregistratie).

Sinds 2000 neemt het aantal intensieve veehouderijbedrijven in zones rond kwetsbare natuurgebieden af. Tot 2005 nam ook de ammoniak die deze bedrijven uitstoten af. Deze afname verliep in de zones sneller dan daarbuiten. Ook buiten de zones rond kwetsbare natuur neemt het aantal van deze bedrijven af, maar hier is de afname kleiner. Sinds 2005 is de emissie niet verder gedaald. Tussen 2007 en 2008 is de emissie weer toegenomen in zowel de beschermingszones als daarbuiten.

3. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

3.2 Milieuaspecten

3.2.1. Milieugebruiksruimte

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[Redacted text block]

3.2.2 Ontwikkeling milieubelasting tot heden

[Redacted text block]

[Redacted text block]

²⁰ Tussen 1998 en 2006 op basis van verliesnormen voor stikstof en fosfaat (MINAS). Vanaf 2006 op basis van gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat.

²¹ Ter illustratie: de totale mestproductie van de varkenshouderij bedraagt 45 miljoen kilogram fosfaat.

²² Milieubalans 2009, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), september 2009, PBL-publicatienummer 500081015

3.2.3 Milieubelasting toekomst

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

-
- [Redacted list item]
 - [Redacted list item]
 - [Redacted list item]
 - [Redacted list item]

3.3 Groeipotentie veehouderij na 2015

De afgelopen jaren zijn er vele studies verricht naar de groeipotentie van de Nederlandse veehouderij na 2015. De resultaten vertonen een grote mate van spreiding, afhankelijk van de gekozen uitgangspunten. Feit is dat de drie meest relevante sectoren (melkvee, varkens, pluimvee) gedurende de afgelopen jaren bij voortduring tegen de respectievelijke productieplafonds (of er iets over) hebben geproduceerd. De internationale concurrentiekracht van de drie genoemde sectoren is onverminderd groot. In de volgende paragrafen zijn in het kort de resultaten weergegeven van een aantal van de uitgevoerde studies.

3.3.1 Melkveehouderij

[Redacted text block]

[Redacted text] van de Nederlandse melkveehouderij²⁷. Enkele conclusies uit deze studie:

- “Hiermee staat de Nederlandse melkveehouderij aan de vooravond van ingrijpende veranderingen. Om de vaste kosten per kilogram melk te verlagen, is verdere schaalvergroting noodzakelijk. Nederlandse melkveehouders zijn hier al druk mee bezig en/of bereiden zich voor om na de definitieve afschaffing van de quotering een groeispurt in te zetten. Dit zal leiden tot een groei van de Nederlandse melkplas van de huidige 11,5 naar 14 miljard kilogram in 2020 (ruim twintig procent)”.
- “Naar verwachting kent Nederland in 2020 ongeveer 11.000 melkveebedrijven”.
- “Ongeveer de helft van de melk komt in 2020 van traditionele gezinsbedrijven, die dan gemiddeld 800.000 tot 1.000.000 kilogram produceren”.
- “Meer melken na afschaffing van de superheffing verhoogt de mineralenproductie. Voor de afzet hiervan lijkt de melkveehouderij in staat om meer grond aan zich te binden. Dat zal echter ten koste gaan van andere agrarische sectoren, zoals de varkenshouderij en de akkerbouw. De markt treedt in dit geval op als scheidsrechter op het mineralen-speelveld”.

In 2009 komt het LEI met een publicatie over de toestand van de Nederlandse agrarische sector in 2020²⁸. LEI komt in dit rapport tot de volgende conclusie:

²⁶ CLM (2008), *Afschaffing zuivelquotering; analyse van de milieueffecten*, CLM Onderzoek en Advies BV, Culemborg, september 2008, CLM 684 – 2008.

²⁷ Rabobank (2009), *Anders melken; De toekomst van de Nederlandse melkveehouderij*.

²⁸ LEI (2009), *De agrarische sector in Nederland naar 2020; Perspectieven en onzekerheden*, Rapport 2009-021

- “Over de hele periode 2007-2020 neemt de melkproductie in het referentiescenario toe met ongeveer 1,7 miljoen ton, ofwel 16%”.
- “Dankzij de productiviteitsstijging per koe neemt de totale melkveestapel in dezelfde periode slechts met 2% toe”.

In 2006 publiceerde het LEI, in opdracht van het toenamalige ministerie van LNV, een rapport over het Europees zuivelbeleid in de daaropvolgende jaren²⁹. In het rapport worden ondermeer de volgende conclusies getrokken over de ontwikkeling van de Nederlandse melkveehouderij:

- “Tussen 1990 en 2003 is het aantal melkveebedrijven sterk afgenomen, vooral de kleinere. Bij het voortzetten van die trend tot en met 2015 loopt het aantal bedrijven verder terug van 22.000 naar ruim 14.000. Het aandeel van de ‘kleintjes’ (bedrijven tot 350.000 kg melk) loopt terug van ruim 60% in 1990 naar 10% in 2015, terwijl het belang van de grote bedrijven (vanaf 650.000 kg melk) van 5 naar 40% stijgt”.

3.3.2. Intensieve veehouderij

De Rabobank komt in een studie uit oktober 2009 naar de toekomst van de Nederlandse varkenshouderij tot de volgende conclusies³⁰:

- “Mede afhankelijk van de invoering van de nationale aanscherpingen per 2013 zal schaalvergroting zorgen voor een forse daling van het aantal bedrijven en een versterking van de bedrijfsstructuur. Vooral in de vleesvarkenshouderij neemt de gemiddelde bedrijfsgrootte sterk toe”.
- “Voor de Nederlandse varkenshouderij zijn er volop marktkansen, vooral in Noord- en Noordwest-Europa”.
- “Schaalvergroting is een voorwaarde voor een concurrerende kostprijs en maakt investeringen in duurzaamheid mogelijk”.

In het eerder genoemde LEI-rapport *De agrarische sector in Nederland naar 2020* worden over de intensieve veehouderij de volgende conclusies getrokken:

- “De omvang van de intensieve veehouderijproductie in Nederland neemt in het referentiescenario tot 2020 niet of nauwelijks toe (figuur 4.10).¹ Het aantal vleesvarkens en fokzeugen daalt met een kleine 10%. Het aantal vleeskuikens is vrijwel stabiel, terwijl het aantal leghennen nog iets kan stijgen”.
- “De daling van het aantal vleesvarkens en fokzeugen wordt vooral veroorzaakt door de relatief hoge veevoerkosten en het achterblijven van de prijs van varkensvlees. Daarnaast speelt het mestbeleid een rol”.
- “Door de ontkoppeling van de slachtpremie is het voor de vleeskalverhouderij minder aantrekkelijk om kalveren uit EU-landen te importeren. Anderzijds neemt de beschikbaarheid van jonge kalveren vanuit de melkveehouderij toe door de afbouw van de quotering en de krimp van de vleesstierentak. Het resultaat is dat in het referentiescenario het aantal stuks vleeskalveren in 2020 iets toeneemt ten opzichte van het aantal stuks vleeskalveren in 2006”.

In het rapport *Gevolgen van het afschaffen van dierrechten* van het LEI wordt het volgende geconcludeerd³¹:

- “Het inschatten van de ontwikkeling van de varkens- en pluimveestapel in Nederland in de komende jaren wordt bemoeilijkt door verschillende onzekerheden. Het gaat hierbij ondermeer om de ontwikkeling van de melkveehouderij, die op de mestmarkt concurreert met vooral de

²⁹ LEI (2006), *Europees zuivelbeleid in de komende jaren; wegen naar afschaffing van de melkquotering*, Den Haag, LEI, 2006, Rapport 6.06.12.

³⁰ Rabobank (2009), *Groeien met grenzen; toekomst van de Nederlandse varkenshouderij*.

³¹ LEI (2010), *Gevolgen van het afschaffen van dierrechten*, LEI-rapport 2010-048.

varkenshouderij, de ontwikkeling van de be- of verwerking van varkensmesten de mogelijke bouw van een tweede verbrandingscentrale voor pluimveemest, ontwikkelingen in de markten en prijzen van producten van de varkenshouderij en pluimveehouderij en van de belangrijkste kostenpost veevoer, mogelijke internationale handelspolitieke afspraken, het effect van het afschaffen van de dierrechten op de kostprijs van de nederlandse veehouderij en afspraken in de keten over de verwaarding van de zogenaamde tussensegmentproducten”.

- “Het afschaffen van dierrechten leidt voor de pluimveehouderij zeer waarschijnlijk tot een uitbreiding van het aantal dieren”.
- “...op de middellange termijn (vanaf 2015) kan door een geleidelijke bedrijfsontwikkeling van de economische rederende bedrijven tot 2020 de omvang van de varkensstapel weer toenemen”.
- De kans dat de varkensstapel in 2020 [...] op of boven het huidige niveau (2009) komt wordt niet waarschijnlijk maar ook niet onmogelijk geacht”.
- “In het verleden heeft de varkenshouderijsector laten zien dynamisch in te kunnen spelen op nieuwe randvoorwaarden”.
- “Na de afschaffing van de dierrechten zal de concurrentie op de mestafzetmarkt mede bepalend zijn voor de omvang van de varkens- en rundveestapel”.

3.4 Maatschappelijk debat

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4 Opties voor een instrument

4.1 Dierrechten en mestafzetovereenkomsten in historisch perspectief

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

4.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.4 Vormgeving stelsel van dierrechten

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.5 Vormgeving stelsel van Mestafzetovereenkomsten

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4.6 Tussenvariant: grondgebondenheid; dierrechten over het meerdere

Mengvorm tussen beide stelsels is een stelsel waarin bedrijven die grondgebonden zijn (dat wil zeggen voldoende eigen grond hebben voor de verantwoorde afzet van de binnen het eigen bedrijf geproduceerde drijfmest) geen aanvullende rechten nodig hebben, terwijl bedrijven die onvoldoende grond hebben te maken krijgen met dierrechten.

Vanwege grond als basis voor een dergelijk stelsel, doen zich in principe alle voor- en nadelen voor van een mao-achtig stelsel: bepaald zal moeten worden welke norm precies geldt voor grondgebondenheid; welke grond meetelt; de problematiek van de forfaitaire bepaling vooraf versus de werkelijke bepaling achteraf doet zich voor.

Daarbovenop krijg je te maken met grensgevallen als het gaat om wel of niet dierrechten, ook in de tijd.

In principe worden hiermee a.h.w. ook de grondgebonden rechten (impliciet) mee geherintroduceerd....

Aanvullen...

5. Kenmerken stelsels (sterkte/zwakte)

5.1 Stelsel van dierrechten

Category	Sub-category	Value (approximate)
1.	1.1	100
	1.2	95
	1.3	40
	1.4	100
	1.5	100
	1.6	98
	1.7	100
	1.8	98
	1.9	95
	1.10	90
2.	2.1	20
	2.2	100
	2.3	90
	2.4	95
	2.5	92
	2.6	98
	2.7	85
	2.8	100
	2.9	98
	2.10	98
	2.11	88
	2.12	95
	2.13	85
	2.14	92
	2.15	98
	2.16	95
	2.17	90
	2.18	95
	2.19	98
	2.20	75

[illegible]

4.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Er is momenteel weinig steun voor een stelsel van dierrechten. CDA, VVD en PVV hebben met hun tijdschrift AO mestbeleid van 15 december 2010 gepresenteerde 10-puntenplan uitgesproken tegen een stelsel van dierrechten. De NVV en LTO-Nederland geven de voorkeur aan een invulling waarbij het overschot aan dierlijke mest via (verplichte) mestverwerking wordt afgezet buiten de Nederlandse landbouw. De NMV ziet wel de noodzaak van directe sturing op omvang maar ziet hiervoor geen rol weggelegd voor een stelsel van dierrechten.

5.2 Mestafzetovereenkomsten

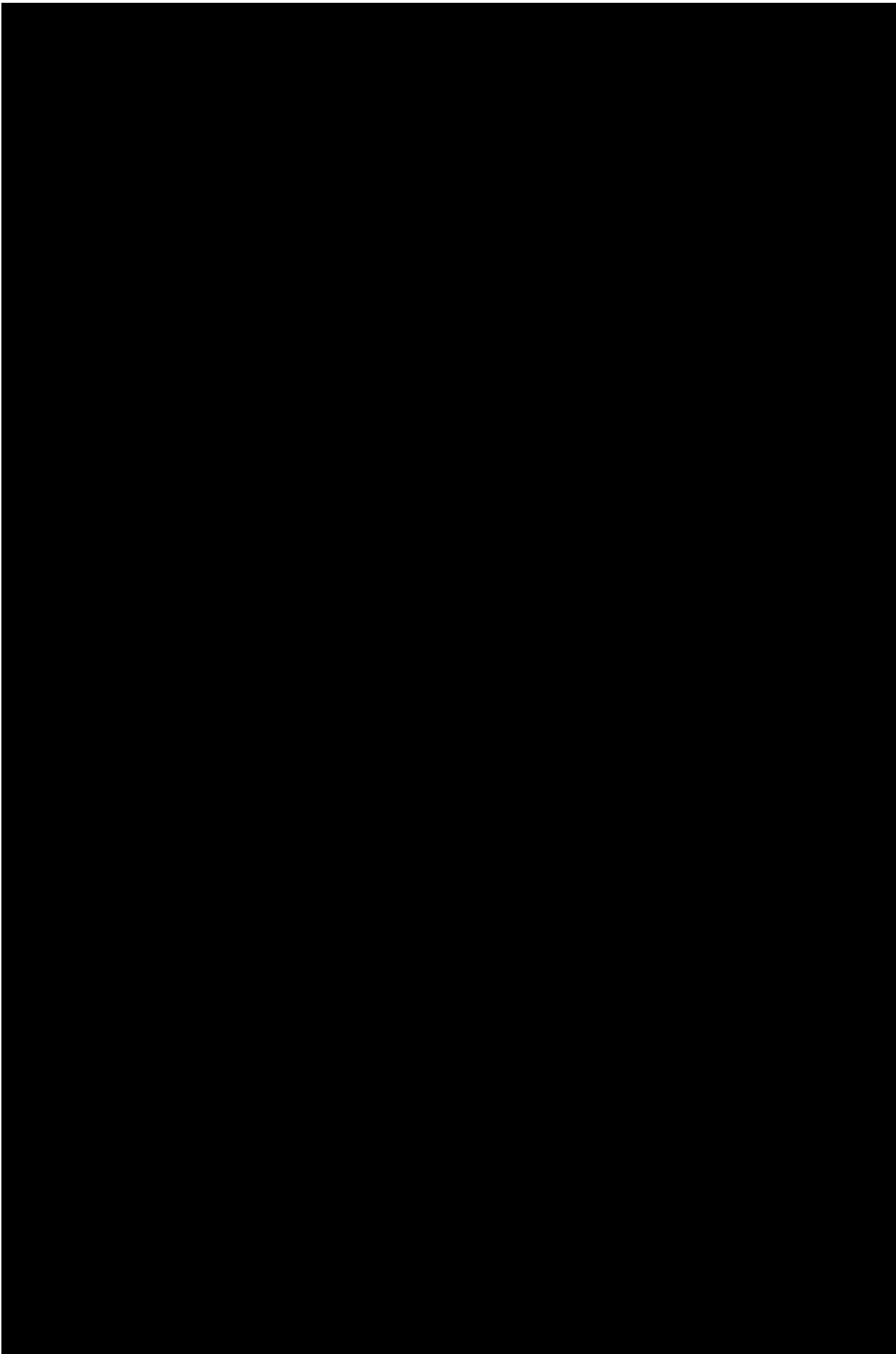
- [illegible]

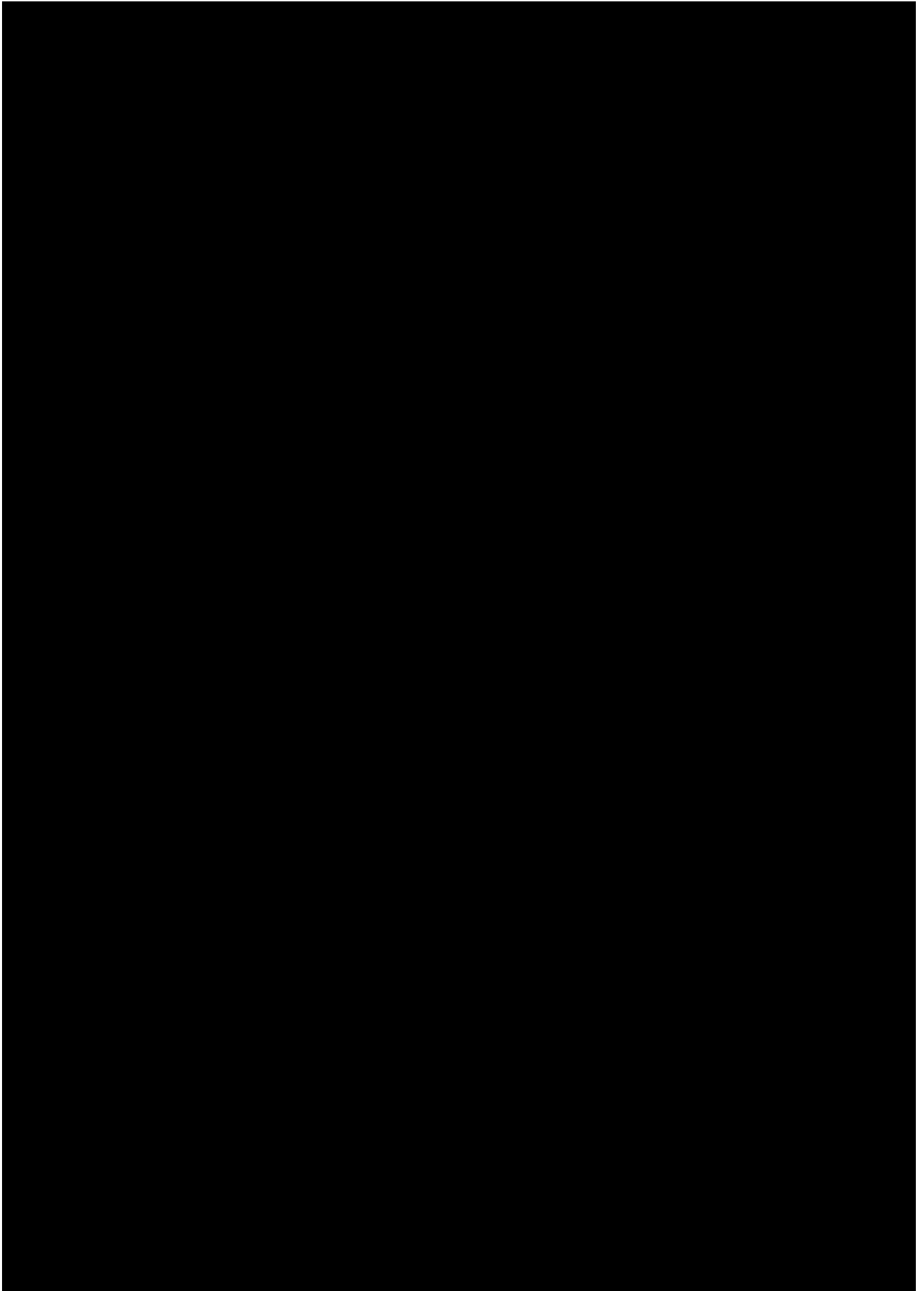
6. [Redacted text block]
- [Redacted text block]

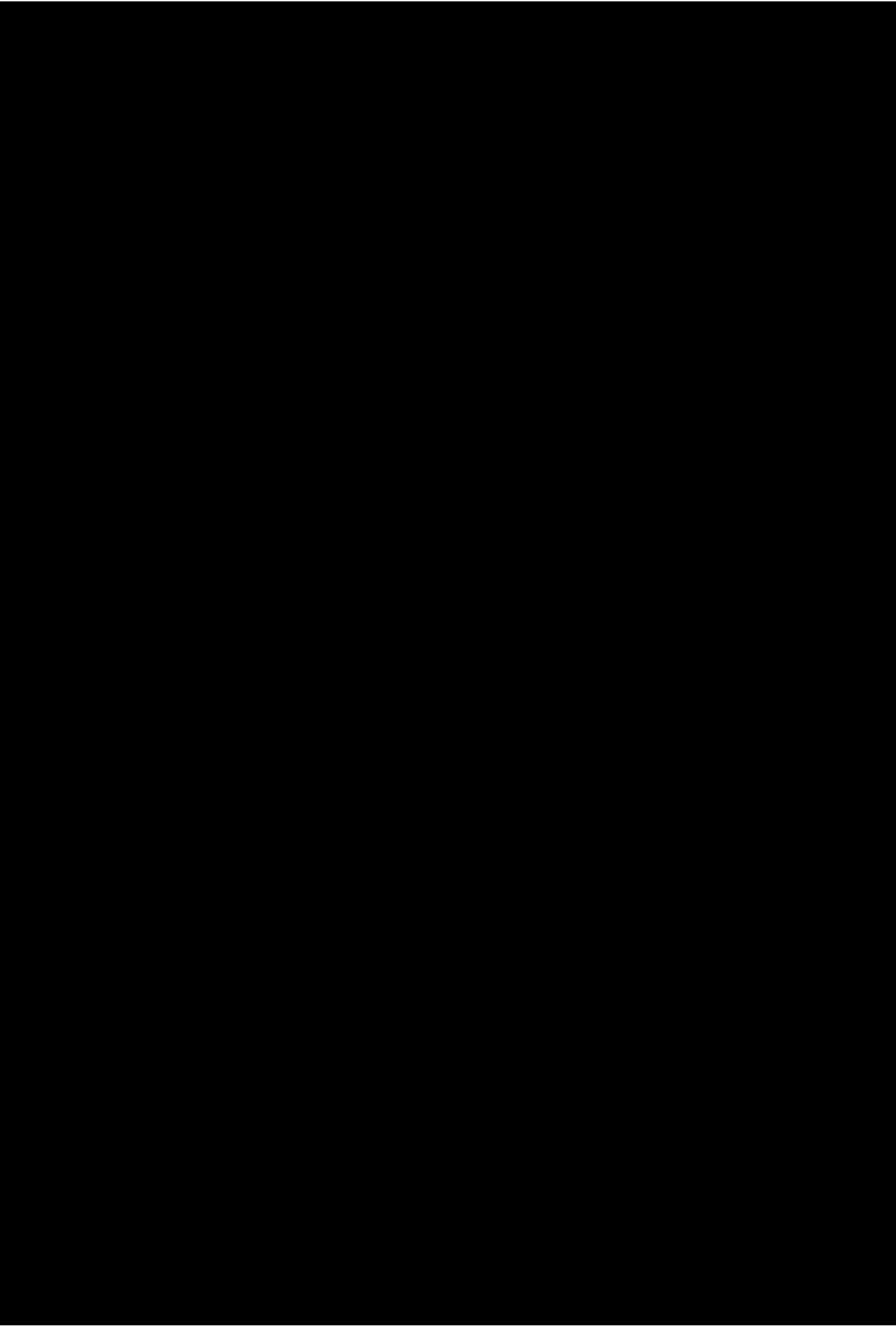
5.3 Tussenvariant

5.4 Kwalitatieve beoordeling dierrechten en MAO's

[Redacted table content]	
--------------------------	--

Bijlage 1: Standpunten fracties Tweede Kamer

Fractie	Zetels	Meest recente standpunt
CDA	21	Koopmans: “Wij geloven erin dat boeren door een meer grondgebonden mestbeleid, waarbij niet meer wordt gehandeld in lucht, het geld dat ze willen investeren in rechten, zoals ze de afgelopen jaren hebben gedaan, in echte duurzaamheidsverbeteringen van mestverwerking gaan investeren” (conceptverslag AO mestbeleid 15 december 2015). Zie voor nadere duiding van standpunt CDA het 10-puntenplan van CDA, VVD en PVV in bijlage 1 bij deze notitie.
VVD	31	Snijder-Hazelhoff: “De VVD vindt dat de ondernemer zelf verantwoordelijk is voor het aantal dieren dat hij houdt. Hij moet zelf bepalen hoe hij via het voer efficiënt omgaat met mineralen en hoe hij zijn eventuele mineralenoverschot afzet en/of verwerkt. Hij is ervoor verantwoordelijk om zelf in zijn bedrijfsvoering te bepalen hoe hij zijn voer afzet en de verwerking

		regelt. Voor het deel waarvoor hij dat niet kan, verliest hij uiteindelijk het recht om dieren te houden. Duidelijkheid dus" (conceptverslag AO mestbeleid 15 december 2015). Zie voor nadere duiding van standpunt VVD het 10-puntenplan van CDA, VVD en PVV in bijlage 1 bij deze notitie.
PVV	24	Koopmans: "Daarom hebben wij met een aantal fracties de handen ineengeslagen. Samen met mevrouw Snijder-Hazelhoff [...] en de heer De Mos heb ik een tienpuntenplan gemaakt. Overigens mag ik ook namens de PVV spreken" (conceptverslag AO mestbeleid 15 december 2015). Zie voor nadere duiding van standpunt PVV het 10-puntenplan van CDA, VVD en PVV in bijlage 1 bij deze notitie.
D66	10	In het verkiezingsprogramma van D66 wordt geen expliciete uitspraak gedaan over dierrechten. Op basis van opstelling bij eerdere debatten over mest, ammoniak en dierenwelzijn kan met vrij grote zekerheid gesteld worden dat D66 voor behoud van stelsel van dierrechten is. D66 is naar verwachting voorstander van een krimp van de veehouderij. Dit blijkt onder andere uit steun van D66 aan motie Ouwehand (28385, nr. 168): "De Kamer, gehoord de beraadslaging, constaterende, dat ondanks 23 jaar ammoniakbeleid tot op heden 61% van de Nederlandse natuur, waaronder de waardevolle Natura 2000-gebieden, nog steeds ernstig te lijden heeft onder overmatige ammoniakdeposities; overwegende, dat een krimp van de veestapel een van de meest voor de hand liggende maatregelen vormt voor de bescherming van de natuur tegen ammoniak, omdat daarmee de problemen effectief en bij de bron kunnen worden aangepakt; constaterende, dat desondanks de omvang van de veestapel nog altijd geen deel uitmaakt van het instrumentarium van het ammoniakbeleid; verzoekt de regering een krimp van de veestapel als instrument op te nemen in het ammoniakbeleid, en gaat over tot de orde van de dag". In het recente AO mestbeleid van 15 december 2010 is D66 niet specifiek ingegaan op volumebeleid. De toonzetting van het betoog van D66 was echter kritisch als het ging om realisatie van waterkwaliteitsdoelen.
CU	5	"Nederland heeft een beperkte fysieke en milieugebruiksruimte. Doordat het principe van grondgebondenheid is losgelaten, lopen we aan tegen een mestoverschot en een grote behoefte aan veevoer van buiten Europa. Tegelijk groeit het maatschappelijk ongemak over het toenemend aantal dieren in een klein land als Nederland. Dit vraagt om regulering. Daarom wil de ChristenUnie dat het dierrechtensysteem en een vorm van melkquotum na 2015 gehandhaafd blijven. Wordt het melkquotum toch afgeschaft, dan moeten ook melkkoeien onder een dierrechtensysteem vallen. Grondgebondenheid en regionale productie van veevoer moeten worden gestimuleerd" (bron: www.christenunie.nl).
SGP	2	Rond verkiezingstijd was het standpunt van de SGP als volgt: "Het

systeem van dierrechten moet na 2015 gehandhaafd worden, zodat het aantal dieren en de mestproductie begrensd blijven en schaalvergroting wordt afgeremd. Hoewel de melkquota in 2015 worden afgeschaft, moet hier, linksom of rechtsom, een andere vorm van regulering voor in de plaats komen" (bron: www.sgp.nl).

In het recente AO mestbeleid van 15 december 2010 heeft de SGP geen duidelijk standpunt ingenomen als het gaat om volumebeleid. Kamerlid Dijkgraaf heeft het volgende gezegd: "De agrarische sector is zich de noodzaak van evenwicht op de mestmarkt goed bewust. Zowel LTO Nederland als de NVV hebben constructieve voorstellen gedaan om problemen met en aanpak van het mestoverschot meer op het bordje van veehouders te leggen. LTO Nederland stelt voor om alle bedrijven met een overschot een verplicht percentage mestbewerking op te leggen en deze verplichting verhandelbaar te maken. De NVV pleit voor de invoering van mineraalrechten en een heffing op overschot. Zijn de bewindslieden bereid om deze voorstellen serieus te bekijken? Wat ons betreft kan dat in samenhang met de standpuntbepaling inzake dierrechten".

[Redacted]

GL	10	"GroenLinks wil de veestapel met 10% inkrimpen" (bron: Centraal Planbureau en Planbureau voor de Leefomgeving, <i>Keuzes in Kaart 2011-2015; Effecten van negen verkiezingsprogramma's op economie en milieu</i> . Mei 2010).
----	----	---

In het recente AO mestbeleid van 15 december 2010 is Groen Links niet specifiek ingegaan op volumebeleid. De toonzetting van het betoog van Groen Links was echter kritisch als het ging om het opzoeken van het laatste restje ruimte in het mestbeleid. Groen Links is voorstander van een verdere verduurzaming en het kunstmestvrij maken van de landbouw.

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

25%

korten en de resterende rechten voorwaardelijk verhuren aan veehouders. De SP wil ook de stikstofderogatie voor de melkveehouderij afschaffen, waardoor de melkveestapel met 5% krimpt. Dit leidt tot een substantiële reductie van emissies. (bron: Centraal Planbureau en Planbureau voor de Leefomgeving, *Keuzes in Kaart 2011-2015; Effecten van negen verkiezingsprogramma's op economie en milieu*. Mei 2010).

Van Gerven: "De SP is voorstander van het breed invoeren van diervergunningen of dierrechten voor de hele sector, waarbij dier- en milieuvriendelijke bedrijven bevoordeeld worden boven bedrijven die niet vriendelijk zijn voor milieu en dier. Wij willen een integrale aanpak, inclusief dierenwelzijn en volksgezondheid"

		(conceptverslag AO mestbeleid 15 december 2015).
PvdA	24	“Moeten de pluimvee- en varkensrechten in 2015 worden afgeschaft? PvdA-Kamerlid Harm Evert Waalkens is er nog niet uit, zei hij vanmiddag in een Kamerdebat. Waalkens is, net als veel andere partijen, wel voor herinvoering van compartimenten waarbinnen dierrechten mogen worden verhandeld. Introductie van melkveerechten vindt Waalkens niet nodig; volgens hem wordt de mestproductie van koeien al op veel andere manieren begrensd; bijvoorbeeld door de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water”. (bron: www.agd.nl; 25 maart 2010). De PvdA heeft geen recente uitspraak gedaan over het stelsel van dierrechten. In het AO mestbeleid van 15-12-2010 is hierover door PvdA niets gezegd.
PvdD	2	Het stelsel van dierrechten (quotering van het aantal dieren) in de varkens- en pluimveehouderij blijft bestaan. Er komt een regeling om de dierrechten van stoppende veehouders op te kopen, zodat die ruimte niet weer wordt opgevuld. (bron: verkiezingsprogramma PvdD 2010). Ouwehand: “Als je minder mest wilt, moet je minder mest laten produceren. Dat betekent minder dieren” (conceptverslag AO mestbeleid 15 december 2015)..

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2009–2010

28 385

Evaluatie Meststoffenwet

Nr. 176

MOTIE VAN DE LEDEN KOOPMANS EN SNIJDER-HAZELHOFF

Voorgesteld 22 april 2010

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat de minister nog in gesprek is met gedeputeerde(n) over compartimentering en dierrechten, en aan de slag gaat met eventueel hieruit voortvloeiende beleidsvoorstellen;

verzoekt de regering om in de beleidsvoorstellen ter uitwerking van de compartimentering en dierrechten met een uitwerking te komen van een prikkel voor mestbe- en verwerking, onder andere met afzet buiten de Nederlandse landbouw,

en gaat over tot de orde van de dag.

Koopmans
Snijder-Hazelhoff

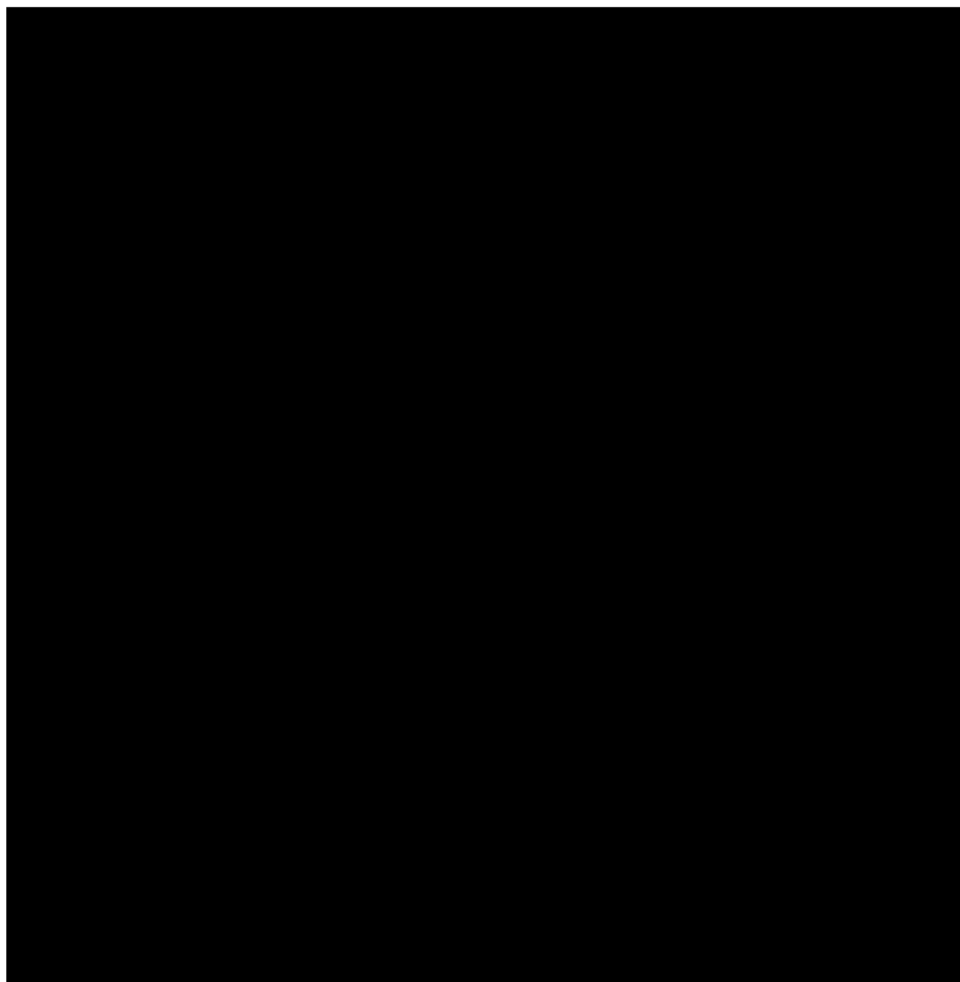

AO Mestbeleid 15 december 2010

“De landbouw als motor voor een nieuwe groene economie”

Van: LTO Nederland
Voor:, woordvoerder Landbouw en Milieu, Tweede Kamer
Onderwerp: AO Mestbeleid
Datum: december 2010
Informatie: Mark Heijmans, tel. 06 - 21 21 24 06 of e-mail: mark.heijmans@lto.nl

Strategie: naar nieuwe grondgebondenheid

“De landbouw als motor voor een nieuwe groene economie”

Van: LTO Nederland
 Voor:, woordvoerder Landbouw en Milieu, Tweede Kamer
 Onderwerp: AO Mestbeleid
 Datum: december 2010
 Informatie: [REDACTED], tel. 06 - [REDACTED] of e-mail: [REDACTED]@zlto.nl

Strategie: naar nieuwe grondgebondenheid

[illegible]

Nieuwe verbindingen tussen mineralen en grond leidend principe

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

T [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

T [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

T [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Vraag LTO: kunt u aangeven wat de stand zaken is omtrent de uitvoering van deze motie

Helderheid en stimulans rond afzet vaste mest

Vaste mest is een zeer waardevol product, onduidelijkheden in de regelgeving bemoeilijken in een aantal gevallen de afzet.

Voorstel LTO:

- Sta per 2014 jaarrond uitrijden van vaste mest (met een bepaalde N-P verhouding) op alle grondsoorten toe.
- Benoem de dikke fractie uit mestverwerking in alle gevallen als vaste mest. De huidige definitie voor vaste mest is in sommige gevallen onhelder.

Winterkoolzaad i.c.m. drijfmest op bouwland

Vanaf 2012 mag in de maand augustus alleen drijfmest op bouwland worden aangewend als aansluitend een groenbemester wordt geteeld of in het aansluitende najaar bollen worden geplant.

Voorstel LTO:

- Met name voor de Groningse akkerbouwers zouden wij graag zien dat ook winterkoolzaad wordt toegestaan als aansluitende teelt. Winterkoolzaad vertoont qua teelt, groei en mineralenbehoefte grote overeenkomsten met groenbemesters als gele mosterd en bladrammenas. Toestaan van de teelt van winterkoolzaad na drijfmestaanwending in augustus is dus landbouwkundig wenselijk en stuit milieukundig niet op bezwaren.

Invoering nieuwe gebruiksnormen

Een aantal teelten zijn uitermate geschikt om aaltjes te bestrijden. Deze teelten hebben echter geen N-gebruiksnorm of hier bestaat onduidelijkheid over.

Voorstel LTO:

- Benoem de stikstof gebruiksnormen voor de teelten Tagetes, Bladrammenas en Raketblad (allen als hoofdteelt gebruikt t.b.v. aaltjesbestrijding).

NVV mineralenplan 2015

Aanleiding

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

✓

█

█

█

█

█

█

█

[REDACTED]

Van: [redacted]
Aan: [redacted]
Onderwerp: FW: Notitie over 2 sporen ter invulling van stelsel van fosfaatrechten
Datum: vrijdag 8 maart 2019 [redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 2 oktober 2015 13:12

Aan: [redacted] (SNM) ; [redacted]
 [redacted] ; [redacted] ; Secretariaat Friesland
 Campina ; Secretariaat NMV ; Secretariaat SNM ; [redacted]

Onderwerp: Notitie [redacted]

Geachte dames, heren,

Zoals toegezegd tijdens het vorige overleg stuur ik u hierbij een notitie [redacted]

Schriftelijke reacties zijn zeer gewenst. In ieder geval zullen we de notitie bespreken tijdens het overleg dat gepland staat voor donderdag 8 oktober.

Groet,

[redacted]
senior beleidsmedewerker programma mest

 Ministerie van Economische Zaken
 Directoraat-Generaal Agro & Natuur
 Directie Plantaardige Agroketens en
 Voedselkwaliteit

 [redacted] [@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)

070 – [redacted]

06 – [redacted]

aanwezig: ma, di, do en vr

afwezig: wo

228a

1. Inleiding

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

2. Spoor A: [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

2.2 Afkomen van rechten

In de brief van 2 juli staat over afkomen het volgende:

"De wet zal instrumenten bevatten die het mogelijk maken fosfaatrechten af te komen ter borging van het sectorplafond. Dit is nodig om te kunnen ingrijpen als uit monitoringsgegevens van het CBS blijkt dat in enig kalenderjaar het sectorale productieplafond wordt overschreden. Ik onderzoek de mogelijkheden om bij afoming zodanig te differentiëren dat bedrijven naar rato van hun bijdrage aan overschrijding van het plafond bijdragen aan de afoming. De voorwaarden waaronder afoming kan worden toegepast behoeven nog nadere uitwerking".

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] :

"Om ontwikkeling van individuele bedrijven mogelijk te maken zal, analoog aan het stelsel van productierechten voor varkens en pluimvee, verhandelbaarheid van fosfaatrechten toegelaten worden. Hieraan kunnen nadere voorwaarden worden gesteld".

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

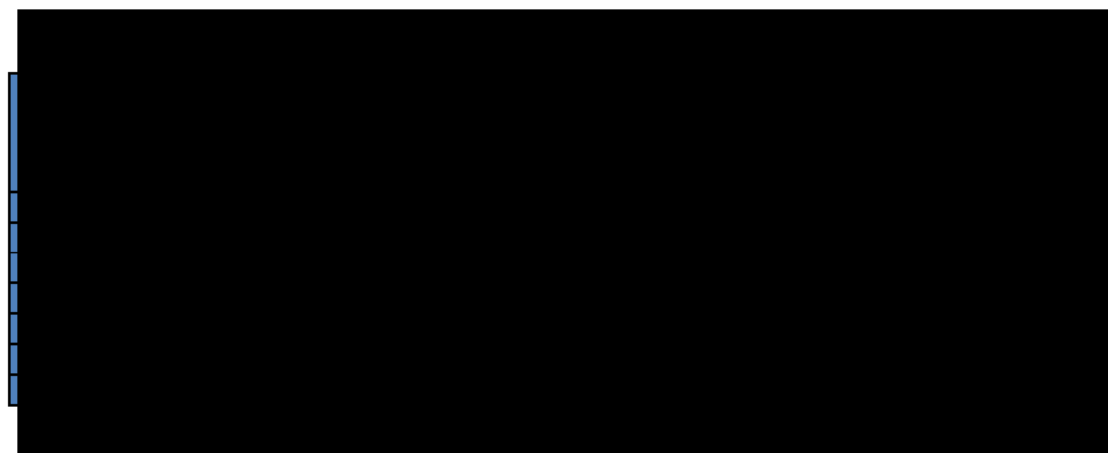
[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

3.4 Overdracht van rechten

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: notitie productiebegrenzende maatregelen melkveehouderij.doc
Datum: vrijdag 8 maart 2019 11:58:51
Bijlagen: [notitie productiebegrenzende maatregelen melkveehouderij.doc](#)

Van: [REDACTED]

Verzonden: zondag 7 juni 2015 23:04

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: notitie productiebegrenzende maatregelen melkveehouderij.doc

[REDACTED], wil jij deze notitie morgen direct als je binnenkomt enkelzijdig afdrukken en in zo'n plastic hoesje naar het secretariaat van DGH brengen.

[REDACTED], ter info. Naderen bespreking met DGH volgt hopelijk snel (hoop dinsdag). Ik heb een paar passages geschrapt omdat ik die niet zo duidelijk vond.
dag, [REDACTED].

■, Zoals afgesproken hebben we een korte notitie (en een uitgebreidere toelichting) gemaakt voor de mogelijke invullingen voor het rechtenstelsel die de stas in de recente Kamerbrief heeft genoemd.

Het verhaal is nog niet af, maar geeft wel een beeld en het lijkt me goed dat vast bij je neer te leggen.

Ter vergelijking is het goed het volgende te weten over de introductie van de varkensrechten in 1997.

- Op 10 juli heeft de MR besloten tot invoering van het stelsel en een brief met de hoofdlijnen aan de TK gestuurd. Het uiteindelijke wetsvoorstel lag op 15 november in de TK.
Over de Kamerbrief heeft eigenlijk geen overleg met de sector plaatsgevonden.
- Kern van de Kamerbrief:
 - Ambitie: bevorderen herstructurering varkenshouderij. Belangrijke redenen daarvoor waren veterinaire, dierenwelzijn, ruimtelijke ordening, milieu. (NB. Voor het herstructureringsproces is 475 miljoen gulden beschikbaar)
 - De stappen die de sector heeft gezet om te herstructureren hebben onvoldoende effect. Daarom is overheidsingrijpen noodzakelijk.
 - Varkensrechten worden gerelateerd aan het aantal op een bedrijf te houden varkens. Het aantal varkens wordt gemaximeerd en generiek gekort (afromen).
 - Rechten worden overdraagbaar. Hier worden ruimtelijke voorwaarden gesteld én alleen bedrijven die aan welkzijneisen voldoen mogen verhandelen (NB. dit laatste lijkt niet in het uiteindelijke voorstel opgenomen).
 - In de rechtvaardiging wordt ook de vergelijking met het stelsel van melkquota gemaakt. Problemen in de varkenshouderij worden op vergelijkbare wijze opgelost.
 - De systematiek voor toekenning van rechten wordt op hoofdlijnen vastgelegd.
 - Als referentie wordt uitgegaan van de meest recente cijfers over het aantal gehouden dieren (te weten 1996). Ontwikkelingen in 1997 kunnen worden meegenomen, voor zover ze bij Bureau Heffingen bekend waren vóór het moment dat ondernemers de brief konden kennen. Dit om anticiperend gedrag te voorkomen.
- De wet had uiteindelijk terugwerkende kracht tot het 10 juli.
- De brief van 10 juli zegt niets over staatssteun. Ik begrijp dat daarover wel bilaterale gesprekken met de Europese Commissie hebben plaatsgevonden.

■.

Productiebegrenzende maatregelen melkveehouderij

Aanleiding

De tweede prognose van het CBS indiceert dat in Nederland in 2014 172,3 miljoen kilogram fosfaatproductie is geproduceerd (0,6 onder het plafond uit de derogatiebeschikking) waarvan dat de melkveehouderij 86,1 miljoen kilogram heeft geproduceerd (1,2 boven het sector plafond).

De zuivelketen heeft maatregelen aangekondigd (verlagen van fosfaatgehalte in mengvoer per 1 juli en de kringloopwijzer verplichten per 1 januari).

A. Algemene randvoorwaarden

Onafhankelijk van de invulling van het rechtenstelsel, moet worden besloten over een aantal algemene randvoorwaarden.

-

-

-

t

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

- [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Productiebegrenzende maatregelen melkveehouderij

1. Inleiding

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft recent een tweede prognose gepubliceerd van de fosfaatproductie van de Nederlandse veehouderij over het kalenderjaar 2014: 172,3 mln. kg. Dit is een stijging ten opzichte van 2013 met 6,7 mln. kg. en nog slechts 0,6 mln. kg. onder het met de Europese Commissie overeengekomen fosfaatproductieplafond van 172,9 mln. kg. De fosfaatproductie in de melkveehouderij is in één jaar gestegen van 80,6 mln. kg. naar 86,1 mln. kg. Daarmee overschrijdt de melkveehouderij het aan zichzelf opgelegde sectorplafond (84,9 mln. kg.) met 1,2 mln. kg.

De stijging wordt voor 2,4 mln. kg. verklaard door een stijging van het aantal dieren (vooral melkvee) en voor 4,3 mln. kg. door een verhoogde opname van fosfaat via het ruwvoer. Het jaar 2014 was een zeer groeizaam jaar, waardoor de fosfaatgehalten in het ruwvoer hoger lagen dan gemiddeld. Vooral de fosfaatexcretie bij jongvee is flink gestegen, van 19,8 naar 21,8 mln. kg. (+ 10%; stijging bij melk- en kalfkoeien was 5,6%). De groei van het aantal stuks jongvee laat zien dat het einde van de groei nog niet in zicht is.

Het CBS heeft ook een eerste voorlopige prognose gegeven over 2015 (niet gepubliceerd maar in vertrouwelijkheid wel gecommuniceerd met partijen uit de zuivelketen). Deze komt uit op 177,5 mln. kg. fosfaat, een overschrijding van het plafond met 4,6 mln. kg. Deze stijging kan nu al deels toegeschreven worden aan het feit dat een deel van het fosfaatrijke ruwvoer uit 2014 vervoederd wordt in 2015. Het beeld is ook dat melkveehouders sneller gegroeid zijn om een gunstige uitgangspositie te bemachtigen voor het geval een stelsel van dierrechten van kracht wordt. De door PBL, LEI als ook de sector verwachte groei van de melkveehouderij tot 2020 is versneld doorgevoerd. Per 1 januari 2015 is de Wet verantwoorde groei melkveehouderij in werking getreden. Per 1 januari 2016 wordt de AMvB dan wel de Wet grondgebonden groei melkveehouderij van kracht. Beide leggen voorwaarden op aan bedrijven met melkvee die groeien. Deze aanvullende voorwaarden zullen de groei waarschijnlijk afvlakken, mogelijk zelfs stoppen.

De zuivelketen (LTO, NZO, NAJK, Nevedi, VLB) heeft maatregelen aangekondigd om de fosfaatproductie in de melkveehouderij terug te dringen:

1. Per 1 juli 2015 wordt het fosfaatgehalte in mengvoeders verlaagd;
2. De Kringloopwijzer wordt per 1 januari 2016 voor alle melkveebedrijven verplicht (sinds 1 januari 2015 is de Kringloopwijzer verplicht voor melkveebedrijven met een fosfaatoverschot).

Bij meerdere gelegenheden heeft de staatssecretaris van EZ zowel aan de Tweede Kamer als aan de partijen in de zuivelketen gemeld dat op het moment dat het productieplafond wordt overschreden, productiebegrenzende maatregelen voor de melkveehouderij aan de orde zijn en dat daarbij een stelsel van dierrechten voor melkvee het meest voor de hand ligt. De Kamer heeft, in de motie-Dik-Faber c.s. (33 979, nr. 95), gevraagd alle reële opties naast dierrechten voor melkvee uit te werken. Recent is de Tweede Kamer geïnformeerd over de tweede prognose van het CBS en is de toezegging gedaan dat de Kamer nog voor het zomerreces geïnformeerd zal worden over "de productiebegrenzing via de Meststoffenwet in het geval onvoldoende garanties zijn dat de zuivelketen er in zal slagen de fosfaatproductie te verminderen". Belangrijke criteria bij die uitwerking zijn handhaafbaarheid, administratieve lasten en uitvoeringslasten. Gepoogd wordt anticerend gedrag zoveel mogelijk te voorkomen (niet te belonen).

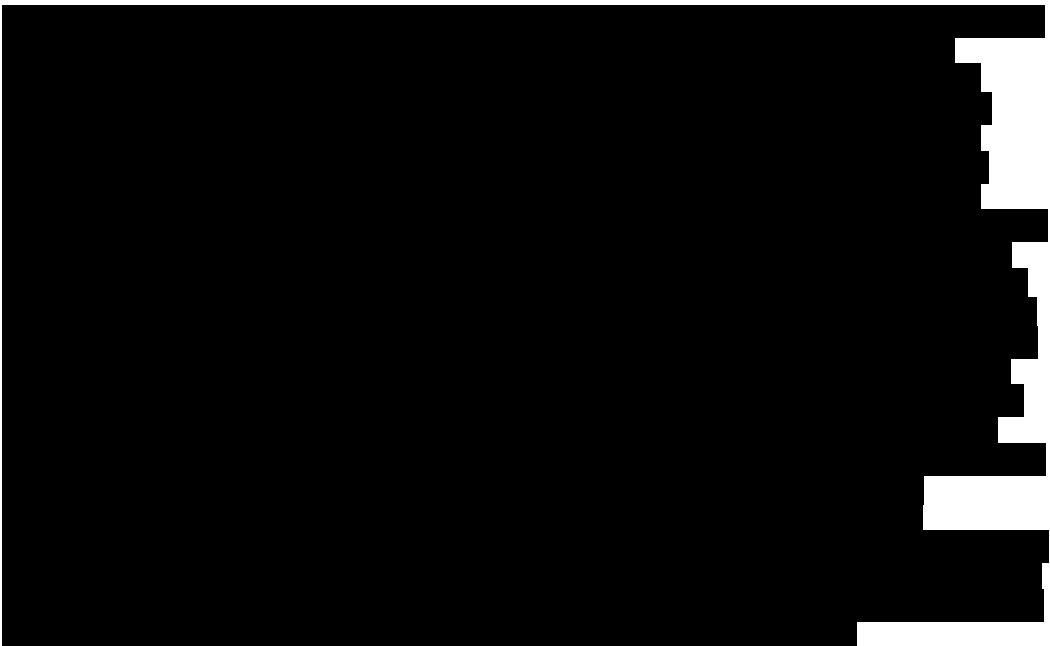
In de recente brief aan de Tweede Kamer zijn drie mogelijke invullingen gegeven voor productiebegrenzende maatregelen, namelijk op basis van:

1. het aantal dieren per bedrijf (melkveerechten);
2. de fosfaatproductie per dier (fosfaatrechten);
3. de melkproductie per dier of bedrijf (melkproductierechten, in de media al omgedoopt tot een nationaal melkquotum).

In deze notitie wordt een eerste verkenning gepresenteerd van de drie genoemde instrumenten.

2. Algemene randvoorwaarden

Het invoeren van een stelsel van rechten – in welke vorm dan ook – levert een aantal dilemma's op waarover besloten dient te worden:

- A large rectangular area of the document is completely redacted with a solid black box.
- A large rectangular area of the document is completely redacted with a solid black box.
- A large rectangular area of the document is completely redacted with a solid black box.

- [Redacted text block]

- Uitwisselbaarheid met varkens- en pluimveehouderij: [Redacted text block]

3. Varianten productiebegrenzende maatregelen

3.1 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

1. In alle varianten worden rechten toegekend voor melk- en kalfkoeien, jongvee jonger dan 1 jaar en jongvee ouder dan 1 jaar. Hiermee wordt aangesloten bij de diercategorieën die onder de werking van de Wet verantwoorde groei melkveehouderij vallen;
2. Rechten worden om niet door de overheid toegekend en zijn vrij verhandelbaar;
3. Een stelsel van productiebegrenzende maatregelen vervangt niet het per 1 januari van dit jaar van kracht geworden stelsel verantwoorde groei melkveehouderij en ook niet de per 1 januari 2016 in te voeren AMvB dan wel wet grondgebonden groei melkveehouderij. Genoemde maatregelen hebben als doel de groei van *individuele bedrijven* op verantwoorde wijze te laten plaatsvinden. De productiebegrenzende maatregelen hebben tot doel te garanderen dat de fosfaatproductie van de *melkveehouderijsector* niet resulteert in een overschrijding van de mestproductieplafond (nationaal dan wel sectorplafond).

3.2 Varianten op basis van wijze van toekenning en verantwoording

In de recente brief aan de Tweede Kamer over de tweede prognose van het CBS (Brief van 1 juni, Kamerstuk 33 979, nr. 96) is een drietal varianten voor dierrechten benoemd:

1. het aantal dieren per bedrijf (melkveerechten);
2. de fosfaatproductie per dier (fosfaatrechten);
3. de melkproductie per dier of bedrijf (melkproductierechten, in de media al omgedoopt tot een nationaal melkquotum).

Bezien vanuit de wijze waarop invulling gegeven kan worden aan deze varianten is het onderscheidend vermogen tussen variant 1 (melkveerechten) en variant 2 (fosfaatrechten) klein. Ook een stelsel van melkveerechten zal, gelijk het huidige stelsel van varkens- en pluimveerechten, gebaseerd zijn op fosfaat. Verschil tussen melkveerechten en fosfaatrechten is hem vooral gelegen in de wijze waarop rechten worden toegekend én de wijze waarop ondernemers verantwoording af moeten leggen. Het beeld bestaat dat fosfaatrechten wenselijker zijn omdat op die manier inzet in het voerspoor of fosfaatefficiëntie kan worden beloond.

	Toekenning rechten op basis van	Verantwoording door ondernemer
Melkveerechten	Forfaitaire fosfaatexcretie	Forfaitair
Fosfaatrechten, variant A	Forfaitaire fosfaatexcretie	Verfijnd, in het kader van vrije bewijsleer (BEX, Kringloopwijzer)
Fosfaatrechten, variant B	Verfijnd (Wettelijk voorgeschreven Kringloopwijzer)	Verfijnd (Wettelijk voorgeschreven Kringloopwijzer)

Tabel 1: Varianten van toekenning en verantwoording van (melkvee-/fosfaat-)rechten.

Gegevens over de feitelijke fosfaatexcretie op individuele bedrijven zijn niet kenbaar voor de overheid. Ondernemers kunnen, in het kader van de vrije bewijsleer, onder andere met gegevens uit de Kringloopwijzer¹, aantonen dat zij minder fosfaat op hun bedrijf hebben geproduceerd dan op basis van de wettelijke forfaits door RVO.nl wordt vastgesteld. Vrije bewijsleer wordt momenteel door ondernemers gebruikt in het kader van het stelsel van gebruiksnormen en het stelsel van verplichte mestverwerking en gaan een rol spelen in het stelsel verantwoorde groei melkveehouderij. Maar, vrije bewijsleer aan de hand van

¹ In het kader van de vrije bewijsleer zijn ondernemers vrij om op eigen wijze aan te tonen dat de fosfaatexcretie op hun bedrijf lager is dan op basis van de wettelijke forfaits. Vrijwel alle melkveehouders die gebruik maken van vrije bewijsleer doen dit op basis van BEX (Bedrijfsspecifieke Excretie) dan wel de Kringloopwijzer.

BEX en de Kringloopwijzer is uitsluitend een hulpmiddel voor individuele ondernemers om zich achteraf te verantwoorden.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

3.3 Melkveerechten (cf. varkensrechten)

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

3.4 Fosfaatrechten

[REDACTED]

De voordelen van een stelsel gebaseerd op feitelijke fosfaatexcretie zijn:

[Redacted text block]

[Redacted text block]

De cijfers die recent door CBS zijn gepubliceerd zijn gebaseerd op het werkelijk aantal gehouden dieren en de door de Werkgroep Uniformering Mestcijfers (WUM) vastgestelde werkelijke gehalten in het ruw- en krachtvoer. Op basis van die gegevens komt het CBS tot een fosfaatexcretie door melkvee van 86,1 mln. kg. over het jaar 2014. Zou het CBS de fosfaatexcretie gebaseerd hebben op het werkelijk aantal gehouden stuks melkvee en de wettelijke excretieforfaits, dan is het zeer goed mogelijk dat de uitkomst geen 86,1 mln. kg. maar bijvoorbeeld 95 mln. kg. zou zijn. Dit zou betekenen dat bij een toekenning van fosfaatrechten op basis van forfeits en een verantwoording op basis van werkelijke excreties de melkveehouderij de ruimte krijgt om door te groeien tot 95 mln. kg².

[Redacted text block]

3.5 Maximale melkproductie per koe of bedrijf (melkrechten)

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

3.6 Economische gevolgen

Wanneer er productiebegrenzende maatregelen komen, is het van belang dat er afgeschreven kan worden op deze rechten. Hierdoor kunnen de kosten van productiebegrenzende maatregelen meegenomen worden in de fiscale kostprijs van de melkveehouderij. Op grond kan namelijk niet afgeschreven worden. Door de koppeling van melkproductie met grond zullen de opbrengsten stijgen (meer melk), neemt de solvabiliteit af en het financiële risico toe (meer vreemd vermogen). Door een hogere opbrengst en geen stijging van de fiscale kostprijs - door het gegeven dat op grond niet kan worden afgeschreven - zal er meer belasting betaald worden terwijl de melkveehouder meer vreemd vermogen heeft. Er blijft daardoor minder over om af te lossen en het financiële risico te reduceren.

Wanneer er productiebegrenzende maatregelen ingevoerd gaan worden die verhandelbaar zijn, zal er sprake zijn van een warme sanering. De stoppers zullen vanwege de productiebegrenzende maatregelen extra financiële middelen ontvangen en de blijvers zullen meer vreemd vermogen moeten aantrekken om productiebegrenzende maatregelen te verwerven. Dit zal leiden tot een lagere solvabiliteit, met alle gevolgen van dien (bijvoorbeeld wanneer de hypotheekrente gaat stijgen).

Ter illustratie: door de invoering van het melkquotum konden melkveehouders die bij de invoering van het melkquotum 500.000 kg melk met 4,00% vet toegewezen hebben gekregen, dit quotum in het piekjaar 2007 verkopen voor ruim € 1 mln. De melkveehouders die vandaag de dag actief zijn (de blijvers) hebben fors geïnvesteerd in melkquotum om meer koeien te mogen melken. In het melkquotumtijdperk is het aantal melkveehouders gedaald van circa 60.000 (1984) naar circa 16.000 (heden). De melkveehouders die er in 2015 nog zijn hebben vanwege deze warme sanering rond de € 1 miljard aan vreemd vermogen uitstaan vanwege het verwerven van melkquotum. Hier is wel fiscaal op afgeschreven, maar niet op afgelost.

[Redacted text]

Overzicht

In onderstaand schema zijn de drie in deze notitie beschreven varianten voor productiebegrenzende maatregelen in de melkveehouderij samenvattend weergegeven op basis van een aantal kenmerken.

Kenmerken	Melkveerechten	Fosfaatrechten	Melkrechten
Toekenning van rechten	[REDACTED]	Forfaitair 1). Aantal stuks melkvee op een referentiedatum. 2). Een melkvee-eenheid staat gelijk aan een nader te bepalen forfaitaire productie van x kg. fosfaat per jaar. 3). Toekenning op basis van bestaande forfaits uit de Meststoffenwet, gedifferentieerd naar gemiddelde melkproductie per koe.	[REDACTED]
Verantwoording (door de ondernemer)	[REDACTED]	Bedrijfsspecifiek In het kader van 'vrije bewijsleer' kan een ondernemer (bijv. met de Kringloopwijzer) aantonen dat de feitelijke fosfaat-excretie op zijn bedrijf lager is dan het forfait	[REDACTED]
Benodigde gegevens voor toekenning aantal rechten	[REDACTED]	1). Aantal stuks melkvee op een referentie-datum. 2). Gemiddelde melkproductie per koe ter bepaling van de forfaitaire excretie per koe 3). De benodigde gegevens zijn kenbaar en betrouwbaar, zowel voor overheid als ondernemer	[REDACTED]
Benodigde gegevens voor verantwoording	[REDACTED]	1). RVO.nl controleert op basis van forfaitaire excretie 2). Ondernemer kan zich verantwoorden (vrije bewijsleer) op basis van feitelijke [REDACTED]	[REDACTED]

Kenmerken	Melkveerechten	Fosfaatrechten	Melkrechten
Inverdienmogelijkheden voor de ondernemer		Sturing op voermaatregelen levert wel ruimte op om extra melkkoeien te houden (binnen het aan het bedrijf toegekende fosfaatrecht)	
Sturing op mestproductieplafond (sectorplafond)		Geen sturing. De forfaitair toegekende fosfaatruimte aan bedrijven kan opgevuld worden met feitelijke fosfaatproductie. Effect zal zijn dat de fosfaatproductie in de melkveehouderij stijgt (met hoeveel is afhankelijk van hoeveel 'lucht' er nog in de wettelijke excretieforfaits zit).	
Implementatie		De voor de implementatie benodigde gegevens zijn kenbaar voor overheid en ondernemer. Mogelijke knelgevallen zullen veel gelijkenis vertonen met de knelgevallen bij de implementatie van de wet verantwoorde groei melkveehouderij.	
Handhaafbaarheid			
Uitvoerbaarheid			

Kenmerken	Melkveerechten	Fosfaatrechten	Melkrechten
Effect op maatschappelijke doelen		Stimulans voor nemen van voermaatregelen (inverdieneffect). Extra melkproductie kan gerealiseerd worden door extra koeien te 'verdienen' door mineralenmanagement .	
Economische gevolgen		Sector zal financiële middelen inzetten om zoveel mogelijk fosfaatrechten te verwerven. Zal leiden tot een hogere kostprijs (rentelasten om fosfaatrechten te verwerven en afschrijving) waardoor er geen sprake is van een gelijk speelveld met andere West Europese landen. Onder de blijvers zal het vreemd vermogen toenemen (zolang banken leningen verstrekken) en stoppers verdwijnen via een warme sanering. Wel zullen er financiële middelen ingezet worden op innovatie om fosfaatproductie op bedrijfsniveau zoveel mogelijk te reduceren.	

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Notitie sturing veehouderij
Datum: vrijdag 8 maart 2019 12:03:46
Bijlagen: [2010-06-28 Noodzaak sturing omvang veehouderij_versie 3.doc](#)

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 29 juni 2010 13:49
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
Onderwerp: Notitie sturing veehouderij

[REDACTED]

Dit is de laatste versie.

Groet,

[REDACTED]

Inhoudsopgave

1. SAMENVATTING 2

2. INLEIDING 3

3.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

1

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

2. Inleiding

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

3. Milieugebruiksruimte

[REDACTED]

[REDACTED]

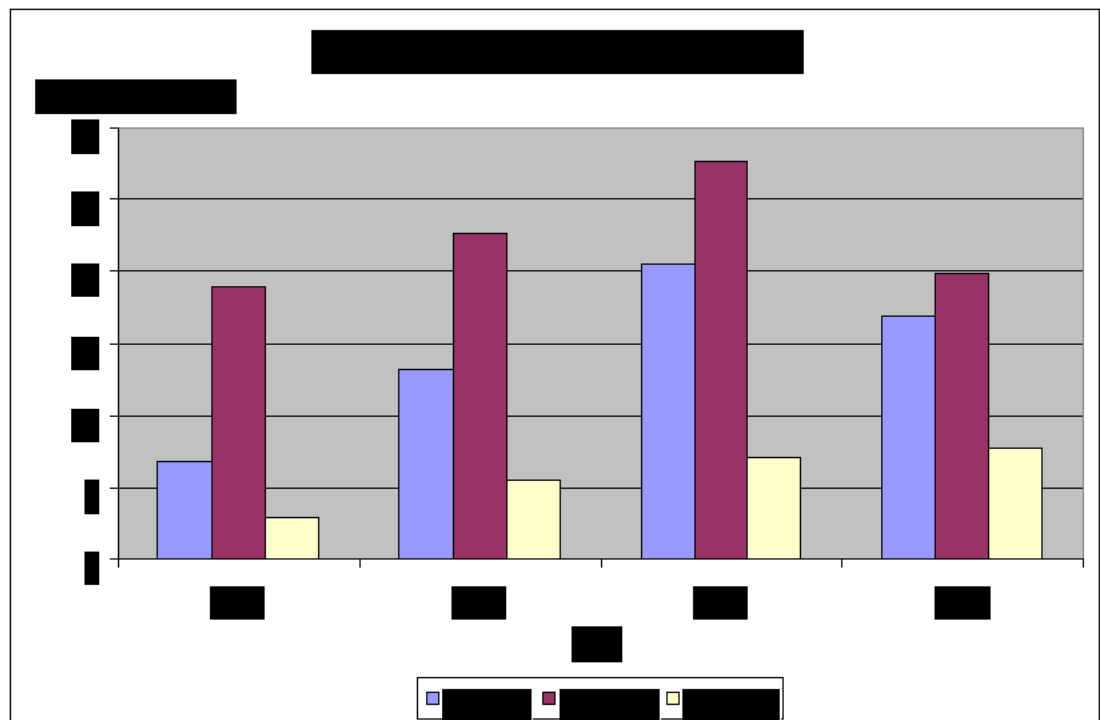
[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

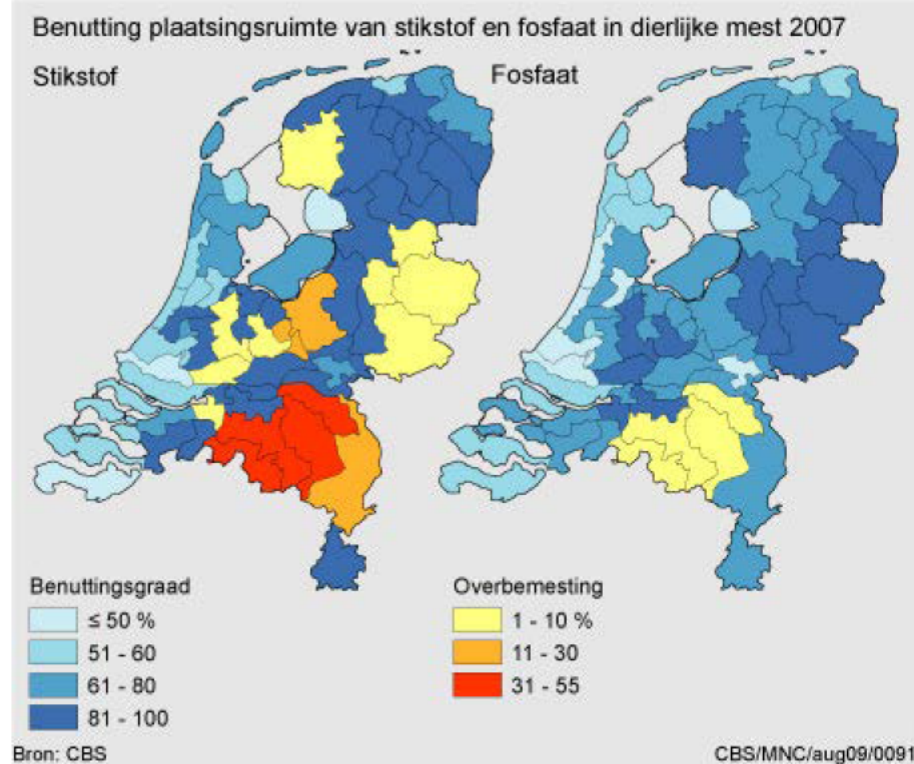
een overschot
ratie: de totale
t voor 34 tot
t te worden.
9 28 miljoen kg
joen kg P₂O₅).
en. Er is echter

kken zwaar op
hotsmarkt dan
etprijzen

an

Figuur 1: Prijs afzet dierlijke mest voor de jaren 2005 t/m 2008 (bron: LEI-BIN) [nog aanvullen met 2009]

De intensieve pluimveehouderij heeft voldoende alternatieven voor afzet van overschotsmest. De verwachting is dat deze sector in de komende 10 jaar haar volledige overschot kan afzetten in het buitenland

e operationeel wordt). De
wijt. Belangrijke voorwaarde
ebruiksnormen zal het
ot een maximale benutting van
Een eventueel overschot zal zijn
De intensieve varkenshouderij
jven nemen geen tot weinig
AT-sector. Op zand wordt de
ei is dit niet het geval (figuur
unalen dienen te vinden zowel

duidelijk is op dit moment
ning 2003/2003 (hygiëniseren).
kensmest uit Nederland is
mest)markt lijkt groot. Een
nporteerde Nederlandse
e export van bewerkte
ndermeer brieven van Duitse
en Duitsland].

Figuur 2: Benutting van plaatsingsruimte voor stikstof en fosfaat in dierlijke mest in 2007 (bron: CBS)

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

4. Dierenwelzijn en omvang veehouderij

In hoofdlijnen gaat het bij het dierenwelzijnsbeleid om drie maatregelen die gericht zijn op het beter tegemoet komen aan de natuurlijke behoeften en gedrag van de dieren:

1. het vergroten van het leefoppervlak van de dieren in de stallen (meer ruimte);
2. het gebruik van stro als afleidingsmateriaal om te kunnen wroeten en scharrelen;
3. het bieden van de mogelijkheden van buitenuitloop en weidegang.

4.1 Ruimer leefoppervlak per dier

Verwacht wordt dat de eisen voor het leefoppervlak van de dieren de komende jaren worden aangescherpt, ofwel via EU- of nationale wetgeving of via marktwerking (diervriendelijke producten die voldoen aan de bovenwettelijke welzijns-eisen van het Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming).

Dit heeft in de eerste plaats tot gevolg dat in de huidige stallen minder dieren gehouden zullen kunnen worden. De wet- en regelgeving is voor de grote veehouderijsectoren verschillend:

- melkvee: AMvB-welzijn melkveehouderij is in voorbereiding. Bevat o.a. ruimere leefoppervlaktenormen.
- varkens: per 2013 is in heel de EU voor dragende fokzeugen de groepshuisvesting verplicht, betekent o.a. meer leefoppervlak per dier. Voor vleesvarkens gaat NL, in afwijking van de EU, de leefoppervlaktenorm per 2013 licht aanscherpen; verdere aanscherping zal plaatsvinden in afwachting van de aanpassing van de Europese welzijnsrichtlijn voor varkens (voorzien in 2014 met waarschijnlijk ruime overgangstermijnen).
- Pluimvee: de leefoppervlakte per legkip neemt per 2012 toe door het verbod op de legbatterij. Voor de alternatieve systemen (scharrel, vrije uitloop, biologisch) gelden Europese normen voor de leefoppervlakte, die strenger zijn dan van de kooien. Voor vleeskuikens treedt eind 2010 de Europese welzijnsrichtlijn in werking. De gemiddelde bezetting moet dan terug van 45 kg/m² naar maximaal 42 kg/m².

Om het huidige aantal dieren te kunnen blijven houden, zal extra geïnvesteerd moeten worden in de uitbreiding van de stalcapaciteit binnen de randvoorwaarden van het milieubeleid (ammoniak, geur, fijn stof) en het ruimtelijk ordeningsbeleid (locaties, omvang bouwblok).

Daarnaast is er een toenemende tendens dat supermarkten, foodservice en cateraars, inspelend op de consumentenvraag en hun streven zich te onderscheiden, in toenemende mate vragen om dierlijke producten met extra welzijnsmaatregelen die verder gaan dan de wettelijke minimumeisen met een meerprijs voor de gemaakte meerkosten. Deze eisen hebben o.a. betrekking op een grotere leefruimte voor de dieren. Voorbeelden zijn het 1-ster varkensvlees dat medio 2011 in alle AH-winkels het gangbare varkensvlees zal vervangen; de sterke groei van de afzet van scharrelpluimveevlees bij AH en andere retailers. Als deze ontwikkeling zich doorzet zal dit ertoe leiden dat er in een deel van de huidige stallen minder dieren gehouden worden.

Een tweede gevolg van ruimere leefoppervlaktenormen is dat het NH₃-emissie per dierplaats toeneemt. In de gesloten stalsystemen van de varkens- en de pluimveehouderij betekent dit dat er verdergaande maatregelen moeten worden genomen om binnen de normen van het Besluit ammoniak huisvesting te blijven: toepassen van luchtwassers op een groter deel van het varkensbedrijf (saldering) en verdergaande mestdroogtechnieken in de pluimveehouderij.

In de melkveehouderij wordt vrij algemeen (80%) weidegang toegepast. In de weide treedt een lagere NH₃-emissie op dan bij de huidige stalsystemen. Winst zal moeten worden geboekt bij de stalsystemen, maar dan ontstaat het dilemma van de weidegangemissie.

4.2 Gebruik van stro

Ten algemene leidt het gebruik van stro/strooisel tot een grotere emissie van fijn stof. De grootste knelpunten liggen hier in de pluimveesector. Technieken zijn in voorbereiding en gereed voor introductie en uittesten in de praktijk. In de varkenssector biedt het gebruik van gecombineerde luchtwassers mogelijkheden om fijn stof emissies terug te brengen.

4.3 Buitenuitloop en weidegang

Vanuit een oogpunt van imago, maatschappelijk draagvlak en wellicht dierenwelzijn is er een toenemende tendens om dieren ook deels buiten te houden en weidegang te bieden. Deze ontwikkeling wordt vooral vanuit de markt aangestuurd (duurzame marktsegmenten met Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming). Deze ontwikkeling kan ertoe leiden dat de ammoniak- en geuremissies toenemen en dat het moeilijker wordt om te voldoen aan de wettelijke emissienormen per dierplaats. De situatie is verschillend voor de varkens- en pluimveehouderij. In de varkenshouderij worden, behalve in de biologische varkenshouderij, nauwelijks varkens buiten gehouden. Vanwege de gezondheidsrisico's en de grotere milieu-emissies wordt hier de komende jaren geen grote ontwikkeling verwacht. De sector zal vooral zoeken naar welzijnsverbeterende maatregelen in gesloten maar transparante stalsystemen (daglicht, veel glas etc.).

In de pluimveehouderij is het houden van kippen in de buitenuitloop (overdekte uitloop of vrije uitloop) al meer ingeburgerd. De gezondheidsrisico's (risico op besmetting met vogelgriep) blijven bestaan en worden kritisch gevolgd door de sector. Milieutechnisch gezien levert de buitenuitloop op pluimveebedrijven nauwelijks een bijdrage. In de Regeling Ammoniak en Veehouderij (RAV) (mei 2009) is vastgelegd dat bij het toetsen van milieuvergunningen voor pluimveebedrijven met een vrije of overdekte uitloop de ammoniakemissie uit deze uitloop verwaarloosbaar klein is en dat hiermee geen rekening hoeft te worden gehouden. Vanuit milieuoogpunt is er geen belemmering voor het houden van kippen in een uitloop. In de melkveehouderij wordt weidegang nog steeds vrij algemeen toegepast.

Beweiding heeft een aantal effecten op het milieu. Minder beweiding leidt tot lagere mineralenverliezen en lagere mineralenoverschotten, met name voor stikstof, maar ook voor fosfaat. Het belangrijkste verschil tussen beweiding en het gehele jaar opstallen is de plaats waar de mest en urine terechtkomen: deels in de weide of alles in de stal. In de weide deponeren het vee mest en urine met een grote hoeveelheid op een klein oppervlak (puntbelasting), waardoor de mineralen hier niet of in ieder geval niet op korte termijn benut kunnen worden en de kans op verliezen groter is. Mest en urine opgevangen in de stal kan men als meststof gebruiken. De mineralen kunnen dan beter benut worden en de aanvoer van (kunst)meststoffen kan verkleind worden bij een gelijkblijvende opbrengst. Bij volledig opstallen kan op deze wijze de aanvoer van stikstof met circa 50 kg per ha per jaar dalen. Daarnaast heeft beweiding effect op de vorm van de stikstofverliezen. Bij beweiding vindt meer nitraatuitspoeling en denitrificatie plaats en is ook de emissie van lachgas groter, terwijl bij het opvangen van mest en urine in de stal en het uitrijden de vervluchtiging van ammoniak groter is. Afhankelijk van de ruwvoervoorziening op een bedrijf en van de gemaakte keuzen bij de uitvoering van het beweidingssysteem kan het effect van beperking van de beweiding op de totale stikstofverliezen per geval sterk verschillen. Algemeen geldt dat een beperking van de beweiding altijd de mogelijkheid biedt tot verlaging van de totale stikstofverliezen⁸.

De laatste jaren stabiliseert de volledige of gedeeltelijke weidegang zich op 80% (strookt niet met gegevens LEI! Zie tabel 1). Schaalvergroting kan aanleiding zijn om af te zien van weidegang. Sinds een aantal jaren fungeert de Stichting Weidegang (waarin diverse ketenpartijen en de dierenbescherming zijn vertegenwoordigd) als pleitbezorger en stimulator van weidegang.

Beweidingssysteem (% koeien)	2006	2007	2008
Koeien volledig op stal	20	23	30
Beperkte weidegang	57	55	51
Onbeperkte weidegang	23	22	19

Tabel 1: Ontwikkeling weidegang 2006-2008 (bron: LEI-Binternet)

4.4 Conclusies:

- Bij het aanscherpen van de leefruimtenormen per dier zullen er minder dieren binnen de huidige stallen gehouden kunnen worden.
- Om het huidige aantal dieren te kunnen blijven houden, zal extra geïnvesteerd moeten worden in de uitbreiding van de stalcapaciteit binnen de randvoorwaarden van het milieubeleid (ammoniak, geur, fijn

⁸ ASG, *Weidegang in beweging*, PraktijkRapport Rundvee 81, november 2005

stof) en het ruimtelijk orderingsbeleid (locaties, omvang bouwblok). De mate waarin dat zal optreden is afhankelijk van marktperspectieven en de aanwezige financieringscapaciteit.

- Voor de intensieve veehouderij zijn de technieken aanwezig en worden deze ook toegepast om de extra milieu-emissies per dierplaats bij een grotere leefoppervlakte binnen de wettelijke normen te houden (luchtwassers varkenshouderij, droogtechnieken pluimveehouderij). Voor de melkveehouderij zijn deze technieken nog maar zeer beperkt, en vooralsnog met dierenwelzijnsnaden, beschikbaar.
- Vanwege de gezondheidsrisico's zal er naar verwachting geen grote ontwikkeling zijn naar buitenuitloop voor varkens. Voor pluimvee zijn er geen belemmeringen vanuit milieuoogpunt voor het houden van kippen in een uitloop. Uit oogpunt van maatschappelijk draagvlak scoort weidegang van melkvee zeer positief en draagt op diverse punten bij aan een verhoogd dierenwelzijn. Op termijn kan door het voorschrijven van NH₃-beperkende maatregelen in melkveestallen stalhuisvesting leiden tot een lagere NH₃-emissie dan weidegang.

5. Effecten van een krimp van de Nederlandse veestapel

5.1 Buitenlandse milieu- en ruimte-effecten

In discussies over een eventuele krimp van de Nederlandse veestapel wordt regelmatig de vraag gesteld of we op niet hiermee de ongewenste effecten van onze veehouderij naar het buitenland exporteren (‘eigen stoepje schoonvegen’). Deze paragraaf verkent een aantal overwegingen die in deze discussie gehanteerd kunnen worden. De tekst is deels gebaseerd op een PBL-LEI-onderzoek uit 2007 van het door Milieudefensie bij de Tweede Kamer ingediende burgerinitiatief “Stop fout vlees”. Hierbij stelde Milieudefensie voor om de Nederlandse intensieve veehouderij te halveren.

Die hieronder opgesomde overwegingen richten zich op de buitenlandse milieu- en ruimte-effecten van een beperking van de Nederlandse veestapel. Overwegingen:

-
- The image is a high-contrast, black and white photograph. It features a dark, textured surface, possibly a wall or a piece of fabric. A prominent horizontal white line runs across the upper portion of the frame. Another horizontal white line is visible near the bottom. The image is heavily stylized, with a grainy, almost abstract quality. The lighting is dramatic, creating deep shadows and bright highlights.

5.2 Economische effecten

In opdracht van het ministerie van VROM heeft het LEI een studie (quick scan) verricht naar de (sociaal)economische effecten van een krimp van de veehouderijsector⁹. De twee vragen die in deze studie aan de orde kwamen waren:

1. Welke productiebeperking moet gerealiseerd worden om tot een evenwicht op de mestmarkt te komen;
2. Welke stakeholders hebben economisch voordeel en welke hebben een economisch nadeel bij een krimp.

Onder evenwicht op de mestmarkt werd in deze studie verstaan een mestproductie waarbij alle rundvee- en alle varkensmest nationaal geplaatst kan worden. Voor pluimveemest zijn voldoende afzetkanalen beschikbaar (export, verbranding) zodat het voor deze sector niet noodzakelijk is om nationaal alle mest te kunnen plaatsen. Volgens LEI is er, op basis van de huidige inzichten, in de periode 2015-2020 geen afzetruimte voor 50 miljoen kilogram stikstof en 21 miljoen kilogram fosfaat uit rundvee- en varkensmest.

LEI heeft twee scenario's onderzocht:

1. Krimpscenario A: Een proportionele krimp in verschillende diercategoriën waarbij de handel in fosfaatproductierechten tussen diercategoriën binnen een sector binnen dezelfde regio is toegestaan;
2. Krimpscenario B: Een productiebeperking door het instellen van een plafond voor de productie van N/P waarbij de handel in fosfaatproductierechten tussen diercategoriën binnen een sector binnen dezelfde regio is toegestaan.

In scenario A is een proportionele krimp van de veestapel van 19,5% noodzakelijk om evenwicht op de mestmarkt te krijgen. In scenario B gaat om een krimp van 12% in het aantal melk- en kalfkoeien, 30% in het aantal fokvarkens en 35% in het aantal vleesvarkens.

Het totale saldo uit de akkerbouw en veehouderij daalt in scenario A mogelijk met 15% ofwel € 725 miljoen en in scenario B mogelijk met 8% ofwel € 372 miljoen. De verschillen per sector zijn groot. Scenario A is vooral nadelig voor de melkveehouderij en de vleeskalverenhouderij omdat in dit scenario fosfaatquota niet verhandelbaar zijn tussen sectoren. Scenario B is vooral voor de vleesvarkenshouderij ongunstig gezien de relatief hoge prijs voor fosfaatquota. De akkerbouw loopt vooral inkomsten mis uit mestacceptatie waardoor het saldo in beide scenario met circa 4% ofwel € 60 miljoen daalt. In de studie is niet gekeken naar het effect van een krimp van de veestapel op mogelijke besparingen op milieu-investering op de thema's ammoniak, broeikasgassen en fijn stof.

In scenario A daalt het inkomen van een melkveebedrijf met gemiddeld € 12.800,- en in scenario B met € 5.300,-. In scenario A daalt het aantal arbeidsplaatsen in de keten en onder stakeholders met maximaal 39.000 (waarvan 7.000 in de primaire sector). De netto toegevoegde waarde daalt met maximaal € 2,3 miljard. In scenario B daalt het aantal arbeidsplaatsen met maximaal 32.000 (waarvan 5.000 in de primaire sector). De netto toegevoegde waarde daalt met maximaal € 1,9 miljard. In deze uitkomst is nog geen rekening gehouden met de inventiviteit van de toeleverende en verwerkende bedrijven, waar het gaat om het vinden van alternatieve activiteiten en grondstofleveranciers.

5.3 Conclusies

⁹ LEI, *Economische gevolgen van een krimp van de veestapel; Quick scan naar winnaars en verliezers*, LEI-rapport 2010-010, maart 2010.

6. Legitimering beperking omvang veehouderij

6.1 Historie dierrechtenstelsel

Het dierrechtenstelsel dat momenteel in de Meststoffenwet is opgenomen, is stapsgewijs geïntroduceerd.

De eerste stap bestond uit de Interimwet beperking varkens- en pluimveehouderijen van 1985. Met die wet werden voor het eerst beperkingen gesteld aan de productie van mest. In de memorie van toelichting¹⁰ werd de reden daarvoor aangegeven: *Indien niet tot de voorgestelde maatregelen wordt gekomen zal de omvang van de mestproblematiek, welke inmiddels reeds onaanvaardbare vormen heeft aangenomen, nog verder toenemen. Genoemd kunnen worden ophoging van mineralen en zware metalen in de bodem en verontreiniging van het grondwater (p.8).* Primair een mineralen- en zware metalenprobleem dus. Met de introductie van de nieuwe Meststoffenwet in 1987 werd de regeling van mestproductierechten, door middel van een (tweede) nota van wijziging¹¹, overgeheveld naar die wet.

De tweede stap was de introductie van varkensrechten in 1998 met de Wet herstructurering varkenshouderij (Whv). De aanleiding voor het indienen van het wetsvoorstel was de uitbraak van klassieke varkenspest in 1997. In een brief van 10 juli 1997¹² ging de toenmalige minister van LNV, Van Aartsen, in op de n.a.v. deze varkenspest noodzakelijk gebleken herstructurering van de varkenshouderij. Daarbij werd een aantal maatregelen aangekondigd om de varkenshouderij te herstructureren op het gebied van dierenwelzijn, diergezondheid, milieu en ruimtelijke kwaliteit. De belangrijkste maatregel was de introductie van een stelsel van varkensrechten. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel voor de Whv¹³ werd nader ingegaan op de doelstellingen van de introductie: *De maximering van het aantal varkens door invoering van een systeem van varkensrechten dient ter verwezenlijking van de doelstellingen op het vlak van het milieu. Daarbij draagt het stelsel overigens bij aan een – versnelde – realisatie van aangescherpt beleid op het vlak van dierenwelzijn (p. 3).* Primair milieu dus, en secundair dierenwelzijn. De milieudoelstelling werd nog gepreciseerd: *Het in het onderhavige wetsvoorstel neergelegde stelsel van varkensrechten, houdende een maximering van de aantallen varkens die op de bedrijven worden gehouden, dient primair om de noodzakelijke condities te scheppen voor effectuering en handhaving van de aanscherping van de normen inzake de toelaatbare fosfaat- en stikstofverliezen naar het milieu in het kader van het stelsel van regulerende mineralenheffingen (p. 3-4).* Verder werd een verbinding gelegd met ammoniak: *bedrijven die varkensrechten verwe[r]ven zullen direct moeten voldoen aan de strengste emissie-eisen voor stallen, welke worden gesteld krachtens de Interimwet ammoniak en veehouderij (p. 5).*

De derde stap bestond uit de introductie van pluimveerechten in de Meststoffenwet in 2001. Hiermee werd een nieuw maximum gesteld aan het aantal kippen en kalkoenen dat op een bedrijf mag worden gehouden. Dit plafond kwam voor deze diersoorten in de plaats van de mestproductierechten. In de memorie van toelichting¹⁴ werd daarvoor de volgende reden opgegeven: *De met deze groei [van de pluimveestapel] gepaard gaande toename van de mestproductie vormt een bedreiging voor de realisatie van de nationale doelstellingen in het kader van het mestbeleid, zoals deze zijn neergelegd in de Integrale Notitie mesten ammoniakbeleid (kamerstukken II, 1995/96, 24 445, nr. 1; hierna: Integrale Notitie). Zij vormt daarnaast een bedreiging voor de effectuering van de doelstellingen van richtlijn nr. 91/676/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (PbEG L 375), de zogenoemde EG-Nitraatrichtlijn.*

De vierde stap ten slotte was de Wet van 15 september 2005 tot wijziging van de Meststoffenwet en intrekking van de Wet verplaatsing mestproductie en de Wet herstructurering varkenshouderij (vereenvoudiging productierechten)¹⁵. Met deze wet werden de drie stelsels van productierechten (varkensrechten in de Whv, pluimveerechten in de Meststoffenwet en 'overige' productierechten eveneens

¹⁰ Kamerstukken II 1984/85, 18 695, nr. 3.

¹¹ Kamerstukken II 1985/86, 18 271, nr. 11.

¹² Kamerstukken II 1996/97, 25 448, nr. 1.

¹³ Kamerstukken II 1997/98, 25 746, nr. 3.

¹⁴ Kamerstukken II 1998/99, 26 473, nr. 3.

¹⁵ Staatsblad 2005, nr. 480.

in de Meststoffenwet) samengevoegd en vereenvoudigd. Voortaan zou er nog één stelsel van varkens- en pluimveerechten bestaan, opgenomen in de Meststoffenwet. Het wetsvoorstel moest mede in het licht worden gezien van de invoering van een stelsel van gebruiksnormen voor de hoeveelheid fosfaat en stikstof in de Meststoffenwet per 1 januari 2006. De memorie van toelichting¹⁶ meldde daarover het volgende: *Het systeem van productierechten strekt er tegen deze achtergrond feitelijk toe, door beheersing van de omvang – ofwel het «volume» – van de mestproductie, de handhavingsdruk beheersbaar te houden en de effectiviteit van de gebruiksbeperkingen te verzekeren. Het systeem is wat dat betreft ondersteunend: de kern van de wetgeving wordt gevormd door de in de wetgeving gestelde beperkingen aan het mestgebruik. Aangezien de bemestingsnormen tot de kern van de maatregelen behoren waarmee de doelstellingen van de Nitraatrichtlijn moeten worden gerealiseerd, moeten de aanvullende maatregelen, die dienen om een effectieve handhaving van deze normen te kunnen verzekeren, worden gezien als noodzakelijke, aanvullende maatregelen als bedoeld in artikel 5, vijfde lid, van die richtlijn (p. 3-4).* Voor varkens en pluimvee werd de voortzetting van een rechtenstelsel als noodzakelijk ervaren, gezien de verwachte forse toename van aantallen varkens en pluimvee bij het loslaten van het stelsel. Voor melkvee kon het productierecht vervallen doordat de melkquotering al een volumebeperkend effect had. Dit argument vervalt na het vervallen van de melkquotering per 2015. De overige diercategorieën waren beperkt in omvang en kenden een dalende tendens vanuit welzijnsregels en marktperspectieven.

6.2 Expiratie 2015

Met genoemde wijziging van de Meststoffenwet van 15 september 2005 is met artikel 76a (thans artikel 77) de looptijd van het stelsel van productierechten voorlopig beperkt tot 1 januari 2015. Er werd gekozen voor een expiratedatum van 1 januari 2015. Als argumentatie daarvoor werd in de memorie van toelichting het volgende genoemd: *Overeenkomstig de kabinetsstandpunten inzake de aanbevelingen van de werkgroep verhandelbare rechten (Kamerstukken II 1999/2000, 24 036, nr. 149 en 2000/01, 24 036, nr. 182), is de looptijd van het stelsel van productierechten beperkt. Met onderhavig wetsvoorstel wordt daartoe voorshands 1 januari 2015 als expiratedatum in de wet vastgelegd (artikel I, onderdeel F). Zoals is aangegeven in de eerder aangehaalde brief aan de Tweede Kamer van 19 mei 2004 en in paragraaf 3.4 van de memorie van toelichting bij het eerder aangehaalde wetsvoorstel inzake de gebruiksnormen, zal in 2015 ook ten aanzien van het fosfaatgebruik een situatie van evenwichtsbemesting moeten zijn bereikt, waarbij de fosfaatgift in overeenstemming is met de gewasbehoefte. In de aanloop daarnaar toe zullen de fosfaatgebruiksnormen steeds verder worden aangescherpt en zullen de gebruiks- en afzetmogelijkheden voor dierlijke meststoffen steeds verder worden beperkt. Hierdoor kan het evenwicht op de mestmarkt in het gedrang komen.*

Tot 2015 lijkt – naar de inzichten van nu – het afschaffen van de productierechten derhalve niet verantwoord, tenzij er andere mechanismen zijn geïntroduceerd die een gelijke werking ten aanzien van de beheersing van de omvang van het geproduceerde mestvolume hebben. De genoemde datum staat er uitdrukkelijk niet aan in de weg dat in een situatie waarin alternatieve mechanismen voldoende waarborgen geven, eerder een wetsvoorstel tot het schrappen van de productierechten wordt ingediend, aangezien dit soort beperkende instrumenten niet langer in stand moeten worden gehouden dan noodzakelijk. De vraag naar de noodzaak van instandhouding van de productierechten en van de specifieke daaraan verbonden beperkingen, zoals de onmogelijkheid om de mestproductie naar de concentratiegebieden te verplaatsen, zal telkens aan de orde komen bij de in artikel 68 van de Meststoffenwet voorgeschreven evaluatie van die wet. Uiteraard zal een eventueel voornemen tot afschaffen tijdig worden aangekondigd, zodat daarmee bij investeringen door bedrijven rekening kan worden gehouden. In zoverre is de expiratedatum primair een richtdatum die de wetgever ertoe dwingt tijdig een nieuwe afweging ten aanzien van het al dan niet voortzetten van het systeem te maken”.

6.3 Periode na 2015

Zoals uit het bovenstaande blijkt hield de introductie van mestproductierechten verband met meerdere doelen. Uiteraard was er het milieubelang, maar ook het dierenwelzijn werd als doel genoemd. Binnen het milieubelang werden meerdere aspecten genoemd: naast de in de Meststoffenwet geregelde fosfaat en stikstof ook zware metalen en ammoniak. Het zou daarom te beperkt zijn om het stelsel van productierechten alleen maar te zien als een instrument van en voor realisering van de fosfaat- en stikstofdoelen van de Meststoffenwet. Mest heeft meerdere schadelijke milieueffecten als er te veel van is: b.v. ook CO₂-uitstoot en fijn stof. Voor al deze milieuaspecten is een ‘gebruiksruimte’ bepaald, ofwel landelijk, ofwel Europees, ofwel internationaal. Naast de melkquotering kent de Meststoffenwet als enige een volumebeperkend instrument, dat op zijn minst ondersteunend werkt voor het behalen van al deze

¹⁶ Kamerstukken II 2004/05, 30 004, nr. 3.

milieudoelen. Voor een beslissing over het voortzetten van het stelsel moeten dus ook al deze milieudoelen die buiten de Meststoffenwet zijn opgenomen, in beschouwing worden genomen. Datzelfde geldt ook voor het dierenwelzijn, dat blijkens (de memorie van toelichting bij) de Whv ook een nevendoel was van de introductie van varkensrechten. Verder kan nog worden opgemerkt dat het stelsel van mestproductierechten het mogelijk maakt om te sturen op regionale verschillen in mestproductie en de daaraan verbonden milieudruk. Deze sturing vindt plaats door de in artikel 26 van de Meststoffenwet opgenomen compartimenteringsregeling, die met ingang van 1 januari 2011 nieuw leven wordt ingeblazen. De aanleiding daartoe is de motie Waalkens c.s. (PM vindplaats) die de regering opriep tot herintroductie van dit stelsel. Gebleken was dat de mogelijkheden die provincies hebben om via hun ruimtelijke ordeningsmogelijkheden te sturen op mestproductie, niet afdoende zijn.

Bijlage 1: Economisch belang veehouderijketens

Totale agrocomplex

De bruto toegevoegde waarde van het totale Nederlandse agrocomplex in 2007 bedroeg 47,8 mld. euro. Dit is bijna 10% van de nationale economie. De werkgelegenheid van het totale agrocomplex bedroeg in het genoemde jaar 673.000 arbeidsjaren, 9,9% van de nationale werkgelegenheid. Het totale agrocomplex is onder te verdelen in een deel dat gebaseerd is op buitenlandse grondstoffen en een deel dat gebaseerd is op binnenlandse grondstoffen. Het complex gebaseerd op binnenlandse grondstoffen vertegenwoordigt 5,1% van de nationale economie (toegevoegde waarde) en 5,8% van de nationale werkgelegenheid. Hiervan is ongeveer de helft gekoppeld aan de veehouderij, hetgeen neerkomt op ca. 2,5% van de nationale toegevoegde waarde en ca. 3% van de nationale werkgelegenheid.

	Bruto toe- (factorkosten,	voegde waarde mld euro)	Werkgelegenheid (1000 arbeids-	jaren)
	2001	2007	2001	2007
Gehele agrocomplex	40,5	47,9	717	672
Aandeel in NL economie	10,2%	9,6%	10,8%	9,9%
1) hoveniers, agrarische dienstverlening en bosbouw	3,7	4,0	75	64
Aandeel in NL economie	0,9%	0,8%	1,1%	0,9%
2) agrocomplex, buitenlandse grondstoffen	15,3	18,3	226	218
Aandeel in NL economie	3,85	3,75	3,4%	3,2%
3) agrocomplex, binnenlandse grondstoffen	21,5	25,6	416	390
Aandeel in NL economie	5,4%	5,1%	6,2%	5,8%
waarvan:				
a) primaire productie	7,6	8,0	184	169
b) verwerking	3,2	4,4	50	42
c) toeleverende industrie	8,1	9,9	137	130
d) distributie	2,6	3,2	45	50

Tabel 1: Kerncijfers van het Nederlandse agrocomplex 2001 en 2007

Agrocomplex op basis van binnenlandse grondstoffen.

Het agrocomplex op basis van binnenlandse grondstoffen bestaat enerzijds uit plantaardige deelcomplexen en anderzijds uit veehouderijcomplexen (tabel 2).

	Toegevoegde	waarde	Werkgelegen-	heid
	2001	2007	2001	2007
Akkerbouw	18,1	19,6	15,9	16,9
Glastuinbouw	21,3	21,8	16,4	16,5
Opengrondtuinbouw	7,9	9,0	9,7	10,7
Grondgebonden veehouderij	28,8	30,1	36,1	35,5
Intensieve veehouderij	23,9	19,5	22,0	20,5
Totaal	100	100	100	100

Tabel 2: Aandeel (%) van deelcomplexen in de toegevoegde waarde en werkgelegenheid van het Nederlandse agrocomplex (gebaseerd op binnenlandse grondstoffen), 2001,2007

Deelcomplex	Toegevoegde waarde (mrd euro) (aandeel in nationaal totaal)	Werkgelegenheid (000 arbeidsjaren) (aandeel in nationaal totaal)
Akker- en tuinbouwcomplexen	12,5 (2,5%)	174,8 (2,6%)
Grondgebonden veehouderijcomplex	7,7 (1,5%)	138,5 (2,1%)
Intensieve veehouderijcomplex	5,0 (1,0 %)	79,9 (1,2%)
Totaal	25,6 (5,1%)	390,0 (5,8%)

Tabel 3: Toegevoegde waarde en werkgelegenheid van deelcomplexen op basis binnenlandse grondstoffen en aandelen in nationale economie

Import- en export

- De totale Nederlandse uitvoer bedroeg in 2008 bijna 368 mrd. euro; de invoer bedroeg 332 mrd. euro, waardoor het handelsoverschot uitkwam op 35,7 mrd. euro.
- Twee derde van dit handelsoverschot (23,6 mrd. euro) is toe te schrijven aan de agrarische handel, waarvan ongeveer een derde deel voor rekening komt van de veehouderijcomplexen.
- De Nederlandse vleesexport bedroeg 6,9 miljard euro in 2008, en de vleesimport 3,5 miljard euro. De export van zuivel was 5,3 miljard euro in 2008, tegenover een import van 2,6 miljard euro.

Kernpunten:

- De productie van de land- en tuinbouw en de voedingsmiddelenindustrie is nauw met elkaar verbonden. De productie is alleen mogelijk door de aanvoer van grondstoffen (veevoer, bouw van stallen, gas/elektra, dieren, eieren) en door financiële en zakelijke dienstverlening. Het hele scala aan directe en indirecte activiteiten in relatie tot de Nederlandse land- en tuinbouw vormt het Nederlandse agrocomplex.
- Naast de primaire land- en tuinbouwsectoren omvat het agrocomplex de verwerkende industrie, de distributie, de agrarische dienstverlening (adviseurs etc.) en de toeleverende industrie (veevoer, kunstmest, energie).
- Het Nederlandse agrocomplex maakt, gemeten in de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid, circa 10% uit van de Nederlandse economie. NB: De toegevoegde waarde is het inkomen dat in het productieproces wordt gevormd. Dit inkomen is beschikbaar voor de beloning van de inzet van productiefactoren (arbeid, kapitaal). Circa de helft hiervan is gebaseerd op binnenlandse primaire landbouw.
- Op zijn beurt draagt het grondgebonden en intensieve veehouderijcomplex (primaar, toelevering, verwerking, distributie) hiervan voor circa 50% bij aan de toegevoegde waarde, zijnde 2,5% van het geheel. Voor de werkgelegenheid is deze bijdrage circa 55%, zijnde 3% van het geheel.
- De toegevoegde waarde van het totale agrocomplex groeide van ruim 40 miljard in 2001 naar bijna 48 miljard euro in 2007. Omdat de totale toegevoegde waarde van de Nederlandse economie in deze periode

toenam met een kwart, daalde het aandeel van het agrocomplex in de Nederlandse economie tot 9.6%. Dit komt vooral door het achterblijven van de prijsontwikkeling van land- en tuinbouwproducten bij de gemiddelde prijsstijging (en niet door dalende volumes).

Economisch perspectief veehouderijketens

- De kostprijspositie van de primaire varkens- en pluimveehouderijsector in Nederland ten opzichte van andere belangrijke EU-productielanden is goed. Beide sectoren bevinden zich in de kopgroep, ondanks de hoge milieukosten (mestafzetkosten, ammoniak, kosten dierrechten). De komende jaren wordt een verslechtering van de kostprijspositie verwacht door aanscherping van milieumaatregelen. Het recente besluit om eenzijdige Nederlandse aanscherping van de welzijnsmaatregelen voor de vleesvarkenshouderij uit te stellen, heeft een zeer positieve invloed op de kostprijspositie van de NL varkenshouderij.
- De NL varkens- en pluimveehouderij heeft haar sterke economische positie te danken aan vakbekwaamheid (goed opgeleide ondernemers), ondernemerszin en een sterk ontwikkeld agribusiness complex (sterke veevoersector die relatief goedkoop veevoer kan maken, sterke positie verwerkende industrie (VION, Friesland/Campina, Plukon, Storteboom), stallenbouwers, adviseurs, banken) en een goede kennis- en infrastructuur (WUR, Food Valley).
- De sterke kostprijsgedrevenheid van de Nederlandse varkens- en pluimveesectoren is niet uniek voor Nederland, maar geldt voor de hele Europese Unie. Zij is een gevolg van de marktvraag en marktprikkels van de verwerkende industrie én vooral de retail naar zo goedkoop mogelijke anoniem geproduceerde dierlijke producten. De retail wil zo goedkoop mogelijk overal haar producten kunnen inkopen. Op dit moment is bij de retail en de verwerkende industrie een verandering te bespeuren. De marktleider in retail (AH) wil zich gaan onderscheiden van andere retailers door duurzame producten aan te bieden (Puur en Eerlijk merk). Het besluit van AH om medio 2011 het gangbaar geproduceerde varkensvlees te vervangen door 1-ster varkensvlees is een belangrijke stap, die ook door andere retailers gevolgd zal worden. De primaire sector springt hier op in door de bedrijfsvoering aan te passen. Ook een varkensslachterij als VION (grootste vleesverwerker in NW-Europa) heeft als lange termijn strategie het ontwikkelen van duurzame vleesmerken met toegevoegde waarde als antwoord op de toenemende concurrentie van importen uit Brazilië en Amerika. De tendens in pluimveevlees is hetzelfde. Ik verwacht dat over een aantal jaren in de NL supermarkten het scharrelpluimveevlees het basissegment zal zijn, vergelijkbaar met zoals het gegaan is met de scharreleieren in 2003. In de eierwereld is productdifferentiatie al ingeburgerd; belangrijke trigger hiervoor was het stempelen van eieren als kooi-, scharrel-, vrije uitloop- en biologisch ei. De NL legsector heeft de ontwikkeling naar scharreleieren al een aantal jaren geleden opgepakt en profiteert nu maximaal van de toenemende vraag naar scharreleieren uit Duitsland, waar 75% van de export naar toe gaat.
- Hoewel de kostprijspositie goed is, is door de relatief lage opbrengstprijzen in de afgelopen jaren én de hoge mestafzetkosten de ruimte om te investeren in welzijns- en milieumaatregelen op veel bedrijven sterk afgenomen. Het aantal bedrijven zal daardoor de komende jaren afnemen na het verlopen van de overgangstermijnen. Het herbenutten van de vrijkomende productiecapaciteit door de blijvers zal sterk afhangen van de financieringsruimte van deze bedrijven.
- Perspectief voor de varkenshouderij: consolidatie van huidige positie, verschuiving van vleesvarkens naar fokzeugen/biggen.
- Perspectief voor pluimveehouderij: legpluimveehouderij zal licht uitbreiden door goede marktperspectieven en gunstig imago van eieren (gezond, lage CO2-footprint). Vleeskuikenhouderij zal ook licht uitbreiden, maar moet houderijsysteem sterk veranderen als gevolg van welzijns- en antibiotica reductie-eisen. Goede marktperspectieven voor vers pluimveevlees door EU-bepalingen (vers vlees definitie houdt Braziliaans diepgevroren pluimveevlees als 'vers vlees' buiten de deur), gunstige CO2-footprint, gezondheidsclaim.

Veehouderij en veevoer

- Volgens Nevedi (koepelorganisatie van veevoerbedrijfsleven) is 2/3 deel van de grondstoffen van het veevoer rest- en nevenproducten van de levensmiddelenindustrie (natte en droge bijproducten). De rest bestaat uit voergranen en van buiten de EU geïmporteerde grondstoffen zoals soja.
- Een breed verbreid misverstand is dat de granen die in het veevoer worden verwerkt concurreren met granen voor de humane consumptie. Door de bodemomstandigheden, het klimaat en de watervoorziening is op dit moment de graanproductie in grote delen van Europa kwalitatief niet geschikt

voor humane consumptie (bakgranen). De graanproductie in grote delen van Europa is derhalve gericht op de productie van veevoergranen.

- Zeer recent heeft de Round Table voor soja (samenwerkingsverband tussen grote industriën waaronder VION, Ahold en maatschappelijke organisaties) de criteria voor duurzame soja vastgesteld. De criteria hebben o.a. betrekking op het niet mogen verbouwen van soja op gekapte oerwoudgrond. Vanaf 2011 zal dit zogenoemde RTRS-soja in de EU worden ingevoerd. Nevedi heeft recent uitgesproken dat het streven is om vanaf 2015 alleen nog maar RTRS-soja in het veevoer te verwerken. In de tussentijd wordt er, vooral marktgedreven, in verschillende dierlijke ketens al duurzame soja verwerkt (Campina weidemelk, kipnuggets van Mc Donalds etc.). De huidige criteria zijn nog verre van volmaakt. Zij houden ze onvoldoende rekening met verdringingseffecten (rundvee dat verdrongen wordt naar natuurgebieden) en is er geen consensus rond genetisch gemodificeerde gewassen.
- Eind dit jaar zal de Europese Commissie een besluit nemen over het weer gaan toestaan van diermeel als veevoergrondstof in varkens- en pluimveevoer (ipv dat het verbrand wordt of uitgevoerd wordt naar buiten de EU (en als kipproduct weer terugkomt...)). Diermeel is een goede eiwitbron en kan een deel van de soja vervangen.

Device Type	Percentage of Respondents
Smartphone	92%
Tablet	85%
Smartwatch	78%
Smart TV	72%
Smart Home Hub	65%
Smart Car	58%
Smart Thermostat	52%
Smart Light Bulbs	48%
Smart Doorbell	42%
Smart Lock	38%
Smart Alarm System	32%
Smart Irrigation System	28%
Smart Garage Door Opener	22%
Smart Smoke Detector	18%
Smart Security Camera	15%

senior beleidsmedewerker programma mest

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-Generaal Agro & Natuur
Directie Plantaardige Agroketens en
Voedselkwaliteit

██████████@minez.nl

070 – ██████████

06 – ██████████

aanwezig: ma, di, do en vr

afwezig: wo

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Overleg projectgroep verantwoorde groei melkveehouderij
Datum: vrijdag 8 maart 2019 11:59:30
Bijlagen: [Verslag 19-02-2014.doc](#)
[Geconsolideerde versie 24-02-2014.rtf](#)
[MvT verantwoorde groei melkveehouderij 24-02-2014.doc](#)
[Planning en procedure wetsvoorstel tot en met RvS.doc](#)
[STUK RETOUR BEWINDSPERSOON Stelsel verantwoorde groei melkveehouderij.pdf](#)
[Bijlage 2 Aanbiedingsformulier MR.pdf](#)
[Agenda 05-03-2014.doc](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 4 maart 2014 11:31

Aan: [REDACTED]

[REDACTED]

CC: [REDACTED]

[REDACTED]

Onderwerp: Overleg projectgroep verantwoorde groei melkveehouderij

Bij deze agenda + stukken voor morgen.

Groet,

[REDACTED]

[REDACTED]

senior beleidsmedewerker

.....
Ministerie van Economische Zaken

Directoraat Generaal Agro

Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit

Programma Mest

Bezoekadres: Bezuidenhoutseweg 73 | Den Haag

Postadres: Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
 T 070- [REDACTED]

M 06- [REDACTED]

Datum: 19 februarj 2014

1. Opening

_____ heeft vandaag verlof.
_____ en _____ hebben op 18 februari een gesprek gehad met _____ en een dame van Actal.

_____ Tijdens dit gesprek ontstond wat verwarring over de vraag of Actal nu een formele rol heeft rond wetsvoorstellen. Zo ja, dan is dit iets om mee rekening te houden in de planning; dan moet er 2-3 weken vóór de MR advies gevraagd worden.

█ stuurt het aangepaste PvA alsnog na.

Actiepunten:

- 7 => staat op de agenda (zie punt 3)
8 => is uitgevoerd
9 => gaat vandaag gebeuren
10 => staat op de agenda (zie punt 6)

3. Definitieve nota

We bespreken de nieuwste versie die [REDACTED] heeft opgeleverd.

a. Lucht

gaat-ie (met medeparaaf van [redacted]) omhoog.

4. Wetsvoorstel

We bespreken de eerste versie van het wetsvoorstel die [REDACTED] heeft opgeleverd.

a. Definitie melkvee (bedrijf)

[REDACTED]

b. Bezit/houden

[REDACTED]

5. Bedrijfsgebonden referentie

Er liggen twee vragen voor met betrekking tot de keuze om de bedrijfsgebonden referentie

[REDACTED]

6. Planning BO en expertgroep

De expertgroep is gepland op woensdag 12 maart; het bestuurlijk overleg op 27 maart.

7. Planning volgende vergadering

Woensdag 5 maart 10:00 – 14:30 uur (lunch 12:00 – 12:30).

8. Sluiting

Projectgroep Wetsvoorstel verantwoorde groei melkveehouderij

Actiepunten

No.	Omschrijving	Wie?	Wanneer?
7.	Hoeveelheid lucht in forfaits uitzoeken	██████	13-2-2014
8.	Commentaar op nota doorgeven aan Martin	allen	13-2-2014
9.	Nota voor Stas afronden	██████	14-2-2014
10.	Voorstel voor BO en expertgroep	██████████	19-2-2014

Wet van 27 november 1986, houdende regelen inzake het verhandelen van meststoffen en de afvoer van mestoverschotten

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is regelen te stellen met betrekking tot het verhandelen van meststoffen, zowel in het belang van de bevordering van de deugdelijkheid voor het doel waarvoor zij zijn bestemd als in het belang van de bescherming van de bodem, en voorts regelen te stellen in het belang van een doelmatige afvoer van mestoverschotten;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

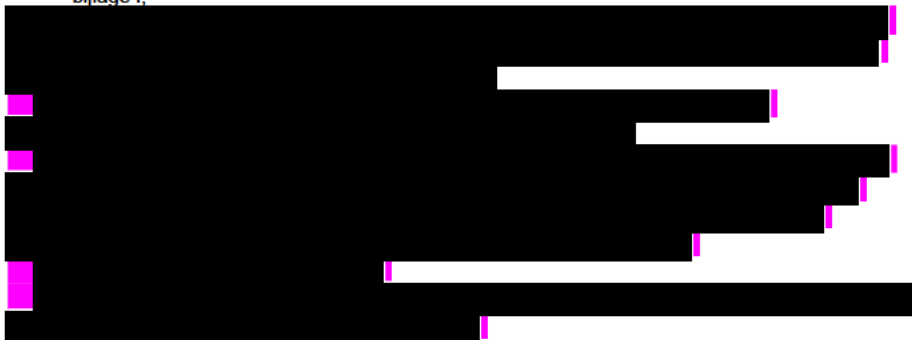
Hoofdstuk I. Algemeen

Artikel 1

1. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. grond: dat deel van de bodem dat wordt gebruikt of is bestemd om te worden gebruikt als voedingsbodem voor planten;
- b. groeimedium: materiaal in vaste of vloeibare vorm, niet zijnde grond, dat wordt gebruikt of is bestemd om te worden gebruikt als voedingsbodem voor planten;
- c. dierlijke meststoffen: uitwerpselen van voor gebruiks- of winstdoeleinden gehouden dieren, daaronder begrepen de geheel of gedeeltelijk verteerde maag- of darminhoud van deze dieren en mengsels van strooisel met de uitwerpselen, alsook producten daarvan;
- d. meststoffen: dierlijke meststoffen, ongeacht hun bestemming, en producten die zijn bestemd om:
 - 1°. te worden toegevoegd aan grond of aan een groeimedium en die geheel of gedeeltelijk bestaan uit stoffen, organismen daaronder begrepen, of mengsels van stoffen, die als zodanig kunnen dienen om grond of een groeimedium geschikt of beter geschikt te maken als voedingsbodem voor planten;
 - 2°. te worden gebruikt als groeimedium;
 - 3°. te worden gebruikt als voedsel voor planten of delen van planten, voor zover deze producten niet reeds zijn begrepen onder 1° of 2°;
- e. verhandelen van meststoffen: afleveren van meststoffen aan handelaren in of gebruikers van meststoffen alsmede het met het oog daarop voorhanden of in voorraad hebben, aanbieden of vervoeren van meststoffen;
- f. [redacted]
- g. landbouw: akkerbouw, veehouderij – daaronder begrepen elke bedrijfsmatige vorm van houden van dieren voor gebruiks- of winstdoeleinden – , tuinbouw – daaronder begrepen fruitteelt en het kweken van bomen, planten, bloemen en bloembollen – en bosbouw die aan bij ministeriële regeling gestelde regels voldoet;
- h. landbouwgrond: grond waarop daadwerkelijk enige vorm van landbouw wordt uitgeoefend;
- i. bedrijf: geheel van productie-eenheden bestaande uit één of meer gebouwen of afgescheiden gedeelten daarvan en de daarbij behorende landbouwgrond, uitsluitend of onder meer dienende tot de uitoefening van enige vorm van landbouw, zulks beoordeeld naar de feitelijke

- omstandigheden;
- j. stikstof: stikstof, in welke vorm of verbinding dan ook;
 - k. fosfaat: fosfor, in welke vorm of verbinding dan ook, vermenigvuldigd met de factor 2,29;
 - l. hectare: hectare in gemeten maat;
 - m. tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond: in Nederland gelegen oppervlakte landbouwgrond, die in het kader van een normale bedrijfsvoering bij het bedrijf in gebruik is;
 - n. veengrond: perceel waarvan blijkt representatieve grondmonsters ten minste de helft van de oppervlakte voor meer dan de helft van de dikte van de grondlaag tot een diepte van 80 centimeter onder het maaiveld bestaat uit veen;
 - o. zand- of lössgrond: perceel waarvan blijkt representatieve grondmonsters ten minste de helft van de oppervlakte voor meer dan de helft van de dikte van de grondlaag tot een diepte van 80 centimeter onder het maaiveld bestaat uit zand of löss;
 - p. kleigrond: grond niet zijnde veengrond of zand- of lössgrond;
 - q. grasland: landbouwgrond waarop gras wordt geteeld dat is bestemd om te worden gebruikt als veevoer;
 - r. bouwland: landbouwgrond, niet zijnde grasland;
 - s. Pw-getal: waarde voor de fosfaattoestand van bouwland, uitgedrukt in milligrammen P_2O_5 per liter grond;
 - t. PAL-getal: waarde voor de fosfaattoestand van grasland, uitgedrukt in milligrammen P_2O_5 per 100 gram grond;
 - u. grond met lage fosfaattoestand: landbouwgrond waarvan blijkt de aan Onze Minister verstrekte gegevens de waarde voor de fosfaattoestand van de bodem lager is dan het Pw-getal 36 of een daarmee overeenkomende bij ministeriële regeling vastgestelde aanduiding, indien het bouwland betreft, dan wel lager is dan het PAL-getal 27 of een daarmee overeenkomende bij ministeriële regeling vastgestelde aanduiding, indien het grasland betreft;
 - v. grond met neutrale fosfaattoestand: landbouwgrond waarvan blijkt de aan Onze Minister verstrekte gegevens de waarde voor de fosfaattoestand van de bodem hoger is dan of gelijk is aan het Pw-getal 36 of een daarmee overeenkomende bij ministeriële regeling vastgestelde aanduiding, en lager is dan of gelijk is aan het Pw-getal 55 of een daarmee overeenkomende bij ministeriële regeling vastgestelde aanduiding, indien het bouwland betreft, dan wel hoger is dan of gelijk is aan het PAL-getal 27 of een daarmee overeenkomende bij ministeriële regeling vastgestelde aanduiding, en lager is dan of gelijk is aan het PAL-getal 50 of een daarmee overeenkomende bij ministeriële regeling vastgestelde aanduiding, indien het grasland betreft;
 - w. grond met hoge fosfaattoestand: landbouwgrond niet zijnde grond met lage fosfaattoestand of grond met neutrale fosfaattoestand;
 - x. mestoverschot: de in een bepaald kalenderjaar geproduceerde, aangevoerde of uit opslag komende hoeveelheid dierlijke meststoffen, die van een bedrijf moet worden afgevoerd om te voldoen aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 8, en om te voldoen aan artikel 14;
 - y. varkensrecht: gemiddeld aantal varkens, uitgedrukt in varkensseenheden, dat op grond van hoofdstuk V in een kalenderjaar ten hoogste mag worden gehouden;
 - z. pluimveerecht: gemiddeld aantal kippen en kalkoenen, uitgedrukt in pluimvee-eenheden, dat op grond van hoofdstuk V in een kalenderjaar ten hoogste mag worden gehouden;
 - aa. productierecht: varkensrecht of pluimveerecht;
- bb. concentratiegebied: concentratiegebied Zuid of concentratiegebied Oost als aangegeven in bijlage I;

[REDACTED]

- Met opmerkingen [a1]: [REDACTED]
- Met opmerkingen [a2]: [REDACTED]
- Met opmerkingen [a3]: [REDACTED]
- Met opmerkingen [a4]: [REDACTED]
- Met opmerkingen [a5]: [REDACTED]

Opmerkingen:

[REDACTED]

2. In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt onder bedrijf mede verstaan: een op het Nederlands grondgebied gelegen deel van een in het buitenland gevestigd bedrijf.
3. In het eerste lid, onderdelen n en o, wordt onder perceel verstaan: aaneengesloten, door wegen, waterwegen, sloten, houtopstanden, muren, wallen of anderszins topografisch begrensde oppervlakte grond.
4. Voor de toepassing van deze wet wordt veengrond, zand- of lössgrond, en kleigrond aangeduid op bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde kaarten.

Artikel 2

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld waaraan landbouwgrond moet voldoen om te worden aangemerkt als tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond.
2. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent de gevallen waarin en de voorwaarden waaronder, in afwijking van artikel 1, eerste lid, onderdeel m, ook in de grensgebieden gelegen landbouwgrond buiten Nederland tot de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond wordt gerekend.

Artikel 3

1. Voor de toepassing van het bij of krachtens deze wet bepaalde wordt geen rekening gehouden met handelingen waarvan, op grond van de omstandigheid dat zij geen wezenlijke verandering van feitelijke verhoudingen hebben ten doel gehad of op grond van andere bepaalde feiten en omstandigheden, moet worden aangenomen dat zij achterwege zouden zijn gebleven, indien daarmee niet de toepassing van deze wet voor het vervolg geheel of ten dele onmogelijk zou worden gemaakt.
2. Hoofdstuk III van deze wet is niet van toepassing op natuurterreinen die de hoofdfunctie natuur hebben.

Hoofdstuk II. Regels inzake het verhandelen van meststoffen

Artikel 4

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan, in het belang van de bevordering van de deugdelijkheid voor het doel waarvoor meststoffen zijn bestemd, alsmede in het belang van de bescherming van de bodem, het verhandelen van meststoffen worden verboden indien deze meststoffen niet voldoen aan de bij of krachtens die maatregel gestelde eisen met betrekking tot:

- a. de hoedanigheid, de aard, de gehalten aan bepaalde stoffen en verdere samenstelling, het gewicht en de verpakking van meststoffen;
- b. de benaming, de gebruiksaanwijzing en andere vermeldingen voor meststoffen;
- c. de wijze waarop de vermeldingen van meststoffen worden aangebracht.

Deze eisen kunnen verschillend worden vastgesteld afhankelijk van het gebruiksdoel van de desbetreffende meststof.

Artikel 5

Het is verboden een product, dat blijkens zijn aanduiding of anderszins kennelijk bestemd is om als meststof te worden gebruikt, te verhandelen, indien dat product niet voldoet aan de krachtens artikel 4 met betrekking tot meststoffen gestelde eisen.

Artikel 6

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur bedoeld in artikel 4 kan het verhandelen als meststof van producten die geheel of gedeeltelijk uit zuiveringsslib, havenslib, compost of andere soortgelijke voor bemesting bruikbare producten bestaan, zonder vergunning verleend door Onze Minister of door een bij de maatregel aangewezen overheidsorgaan, worden verboden. Daarbij kunnen tevens regels worden gesteld met betrekking tot het verlenen, weigeren of intrekken van een vergunning.
2. Aan een vergunning, als bedoeld in het vorige lid, kunnen voorschriften worden verbonden. Zij kan onder beperkingen worden verleend. Tot de voorschriften kunnen onder meer behoren:
 - a. de verplichting om van monsters, welke op een daarbij aangegeven wijze zijn genomen, analyses te verrichten ten aanzien van de hoedanigheid, de aard, de gehalten aan bepaalde stoffen en verdere samenstelling van de meststof;
 - b. de verplichting de uitkomsten van de onder a bedoelde analyses ter beschikking te stellen aan

- c. afnemers van de betrokken meststof of aan te wijzen overheidsorganen;
 - c. een verbod de meststof af te leveren aan bepaalde, bij het voorschrift aangewezen gebruikers of groepen van gebruikers, in grotere dan bij het voorschrift vastgestelde hoeveelheden;
 - d. de verplichting om de naleving van de onder c bedoelde voorschriften te staven met bij het voorschrift vastgestelde bewijsstukken;
 - e. voorschriften inzake het voeren van een administratie, welke worden gesteld om de naleving van de onder c bedoelde voorschriften genoegzaam te kunnen controleren.
3. De aan een vergunning, als bedoeld in het eerste lid, verbonden voorschriften en de beperkingen waaronder zij is verleend, kunnen worden gewijzigd, aangevuld of ingetrokken.

Hoofdstuk III. Gebruiksnormen

Artikel 7

Het is verboden in enig kalenderjaar op een bedrijf meststoffen op of in de bodem te brengen.

Artikel 8

Het in artikel 7 gestelde verbod geldt niet indien de op of in de landbouwgrond gebrachte hoeveelheid meststoffen in het desbetreffende jaar geen van de volgende normen overschrijdt:

- a. de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen;
- b. de stikstofgebruiksnorm voor meststoffen;
- c. de fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen.

Artikel 9

1. De gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen, bedoeld in artikel 8, onderdeel a, is 170 kilogram stikstof per hectare van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond.
2. Bij ministeriële regeling kan een hogere gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen worden vastgesteld, die van toepassing is in de gevallen en onder de voorwaarden en beperkingen, bepaald bij de regeling.
3. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan voor de bij of krachtens die maatregel aangegeven gevallen en onder de bij of krachtens die maatregel vastgestelde voorwaarden en beperkingen een lagere gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen worden vastgesteld of kan de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen op nul worden gesteld voor zover dit naar het oordeel van Onze Minister noodzakelijk is om waterverontreiniging door stikstof uit meststoffen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Dit is in het bijzonder het geval als bij het achterwege blijven van deze maatregel de hoeveelheid van 11,3 milligram stikstof per liter in zoet oppervlaktewater of van 50 milligram nitraat per liter in grondwater dreigt te worden overschreden of een betekenisvolle bijdrage aan de eutrofiëring van natuurlijke zoetwatermeren, andere zoetwatermassa's, estuaria, kustwateren of zeewater mag worden verwacht.

Artikel 10

1. De stikstofgebruiksnorm voor meststoffen, bedoeld in artikel 8, onderdeel b, is een bij ministeriële regeling vastgestelde hoeveelheid stikstof per hectare van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond.
2. De hoeveelheid stikstof per hectare van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond kan verschillend worden vastgesteld al naar gelang het gewas, de gewasopbrengst, de toegepaste landbouwpraktijk, de ecologische kenmerken van een waterlichaam en de kenmerken van de bodem, en al naar gelang sprake is van kleigrond, veengrond, of zand- of lössgrond, [REDACTED]
3. De hoeveelheid stikstof per hectare van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond wordt gebaseerd op een balans tussen enerzijds de te verwachten stikstofbehoeften van de

gewassen en anderzijds de stikstoftoevoer naar de gewassen uit de bodem en uit meststoffen. De stikstoftoevoer naar de gewassen uit de bodem komt overeen met de hoeveelheid stikstof die in de bodem aanwezig is op het moment dat het gewas begint de stikstof in betekenisvolle mate te gebruiken en de toevoer van stikstof door nettomineralisatie van de voorraden organische stikstof in de bodem.

4. De overeenkomstig het derde lid bepaalde hoeveelheid stikstof wordt verlaagd voor zover dit naar het oordeel van Onze Minister noodzakelijk is om waterverontreiniging door stikstof uit meststoffen te verminderen en verdere verontreiniging te voorkomen. Dit is in het bijzonder het geval als bij het achterwege blijven van deze verlaging de hoeveelheid van 11,3 milligram stikstof per liter in zoet oppervlaktewater of van 50 milligram nitraat per liter in grondwater dreigt te worden overschreden of een betekenisvolle bijdrage aan de eutrofiëring van natuurlijke zoetwatermeren, andere zoetwatermassa's, estuaria, kustwateren of zeewater mag worden verwacht.

Artikel 11

1. De fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen, bedoeld in artikel 8, onderdeel c, is in de jaren 2010 tot en met 2013 per hectare grasland van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond voor zover het grond met neutrale fosfaattoestand betreft, 95 kilogram fosfaat.
2. De fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen, bedoeld in artikel 8, onderdeel c, is per hectare bouwland van de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond voor zover het grond met neutrale fosfaattoestand betreft:
 - a. 80 kilogram fosfaat in 2010;
 - b. 75 kilogram fosfaat in 2011;
 - c. 70 kilogram fosfaat in 2012;
 - d. 65 kilogram fosfaat in 2013.
3. De fosfaatgebruiksnormen voor meststoffen voor de jaren 2014 en volgende voor grond met neutrale fosfaattoestand worden vastgesteld bij algemene maatregel van bestuur. De normen kunnen verschillend worden vastgesteld al naar gelang het gewas, de gewasopbrengst, de toegepaste landbouwpraktijk, de kenmerken van de bodem en de grondsoort, de grondwaterstand en de mate waarin de ecologische toestand van een gebied afhankelijk is van de hoeveelheid fosfaat in het oppervlaktewater en kunnen telkens ten opzichte van de voor het voorgaande jaar geldende norm met ten hoogste 5 kilogram fosfaat per hectare per jaar worden verlaagd, met het oog op het in 2015 bereiken van een situatie waarbij de toevoer van fosfaat uit meststoffen en uit de bodem gemiddeld in evenwicht is met de fosfaatbehoefte van de gewassen. Zolang de algemene maatregel van bestuur niet in werking is getreden, blijft voor de jaren 2014 en volgende de in het eerste en tweede lid genoemde fosfaatgebruiksnorm voor 2013 van toepassing.
4. De fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen voor grond met hoge fosfaattoestand wordt bij algemene maatregel van bestuur vastgesteld. De norm kan ten opzichte van de bij of krachtens het eerste tot en met derde lid voor grond met neutrale fosfaattoestand geldende norm ten hoogste 10 kilogram fosfaat per hectare lager worden vastgesteld. De norm kan verschillend worden vastgesteld al naar gelang het gewas, de toegepaste landbouwpraktijk, de kenmerken van de bodem en de grondsoort, de grondwaterstand en de mate waarin de ecologische toestand van een gebied afhankelijk is van de hoeveelheid fosfaat in het oppervlaktewater.
5. Bij ministeriële regeling wordt voor grond met lage fosfaattoestand een hogere fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen vastgesteld dan de bij of krachtens het eerste, tweede of derde lid voor grond met neutrale fosfaattoestand vastgestelde fosfaatgebruiksnorm. De norm is van toepassing onder bij de regeling bepaalde voorwaarden en beperkingen. Zolang de ministeriële regeling niet in werking is getreden, is de bij of krachtens het eerste tot en met derde lid voor grond met neutrale fosfaattoestand geldende norm van toepassing.

6. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat een bedrijf in enig jaar, in afwijking van het tweede en derde lid, een hogere fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen op bouwland kan toepassen, ingeval de hoeveelheid fosfaat waarmee de ingevolge het tweede of derde lid geldende fosfaatgebruiksnorm is overschreden in het navolgende jaar volledig wordt gecompenseerd. Compensatie geschiedt door vermindering van de hoeveelheid fosfaat die ingevolge de in het navolgende jaar geldende fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen op of in de bodem kan worden gebracht met de hoeveelheid waarmee in het voorgaande jaar de fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen is overschreden. De afwijkende gebruiksnorm, bedoeld in de eerste volzin, bedraagt ten hoogste de bij de ministeriële regeling bepaalde hoeveelheid fosfaat, die niet meer dan 20 kilogram fosfaat per hectare per jaar hoger is dan de fosfaatgebruiksnorm die geldt ingevolge het tweede of derde lid.

Artikel 12

1. Voor de toepassing van artikel 8, aanhef en onderdeel a, wordt de op of in de bodem gebrachte hoeveelheid meststoffen bepaald door bij elkaar op te tellen de in het desbetreffende jaar op het bedrijf geproduceerde, aangevoerde en per saldo uit opslag gekomen hoeveelheden dierlijke meststoffen, en de uitkomst te verminderen met de in dat jaar van het bedrijf afgevoerde hoeveelheid dierlijke meststoffen. De hoeveelheden worden uitgedrukt in kilogrammen stikstof.
2. Voor de toepassing van artikel 8, aanhef en onderdeel b, wordt de op of in de bodem gebrachte hoeveelheid meststoffen bepaald overeenkomstig het eerste lid, met dien verstande dat niet alleen dierlijke meststoffen maar ook andere meststoffen in aanmerking worden genomen.
3. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat bij de bepaling van de in het tweede lid bedoelde hoeveelheid meststoffen de hoeveelheid stikstof in dierlijke meststoffen of in andere, bij de regeling omschreven organische meststoffen slechts voor een bij de regeling bepaald percentage in aanmerking wordt genomen. Het percentage kan al naar gelang de aard van de meststoffen, de periode waarin zij op of in de bodem worden gebracht en de daarbij toegepaste landbouwpraktijk en al naar gelang er sprake is van kleigrond, veengrond, of zand- of lössgrond [redacted] dan wel van bouwland of grasland verschillend worden vastgesteld.
4. Voor de toepassing van artikel 8, onderdeel c, wordt de op of in de bodem gebrachte hoeveelheid meststoffen bepaald overeenkomstig het tweede lid in samenhang met het eerste lid, met dien verstande dat de hoeveelheden meststoffen steeds worden uitgedrukt in kilogrammen fosfaat.
5. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat bij de bepaling van de in het vierde lid bedoelde hoeveelheid meststoffen de hoeveelheid fosfaat in bij de regeling omschreven organische meststoffen slechts voor een bij de regeling bepaald deel in aanmerking wordt genomen. Dit deel kan al naar gelang de aard van de meststoffen verschillend worden vastgesteld.

Artikel 13

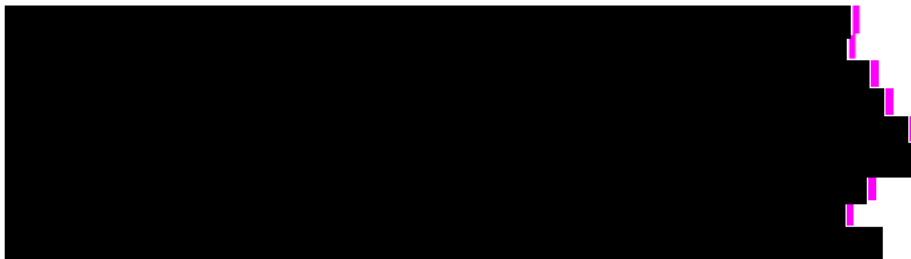
1. Tot de voorwaarden, bedoeld in de artikelen 9, tweede lid, en 11, vijfde lid, kan behoren een vergunning verleend door Onze Minister of de registratie van een kennisgeving door Onze Minister.
2. Ingeval de Commissie van de Europese Gemeenschappen Nederland derogatie heeft verleend om een grotere hoeveelheid dierlijke meststoffen toe te staan dan de in artikel 9, eerste lid, genoemde gebruiksnorm en aan die derogatie de voorwaarde heeft verbonden een monitoringsnetwerk tot stand te brengen en in stand te houden, kan bij de regeling, bedoeld in artikel 9, tweede lid, ter bestrijding van de jaarlijkse kosten die daarmee samenhangen, aan degenen die op hun bedrijf een grotere hoeveelheid dierlijke meststoffen toepassen dan de in artikel 9, eerste lid, genoemde gebruiksnorm, de verplichting worden opgelegd tot het betalen van een geldsom ten behoeve van de Rijks kas. De hoogte van de geldsom kan bij deze regeling verschillend worden vastgesteld al naar gelang de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond. Bij de regeling kan worden bepaald dat een kennisgeving eerst wordt geregistreerd nadat deze geldsom is voldaan.
3. Bij de regeling, bedoeld in artikel 9, kan de toepasselijkheid van een hogere hoeveelheid stikstof in

- ## Hoofdstuk IV. Regels in het belang van een doelmatige afvoer van mestoverschotten

1. Degene die dierlijke meststoffen produceert of verhandelt kan steeds verantwoorden dat de op het eigen bedrijf geproduceerde of aangevoerde dierlijke meststoffen of de op de eigen onderneming aangevoerde dierlijke meststoffen zijn afgevoerd.
2. De verantwoording heeft betrekking op de hoeveelheid fosfaat in de meststoffen en betreft mede de afnemers waarnaar de meststoffen zijn afgevoerd.
3. De verantwoording door degene die dierlijke meststoffen produceert heeft mede betrekking op de hoeveelheid stikstof in de meststoffen.
4. Voor de toepassing van het eerste lid wordt op de geproduceerde of aangevoerde hoeveelheid dierlijke meststoffen in mindering gebracht de hoeveelheid dierlijke meststoffen waarvan aannemelijk wordt gemaakt dat deze op het eigen bedrijf of in het kader van de eigen onderneming is gebruikt of opgeslagen.

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen, in het belang van een doelmatige afvoer van mestoverschotten of de bescherming en verbetering van het milieu, regels worden gesteld met betrekking tot het in voorraad hebben, verwerken, [REDACTED]-vervoeren en verhandelen van dierlijke meststoffen.
2. De in het eerste lid bedoelde regels kunnen onder meer inhouden een verbod de in het eerste lid bedoelde meststoffen:
 - a. te verhandelen zonder kennisgeving daarvan op een daarbij aangegeven wijze aan een daarbij aangewezen orgaan;
 - b. in voorraad te houden; [REDACTED] op een andere wijze dan daarbij is voorgeschreven;
 - c. te verhandelen zonder vergunning verleend door of vanwege Onze Minister, door of vanwege een bevoegde autoriteit als bedoeld in een bindend besluit van de Raad van de Europese Unie, van het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, of door of vanwege een bij de maatregel aangewezen orgaan, waarbij tevens regels kunnen worden gesteld met betrekking tot de verlening, weigering of intrekking van een vergunning;
 - d. te verhandelen zonder dat een financiële zekerheid is gesteld bij Onze Minister of bij de bevoegde autoriteit of het orgaan, bedoeld in onderdeel c, waarbij tevens regels kunnen worden gesteld over de omvang van de zekerheid en de wijze waarop de zekerheid wordt gesteld.
3. Aan een vergunning, als bedoeld in het tweede lid, onderdeel c, kunnen voorschriften worden verbonden. Zij kan onder beperkingen worden verleend. Tot de voorschriften kunnen onder meer behoren:
 - a. een verbod de desbetreffende meststoffen af te leveren aan bij het voorschrift aangewezen gebruikers of groepen van gebruikers, in grotere dan bij het voorschrift vastgestelde

- hoeveelheden;
 - b. de verplichting de naleving van de onder a bedoelde voorschriften te staven met bij het voorschrift vastgestelde bewijsstukken;
 - c. voorschriften inzake het voeren van een administratie welke worden gesteld om de naleving van de onder a bedoelde voorschriften te kunnen controleren.
4. De aan een vergunning, als bedoeld in het tweede lid, onderdeel c, verbonden voorschriften en de beperkingen waaronder zij is verleend, kunnen worden gewijzigd, aangevuld of ingetrokken.

Artikel 16

1. Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent de minimumomvang van de opslagruimte voor dierlijke meststoffen op een bedrijf.
2. Onverminderd het bepaalde bij of krachtens de Wet milieubeheer of de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht kunnen bij de maatregel voorwaarden worden gesteld waaraan een opslagruimte moet voldoen om bij de bepaling van de omvang van de op het bedrijf beschikbare opslagruimte voor dierlijke meststoffen in aanmerking te worden genomen, waartoe kunnen behoren regels omtrent de maximale afstand van de opslagruimte tot de huisvesting waarin dieren worden gehouden.

Artikel 17

De toepassing van de in de artikel 15 bedoelde regels kan worden beperkt tot bepaalde, bij of krachtens de in artikel 15 bedoelde maatregel aangewezen gebieden, waarbij deze regelen per gebied en per categorie van bedrijven alsmede dierlijke meststoffensoort verschillend kunnen worden vastgesteld.

Titel 1. Algemeen

Artikel 18

Voor de toepassing van dit hoofdstuk:

- a. worden de aantallen varkens, onderscheiden naar diercategorie, uitgedrukt in varkensseenheden overeenkomstig de in bijlage II daarvoor opgenomen normen;
- b. worden de aantallen kippen en kalkoenen, onderscheiden naar diercategorie, uitgedrukt in pluimvee-eenheden overeenkomstig de in bijlage II daarvoor opgenomen normen.

Titel 2. Uitbreidingsverboden

Artikel 19

1. Het is verboden op een bedrijf gemiddeld in een kalenderjaar een groter aantal varkens te houden

dan het op het bedrijf rustende varkensrecht.

[REDACTED]

[REDACTED]

Artikel 20

1. Het is verboden op een bedrijf gemiddeld in een kalenderjaar een groter aantal kippen en kalkoenen te houden dan het op het bedrijf rustende pluimveerecht.
2. Het eerste lid is niet van toepassing indien op het bedrijf op geen enkel moment een groter aantal kippen en kalkoenen wordt gehouden dan overeenkomt met 250 pluimvee-eenheden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Artikel 21

- ~~1. Het is verboden anders dan op een bedrijf op enig moment een groter aantal varkens te houden dan overeenkomt met 3 varkens-eenheden.~~
- ~~2. Het is verboden anders dan op een bedrijf op enig moment een groter aantal kippen en kalkoenen te houden dan overeenkomt met 250 pluimvee-eenheden.~~

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Artikel 22

1. Onze Minister kan ten aanzien van een bedrijf waarvan het productierecht is overschreden bepalen, dat het op enig moment gehouden aantal varkens en het op enig moment gehouden aantal kippen en kalkoenen de door hem vastgestelde aantallen niet mogen overschrijden.

2. De in het eerste lid bedoelde aantallen komen overeen met het aantal varkens, onderscheidenlijk het aantal kippen en kalkoenen dat overeenkomstig het varkensrecht, en het pluimveerecht gemiddeld gedurende het jaar mag worden gehouden, vermeerderd met 15%.
3. Onverminderd de artikelen 19 en 20 is het verboden op enig moment een groter aantal varkens of een groter aantal kippen en kalkoenen te houden dan het door Onze Minister vastgestelde aantal.
4. De in het eerste lid bedoelde bevoegdheid kan ten aanzien van een bedrijf voor een aaneengesloten periode van ten hoogste drie jaar worden uitgeoefend. De periode kan telkens worden verlengd tot drie jaar te rekenen vanaf het tijdstip waarop een overtreding van het verbod, bedoeld in het derde lid, wordt vastgesteld.

Titel 3. Omvang productierecht bij aanvang

Artikel 23

1. Het op het bedrijf rustende varkensrecht op het tijdstip van inwerkingtreding van het verbod, bedoeld in artikel 19, komt overeen met het varkensrecht zoals dat onmiddellijk voorafgaand aan dat tijdstip voor het bedrijf gold op grond van de Wet herstructurering varkenshouderij.
2. Het op het bedrijf rustende pluimveerecht op het tijdstip van inwerkingtreding van het verbod, bedoeld in artikel 20, eerste lid, komt overeen met het pluimveerecht, uitgedrukt in kilogrammen fosfaat, zoals dat onmiddellijk voorafgaand aan dat tijdstip voor het bedrijf gold op grond van deze wet, met dien verstande dat de kilogrammen fosfaat worden omgerekend naar pluimvee-eenheden. Voor deze omrekening komt 0,5 kilogram fosfaat overeen met 1 pluimvee-eenheid.

Artikel 24

1. Het overeenkomstig artikel 23 bepaalde productierecht wordt gecorrigeerd, indien voorafgaand aan het in dat artikel bedoelde tijdstip, in hetzelfde kalenderjaar met betrekking tot het bedrijf een registratie heeft plaatsgevonden van een kennisgeving van overgang van het varkensrecht of pluimveerecht, of een gedeelte daarvan, maar de omvang van de verkleining, dan wel vergroting van het desbetreffende productierecht werd beperkt ingevolge artikel 18, zesde lid, van de Wet herstructurering varkenshouderij, onderscheidenlijk artikel 58q, vierde lid, van de Meststoffenwet, zoals deze artikelen luiden op het tijdstip van de registratie.
2. De correctie geschiedt van rechtswege bij aanvang van het kalenderjaar volgend op het kalenderjaar waarin de registratie van de kennisgeving van overgang plaatsvond en leidt tot een verkleining, onderscheidenlijk vergroting van het desbetreffende productierecht met het aantal varkens-eenheden of pluimvee-eenheden waarop de beperking betrekking had.
3. Voor de toepassing van het tweede lid ten aanzien van het pluimveerecht komt 0,5 kilogram fosfaat overeen met 1 pluimvee-eenheid.

Titel 4. Overgang van het productierecht

Artikel 25

Een productierecht kan, onder welke titel dan ook, overgaan naar een ander bedrijf, overeenkomstig het bepaalde in deze paragraaf en artikel 32.

Artikel 26

1. Een productierecht, of een gedeelte daarvan, afkomstig van een bedrijf dat geheel of gedeeltelijk is gelegen in het ene concentratiegebied kan niet overgaan naar een bedrijf dat geheel of gedeeltelijk is gelegen in het andere concentratiegebied.
2. Een productierecht, of een gedeelte daarvan, afkomstig van een bedrijf dat geheel of gedeeltelijk is gelegen buiten de concentratiegebieden kan niet overgaan naar een bedrijf dat geheel of gedeeltelijk is gelegen in een concentratiegebied.

3. Een bedrijf is gedeeltelijk gelegen in een concentratiegebied, als een of meer voor de varkens-, kippen- of kalkoenenhouderij bestemde stallen in dat gebied zijn gelegen.
4. In zoverre in afwijking van het eerste lid kan een productierecht, of een gedeelte daarvan, afkomstig van een bedrijf dat geheel is gelegen in een van de concentratiegebieden overgaan naar een bedrijf dat in beide concentratiegebieden is gelegen, onder de voorwaarde dat het productierecht, of gedeelte daarvan, na overgang uitsluitend wordt gebruikt ten behoeve van de varkens-, kippen- of kalkoenenhouderij op een locatie die in hetzelfde concentratiegebied is gelegen als het bedrijf waarvan het afkomstig is.
5. Het eerste en het tweede lid gelden niet ingeval van overgang van het productierecht bij een samenvoeging van bedrijven.
6. Het is verboden om binnen een bedrijf de varkens-, kippen- of kalkoenenhouderij te verplaatsen:
 - a. van een locatie gelegen buiten de concentratiegebieden naar een locatie gelegen in een concentratiegebied, of
 - b. van een locatie gelegen in het ene concentratiegebied naar een locatie gelegen in het andere concentratiegebied.
7. Het eerste, tweede en zesde lid zijn niet van toepassing voor zover een bedrijf dat geheel of gedeeltelijk is gelegen in een concentratiegebied de geproduceerde hoeveelheid dierlijke meststoffen in verband met het productierecht of gedeelte daarvan dat overgaat, dan wel de varkens-, kippen- of kalkoenhouderij die wordt verplaatst, zelf verwerkt door middel van mestverwerking of mestvergisting en deze hoeveelheid buiten de markt voor dierlijke mest wordt gehouden.
8. Bij regeling van Onze Minister kunnen nadere regels worden gesteld ter uitvoering van het zevende lid.

Artikel 27

1. De belanghebbende naar wiens bedrijf het productierecht, of gedeelte daarvan, moet overgaan en de belanghebbende van wiens bedrijf het productierecht, of gedeelte daarvan, afkomstig is, geven van de overgang kennis aan Onze Minister.
2. Er kan pas aanspraak worden gemaakt op het van het andere bedrijf afkomstige productierecht, of gedeelte daarvan, met ingang van het tijdstip van registratie van de kennisgeving door Onze Minister.
3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over de wijze waarop de kennisgeving wordt gedaan.

Artikel 28

1. Op het tijdstip van registratie van de kennisgeving, bedoeld in artikel 27, tweede lid, vindt een verkleining plaats van het varkensrecht, onderscheidenlijk pluimveerecht van het bedrijf waarvan het desbetreffende productierecht, of gedeelte daarvan, afkomstig is, en vindt een vergroting plaats van het varkensrecht, onderscheidenlijk het pluimveerecht van het bedrijf waarnaar het desbetreffende productierecht, of gedeelte daarvan, overgaat.
2. De verkleining en de vergroting komen overeen met het aantal varkensseenheden, onderscheidenlijk pluimvee-eenheden waarop de kennisgeving betrekking heeft.
3. Voor het jaar waarin de kennisgeving wordt geregistreerd zijn de verkleining en de vergroting beperkt tot het deel van het desbetreffende productierecht waarvan de betrokken partijen bij de kennisgeving hebben aangegeven dat dit in dat jaar op het bedrijf waarvan het afkomstig is niet wordt benut voor het houden van dieren.

Artikel 29

1. De registratie, bedoeld in artikel 27, tweede lid, vindt niet plaats indien:
 - a. de kennisgeving niet overeenkomstig de regels, bedoeld in artikel 27, derde lid, is gedaan,
 - b. de kennisgeving betrekking heeft op een groter aantal varkensseenheden of pluimvee-eenheden dan overeenkomt met het desbetreffende productierecht van het bedrijf waarvan het afkomstig is,
 - c. de kennisgeving betrekking heeft op het productierecht afkomstig van een bedrijf ten aanzien waarvan Onze Minister gebruik maakt van de in artikel 22 bedoelde bevoegdheid, of
 - d. de overgang van het productierecht in strijd is met artikel 26.
2. Indien pas na registratie blijkt dat niet aan de in het eerste lid genoemde voorwaarden is voldaan, wordt de registratie door Onze Minister ongedaan gemaakt. Met terugwerkende kracht tot het tijdstip van de registratie vervallen de rechtsgevolgen van die registratie.

Artikel 30

1. In afwijking van artikel 228 van Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek kan op het productierecht geen pandrecht worden gevestigd.
2. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat alvorens Onze Minister de in artikel 27, eerste lid, bedoelde kennisgeving in behandeling neemt, van deze kennisgeving mededeling wordt gedaan aan in die regeling genoemde derdebelanghebbenden.
3. Bij de ministeriële regeling worden nadere regels gesteld voor de uitvoering van het tweede lid, onder meer over:
 - a. de wijze waarop en de termijn waarbinnen de derdebelanghebbenden zich bij Onze Minister kunnen aanmelden,
 - b. de gegevens die Onze Minister aan de derdebelanghebbenden kenbaar maakt, en
 - c. de periode gedurende welke Onze Minister de kennisgeving niet in behandeling neemt.

Artikel 31

1. De belanghebbende kan bij Onze Minister een kennisgeving doen van het vervallen of het gedeeltelijk vervallen van het productierecht.
2. Na registratie van de kennisgeving door Onze Minister is het desbetreffende productierecht nihil, onderscheidenlijk vindt een verkleining van dat recht plaats met het aantal varkensseenheden of pluimvee-eenheden waarop de kennisgeving betrekking heeft.
3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld over de wijze waarop de kennisgeving wordt gedaan.

Titel 5. Verlaging van het productierecht bij overgang

Artikel 32

1. Indien op landelijk niveau de omvang van de productie van dierlijke meststoffen, uitgedrukt in kilogrammen stikstof of fosfaat, afkomstig van varkens of van pluimvee de omvang van die productie in 2002 overschrijdt, en indien dit ook geldt voor de totale omvang van de productie van dierlijke meststoffen, kan, al naar gelang de overschrijding betrekking heeft op varkensmest of op pluimveemest, bij algemene maatregel van bestuur, in zoverre in afwijking van artikel 28, tweede lid, worden bepaald dat, de vergroting van het varkensrecht, onderscheidenlijk dat de vergroting van het pluimveerecht wordt beperkt tot een bij de maatregel vastgesteld percentage van het aantal varkensseenheden, onderscheidenlijk pluimvee-eenheden waarop de kennisgeving, bedoeld in artikel 27, eerste lid, betrekking heeft.
2. Het in het eerste lid bedoelde percentage is ten minste 75%.
3. Voor verschillende groepen van gevallen kan het percentage verschillend worden vastgesteld.

4. De voordracht van een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste lid wordt niet eerder gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd.

Artikel 33

1. Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat ingeval van een bedrijfsoverdracht het op het bedrijf rustende productierecht wordt verlaagd met een bij de maatregel vastgesteld percentage.
2. Het in het eerste lid bedoelde percentage is ten hoogste 25%.
3. Voor verschillende groepen van gevallen kan het percentage verschillend worden vastgesteld.
4. Onder bedrijfsoverdracht wordt mede begrepen de inbreng van een bedrijf in een maatschap en de verkrijging van een meerderheid van de aandelen in een vennootschap.
5. Dit artikel is niet van toepassing op een overdracht aan een persoon waarmee bloed- of aanverwantschap in de eerste graad bestaat, of op de inbreng in een maatschap met een zodanige persoon, en evenmin op een verkrijging van een bedrijf onder algemene titel.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Hoofdstuk VI. Verantwoording en hoeveelheidsbepaling

Artikel 34

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld omtrent het opmaken, bewaren, overleggen en afdragen van gegevens door natuurlijke personen, rechtspersonen of samenwerkingsverbanden van natuurlijke personen of rechtspersonen

Deze regels kunnen betrekking hebben op:

- a. het bedrijf of de onderneming, zoals de aard en de locatie van het bedrijf of de onderneming en van de daartoe behorende onderdelen en bedrijfsmiddelen, de tenaamstelling of handelsnaam, de rechtsvorm, in voorkomend geval de aard en samenstelling van het samenwerkingsverband van personen of rechtspersonen dat het bedrijf of de onderneming voert, de inschrijving in het handelsregister en de bij het bedrijf of de onderneming werkzame personen en hun bevoegdheden;
- b. de geproduceerde, in voorraad gehouden, aangevoerde, afgevoerde, verhandelde, be- of verwerkte, op of in de bodem gebrachte en anderszins gebruikte hoeveelheden meststoffen,

de samenstelling, herkomst en bestemming van de meststoffen en de gegevens, bedoeld in artikel 35, tweede lid, onderdelen b en c;

- c. de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond en de overige gebruikte grond, met inbegrip van gegevens over naar de aard van de teelt of het gebruik te onderscheiden aaneengesloten oppervlakten en de topografische ligging daarvan, en met inbegrip van gegevens met betrekking tot grond die nog in gebruik moet worden genomen en met betrekking tot nog aan te vangen teelten en vormen van gebruik;

Artikel 35

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de bepaling van:
 - a. de hoeveelheden meststoffen, bedoeld in artikel 34, onderdeel b, uitgedrukt in kilogrammen stikstof of fosfaat;
 - b. de verdere samenstelling van deze meststoffen;
 - c. de tot het bedrijf behorende oppervlakten, bedoeld in artikel 34, onderdeel c;
 - d. de aantallen gehouden, uitgeschaarde, ingeschaarde, tijdelijk elders ter weiding ondergebrachte of tijdelijk ter weiding aangenomen dieren en de aantallen dieren die anderszins op een bedrijf of in het kader van een onderneming aanwezig zijn;
 - e. de aard, de fosfaattoestand en de samenstelling van de bodem alsmede de gewasopbrengst, voor zover dat relevant is voor de hoeveelheid meststoffen die op of in de bodem mag worden gebracht.
2. Bij of krachtens de algemene maatregel van bestuur kunnen mede regels worden gesteld omtrent gevallen waarin, de voorwaarden waaronder en de wijze waarop de hoeveelheid geproduceerde dierlijke meststoffen, uitgedrukt in kilogrammen stikstof of fosfaat, wordt bepaald op basis van:
 - a. bij of krachtens de maatregel vastgestelde forfaitaire productienormen, onderscheiden naar diersoort, diercategorie en bedrijfssysteem en uitgedrukt in kilogrammen stikstof, onderscheidenlijk fosfaat, per dier per jaar;
 - b. gegevens met betrekking tot de samenstelling van het door de dieren gebruikte diervoeder en de forfaitair bepaalde vastlegging van stikstof, onderscheidenlijk fosfaat, in de dieren en dierlijke producten, alsmede de forfaitair bepaalde gasvormige verliezen van stikstof uit de stal en de mestopslagruimte;
 - c. indien het melkvee betreft, de melkproductie per dier en de samenstelling van de melk;
 - d. een combinatie van deze bepalingswijzen.
3. Bij of krachtens de algemene maatregel van bestuur kunnen mede regels worden gesteld omtrent de gevallen waarin en de voorwaarden waaronder de hoeveelheid in voorraad gehouden, aangevoerde, afgevoerde of verhandelde meststoffen, uitgedrukt in kilogrammen stikstof of fosfaat, wordt bepaald op basis van bij of krachtens de maatregel vastgestelde forfaitaire omrekennormen, onderscheiden naar mestvorm, diersoort, diercategorie en bedrijfssysteem en uitgedrukt in kilogrammen stikstof, onderscheidenlijk fosfaat, per gewichts- of volume-eenheid.
4. Bij of krachtens de algemene maatregel van bestuur worden de forfaitaire waarden, bedoeld in het tweede lid, onderdeel b, vastgesteld.

Deze waarden kunnen verschillend worden vastgesteld al naar gelang, voor zover van toepassing, de diersoort en diercategorie, de aard en het gewicht van het dierlijke product en de aard en de omvang van de stal en de mestopslagruimte.
5. Bij of krachtens de algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de wijze van bepaling van de hoeveelheid en de samenstelling van het diervoeder en de melk, bedoeld in het tweede lid, onderdelen b en c.

Artikel 36

1. De bij of krachtens de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 35, gestelde regels

kunnen mede betrekking hebben op de bevoegdheid tot het doen van vaststellingen ten behoeve van de bepaling van de in dat artikel bedoelde hoeveelheden, hoedanigheden en oppervlakten en op de voor die vaststellingen te gebruiken apparatuur.

2. De bevoegdheid tot het doen van vaststellingen kan worden verbonden aan:
 - a. een door Onze Minister overeenkomstig bij of krachtens de maatregel gestelde voorwaarden verleende erkenning;
 - b. een door de Raad voor Accreditatie verleende accreditatie overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurd programma van eisen.
3. Aan een erkenning kunnen voorschriften worden verbonden en zij kan onder beperkingen worden verleend. De voorschriften en beperkingen kunnen worden gewijzigd, aangevuld of ingetrokken.
4. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot het verlenen, weigeren of intrekken van een erkenning.

Artikel 37

Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld omtrent het opmaken, bewaren, overleggen en afdragen van gegevens door degenen die:

- a. betrokken zijn bij het doen van vaststellingen ten behoeve van de bepaling van de hoeveelheden, hoedanigheden en oppervlakten, bedoeld in artikel 34, of
- b. diervoeder of dieren, als bedoeld in artikel 35, tweede lid, onderdeel b, op bedrijven afleveren, dan wel dieren, melk en andere dierlijke producten, als bedoeld in artikel 35, tweede lid, onderdelen b en c, van bedrijven afnemen of be- of verwerken.

Hoofdstuk VII. Overige bepalingen

Artikel 38

1. Bij ministeriële regeling kan vrijstelling worden verleend van het bij of krachtens deze wet bepaalde.
2. Onze Minister kan ontheffing verlenen van het bij of krachtens deze wet bepaalde.
3. Aan de vrijstelling of de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden.

Artikel 39

1. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld omtrent het indienen van aanvragen voor vergunningen, ontheffingen en erkenningen, die krachtens deze wet kunnen worden verleend, en het indienen van kennisgevingen, die ingevolge bij of krachtens deze wet gestelde regels moeten worden geregistreerd.
2. Bij de regeling kan worden bepaald:
 - a. dat een aanvraag eerst in behandeling wordt genomen of dat een kennisgeving eerst wordt geregistreerd nadat een daarvoor vastgesteld bedrag is voldaan;
 - b. de kosten van het onderzoek voortvloeiende uit de aanvraag geheel of gedeeltelijk ten laste van de aanvrager wordt gebracht.

Artikel 40

1. Indien in deze wet geregelde onderwerpen in het belang van een goede uitvoering van de wet nadere regeling behoeven, kan deze geschieden bij algemene maatregel van bestuur.
2. Indien onderwerpen waarop deze wet van toepassing is, ter uitvoering van een bindend besluit van de Raad van de Europese Unie, van het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de

Commissie van de Europese Gemeenschappen regeling behoeven, kan dit geschieden bij ministeriële regeling.

Artikel 41

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kan medewerking worden gevorderd van het bestuur van een bedrijfslichaam.
2. Indien de van het bestuur van een bedrijfslichaam gevorderde medewerking bestaat in het stellen van nadere regels bij verordening, behoeft deze verordening de goedkeuring van Onze Minister en van Onze Ministers wie het mede aangaat, tezamen. Krachtens de verordening genomen besluiten behoeven, voorzover dit bij of krachtens de maatregel als bedoeld in het eerste lid is bepaald, de goedkeuring van de daarbij aangewezen autoriteit.

Artikel 42 [Vervallen per 01-01-2013]

Artikel 43

1. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing op de voorbereiding van:
 - a. een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in de artikelen 4, 6, 11, vierde lid, 16, 32, 33 en 76, eerste lid,
 - b. een ministeriële regeling als bedoeld in de artikelen 10, 11, vijfde lid, en 12, derde lid, en
 - c. een besluit als bedoeld in artikel 38, eerste en tweede lid, houdende vrijstelling of ontheffing van het bepaalde bij of krachtens artikel 4, 5, 6, 7, 14, 16, 19, 20, eerste lid, 21, 26, 32 of 33.
2. Zienswijzen kunnen naar voren worden gebracht door eenieder.
3. Onze Minister geeft toepassing aan de in het eerste lid genoemde afdeling.

Artikel 44

De voordracht voor algemene maatregelen van bestuur krachtens deze wet wordt Ons gedaan door Onze Minister of, voor zover deze maatregelen worden getroffen in het belang van de bescherming van de bodem, door Onze Minister en Onze Minister van Infrastructuur en Milieu te zamen.

Artikel 45

De ministeriële regelingen, bedoeld in hoofdstuk III, en krachtens artikel 38, eerste lid, vastgestelde regelingen houdende vrijstelling van het bij of krachtens hoofdstuk III bepaalde worden vastgesteld door Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Infrastructuur en Milieu.

Artikel 46

Onze Minister zendt in 2007 en vervolgens telkens na ten hoogste vijf jaar aan de Staten-Generaal een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van deze wet in de praktijk.

Hoofdstuk VIII. Handhaving

Titel 1. Algemeen

Artikel 47

1. Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze wet zijn belast de bij besluit van Onze Minister aangewezen ambtenaren.
2. Van een besluit als bedoeld in het eerste lid wordt mededeling gedaan door plaatsing in de Staatscourant.

Artikel 48

Onze Minister kan voorschriften geven betreffende de monsterneming, de verpakking, de conservering, de verzegeling, de verzending en het onderzoek van de in artikel 5:18 van de Algemene wet bestuursrecht bedoelde monsters.

Artikel 49

Onze Minister is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van de bij of krachtens deze wet gestelde verplichtingen.

Titel 2. Bestuurlijke boetes

§ 1. Bevoegdheid

Artikel 50 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 51

Onze Minister kan een bestuurlijke boete opleggen ter zake van overtreding van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 7, 9, tweede en derde lid, 11, vijfde lid, 13, vierde lid, 14, eerste lid, 15 [REDACTED] [REDACTED] 34, 35, 36, 37, 38, derde lid, of 40.

Artikel 52 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 53 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 54 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 55

Indien de ernst van de overtreding of de omstandigheden waaronder zij is begaan daartoe aanleiding geven, wordt zij aan het openbaar ministerie voorgelegd.

Artikel 56 [Vervallen per 01-07-2009]

§ 2. Hoogte bestuurlijke boete

Artikel 57

1. Ingeval van overtreding van artikel 7 bedraagt de bestuurlijke boete:

- a. € 7 per kilogram stikstof waarmee de in artikel 8, onderdeel a, bedoelde gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen is overschreden, vermeerderd met
- b. € 7 per kilogram stikstof waarmee de in artikel 8, onderdeel b, bedoelde stikstofgebruiksnorm is overschreden, en vermeerderd met
- c. € 11 per kilogram fosfaat waarmee de in artikel 8, onderdeel c, bedoelde fosfaatgebruiksnorm is overschreden.

2. Indien zowel de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen als de stikstofgebruiksnorm is overschreden, geldt, in zoverre in afwijking van het eerste lid, onderdeel b, een tarief van € 3,50 voor de kilogrammen stikstof waarvoor wegens overschrijding van de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen reeds het tarief van € 7 is toegepast.

3. Indien zowel de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen als de fosfaatgebruiksnorm is overschreden, geldt, in zoverre in afwijking van het eerste lid, onderdeel c, een tarief van € 5,50 voor de kilogrammen fosfaat overeenkomend met het aantal kilogrammen stikstof waarmee de gebruiksnorm voor dierlijke meststoffen is overschreden.

Artikel 58

1. Ingeval van overtreding van artikel 14, eerste lid, bedraagt de bestuurlijke boete € 11 per kilogram fosfaat en € 7 per kilogram stikstof waarvan de afvoer niet kan worden verantwoord.
2. In afwijking van het eerste lid wordt geen bestuurlijke boete opgelegd voor zover wegens overtreding van artikel 7 een bestuurlijke boete wordt opgelegd voor de kilogrammen stikstof en fosfaat waarmee de in artikel 8 bedoelde stikstofgebruiksnorm voor meststoffen, onderscheidenlijk fosfaatgebruiksnorm voor meststoffen is overschreden.

Artikel 60 [Vervallen per 01-07-2000]

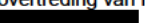

Artikel 60

1. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen van ~~de artikelen 57, eerste lid, en 58, eerste lid,~~ afwijkende tarieven worden vastgesteld.
2. De afwijking bedraagt ten hoogste 50%.
3. Na de plaatsing in het Staatsblad van de algemene maatregel van bestuur wordt een voorstel van wet tot regeling van het betrokken onderwerp zo spoedig mogelijk bij de Staten-Generaal ingediend. Indien het voorstel wordt ingetrokken of indien een van de beide kamers der Staten-Generaal besluit het voorstel niet aan te nemen, wordt de algemene maatregel van bestuur onverwijld ingetrokken. Wordt het voorstel tot wet verheven, dan wordt de algemene maatregel van bestuur ingetrokken op het tijdstip van inwerkingtreding van die wet.
4. Artikel 1, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 61 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 62

1. De op grond van   te bepalen bestuurlijke boete bedraagt ten hoogste het bedrag dat is bepaald voor de vijfde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, per overtreding begaan door een natuurlijke persoon, en ten hoogste het bedrag dat is bepaald voor de zesde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, per overtreding begaan door een rechtspersoon of een vennootschap.
2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over de hoogte van de bestuurlijke boete die voor een overtreding of voor categorieën van overtredingen ten hoogste kan worden opgelegd ter zake van overtreding van het bij of krachtens artikel 9, tweede en derde lid, 11, vijfde lid, 13, vierde lid, 15, 34, 35, 36, 37, 38, derde lid, of 40 bepaalde.
3. De op grond van het tweede lid te bepalen bestuurlijke boete bedraagt per overtreding ten hoogste

het bedrag dat is bepaald voor de vijfde categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht.

§ 3. De procedure

Artikel 63 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 64 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 65 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 66 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 67 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 68 [Vervallen per 01-07-2009]

§ 4. Betaling

Artikel 69

Onze Minister kan de bestuurlijke boete verrekenen met te verstrekken subsidies bij of krachtens de Kaderwet LNV-subsidies.

Artikel 70 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 71 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 72 [Vervallen per 01-07-2009]

Artikel 73 [Vervallen per 01-07-2009]

Hoofdstuk IX. Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 74

1. Voor de toepassing van de artikelen 19 en 20, eerste lid, wordt ten aanzien van een bedrijf dat geheel of gedeeltelijk is gelegen in een concentratiegebied, van het op dat bedrijf rustende varkensrecht onderscheidenlijk pluimveerecht dat deel buiten beschouwing gelaten dat in de periode met ingang van 23 april 2010 tot het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel, is overgegaan van een bedrijf dat geheel of gedeeltelijk is gelegen buiten dat concentratiegebied.
2. Het is verboden varken, kippen of kalkoenen te houden op een locatie gelegen in een concentratiegebied indien deze varkens-, kippen- of kalkoenenhouderij na 22 april 2010 binnen een bedrijf is verplaatst van een locatie gelegen buiten dat concentratiegebied.

Artikel 75

Artikel 74, eerste lid, is niet van toepassing indien met betrekking tot de in dat lid bedoelde overgang:

- a. vóór 23 april 2010 een kennisgeving als bedoeld in artikel 27, eerste lid, heeft plaatsgevonden; of
- b. vóór 23 april 2010 een schriftelijke overeenkomst is gesloten en vóór 8 mei 2010 een kennisgeving als bedoeld in artikel 27, eerste lid, heeft plaatsgevonden.

Artikel 76

1. De verschillende artikelen van deze wet, of onderdelen daarvan, komen te vervallen op een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen tijdstip dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden bepaald.

2. Op het in het eerste lid bedoelde tijdstip vervallen in artikel 1a van de Wet op de economische delicten de verwijzingen naar de betrokken artikelen of onderdelen.
3. Een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in het eerste lid wordt aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd. Hij treedt in werking op een tijdstip dat nadat vier weken na de overlegging zijn verstreken bij koninklijk besluit wordt vastgesteld, tenzij binnen die termijn door of namens een der kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een der kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp bij wet wordt geregeld. In dat geval wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend. Indien het voorstel van wet wordt ingetrokken of indien een van beide kamers van de Staten-Generaal besluit het voorstel niet aan te nemen, wordt de algemene maatregel van bestuur ingetrokken.

1 Hoofdstuk V, titels 1 tot en met 5, vervalt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip

2 De voordracht voor het koninklijk besluit, bedoeld in het eerste lid, wordt niet eerder gedaan dan twee weken nadat het ontwerp ervan aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd. Indien een der kamers der Staten-Generaal besluit niet in te stemmen met het ontwerp, wordt er geen voordracht gedaan en kan niet eerder dan zes weken na het besluit van die kamer der Staten-Generaal een nieuw ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal worden overgelegd

Met opmerkingen [a16]: 33 332, nr 39

Artikel 78

Deze wet wordt aangehaald als: Meststoffenwet.

Lasten en bevelen dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's-Gravenhage, 27 november 1986

Beatrix

De Minister van Landbouw en Visserij,
G. J. M. Braks
De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
E. H. T. M. Nijpels

Uitgegeven de elfde december 1986

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes

Bijlage I. behorende bij de artikelen 1, eerste lid, en 26 van de Meststoffenwet

[Illustratie Verwijderd]

Gebied I omvat, gerekend naar de situatie op 1 januari 1997, het grondgebied van de navolgende gemeenten:

Aalten
Almelo
Ambt-Delden
Amerongen
Amersfoort
Angerlo
Apeldoorn
Baarn
Barneveld

Bathmen
Bergh
De Bilt
Borculo
Borne
Brummen
Bunschoten
Dalfsen ¹⁾
Denekamp
Deventer
Didam
Diepenheim
Diepenveen
Dinxperlo
Doesburg
Doetinchem
Doorn
Driebergen/Rijsenburg
Duiven
Ede
Eemnes
Eibergen
Elburg
Enschede
Epe
Ermelo
Gendringen
Goor
Gorssel
Groenlo
Haaksbergen
Den Ham
Harderwijk
Hattem
Heerde
Hellendoorn
Hengelo Gld.
Hengelo Ov.
Hoevelaken
Holten
Hummelo en Keppel
Leersum
Leusden
Lichtenvoorde
Lochem
Losser
Maarn
Markelo
Millingen a/d Rijn
Neede
Nunspeet
Nijkerk
Oldenbroek
Oldenzaal
Olst
Ommen
Ootmarsum
Putten

1) Tot het grondgebied van de gemeente Dalfsen wordt uitsluitend gerekend het deel van Lemelerveld dat voor de datum van herindeling werd gerekend tot het grondgebied van de gemeenten Ommen en Raalte.

Raalte
Renswoude
Rhenen
Ruurlo
Rijnwaarden
Rijssen
Scherpenzeel
Soest
Stad-Delden
Steenderen
Tubbergen
Ubbergen
Veenendaal
Voorst
Vorden
Vriezenveen
Warnsveld
Weerselo
Wehl
Westervoort
Wierden
Winterswijk
Wisch
Woudenberg
Wijhe
Zeist
Zelhem
Zevenaar
Zutphen

Gebied II omvat, gerekend naar de situatie op 1 januari 1997, het grondgebied van de navolgende gemeenten:

Alphen-Chaam
Ambt Montfort
Arcen en Velden
Asten
Baarle Nassau
Beesel
Belfeld
Bergen (L)
Bergeijk
Bernheze
Best
Bladel
Boekel
Boxmeer
Boxtel
Breda ²⁾
Broekhuizen
Budel
Cuijk
Deurne
Dongen³⁾
Echt
Eersel
Eindhoven
Geldrop

2) Tot het grondgebied van de gemeente Breda wordt niet gerekend het grondgebied van de opgeheven gemeenten Prinsenbeek en Teteringen.

3) Tot het grondgebied van de gemeente Dongen wordt uitsluitend gerekend het grondgebied van de opgeheven gemeente Dongen.

Gemert-Bakel
Gennep
Gilze en Rijen
Goirle
Grave
Grubbenvorst
Haaren
Haelen
Heel en Panheel
Heeze-Leende
Helden
Helmond
's-Hertogenbosch
Heusden ⁴⁾
Heythuysen
Hilvarenbeek
Horst
Hunsel
Kessel
Laarbeek
Landerd
Lith
Loon op Zand
Maasbracht
Maasbree
Maasdonk
Meerlo-Wanssum
Meyel
Mierlo
Mill en St. Hubert
Mook en Middelaar
Nederweert
Nuenen, Gerwen en Nederwetten
Oirschot
Oisterwijk
Oss
Ravenstein
Reusel-De Mierden
Roerdalen
Roermond
Roggel
Roggel en Neer
Rucphen ⁵⁾
Schijndel
Sevenum
Sint Anthonis
St. Michielsgestel
St. Oedenrode
Someren
Son en Breugel
Stramproy
Swalmen
Tegelen
Thorn
Tilburg
Uden

4) Tot het grondgebied van de gemeente Heusden wordt uitsluitend gerekend het grondgebied van de opgeheven gemeente Drunen.

5) Tot het grondgebied van de gemeente Rucphen wordt uitsluitend gerekend het grondgebied van deze gemeente, zoals dat werd begrensd vóór de datum van herindeling.

Valkenswaard
 Veghel
 Veldhoven
 Venlo
 Venray
 Vierlingsbeek
 Vught
 Waalre
 Weert
 Zundert

Bijlage II. Behorende bij artikel 18 van de Meststoffenwet

Diersoorten	Onderscheiden categorieën dieren binnen de diersoorten	Aantal varkensseenheden (ve), onderscheidenlijk pluimvee-eenheden (pe) per dier van de onderscheiden diercategorieën per jaar:
I. Varkens	Fokkerij/vermeerdering	
	1. Fokzeugen (ten minste éénmaal gedekt of geïnsemineerd: guste zeugen, gedekte maar nog niet drachtige zeugen, drachtige zeugen, zeugen met biggen, zeugen waarvan de biggen gespeend zijn):	
	a. waarvan de biggen aan een ander bedrijf worden geleverd ca. 6 weken na hun geboorte (ook fokzeugen die nog geen biggen hebben)	1,97 ve
	b. waarvan de biggen worden gehouden tot een gewicht van ca. 25 kg (ook fokzeugen waarvan de biggen op het eigen bedrijf worden gehouden)	2,74 ve
	2. Opfokzeugen (jonge zeugen, nooit gedekt of geïnsemineerd, gehouden voor de fokkerij):	
	a. van ca. 25 kg tot ca. 7 maanden (aangeleverde opfokzeugen van ca. 25 kg die worden afgeleverd op ca. 7 maanden of iets ouder; ook opfokzeugen afkomstig van het eigen bedrijf van exact 25 kg, die worden afgeleverd op ca. 7 maanden)	0,96 ve
	b. van ca. 7 maanden tot de eerste dekking (opfokzeugen die zijn aangeleverd op ca. 7 maanden of iets jonger, tot de eerste dekking)	1,59 ve
	c. van ca. 25 kg tot de eerste dekking (opfokzeugen die zijn aangeleverd op ca. 25 kg, die niet op 7 maanden worden afgeleverd, maar worden aangehouden tot de eerste dekking; ook opfokzeugen afkomstig van het eigen bedrijf die worden aangehouden van exact 25 kg tot de eerste dekking)	1,11 ve
	3. Opfokberen van ca. 25 kg tot ca. 7 maanden (jonge nog niet dekrijpe beren, die worden aangehouden voor de fokkerij, van ca. 25 kg tot ca. 7 maanden of iets ouder; ook beren afkomstig van het eigen bedrijf vanaf exact 25 kg)	1,09 ve
	4. Dekberen, van ca. 7 maanden en ouder (dekrijpe beren – ook zoekberen – van ca. 7 maanden en ouder; ook aangeleverde beren van iets jonger dan 7 maanden; beren afkomstig van het eigen bedrijf te rekenen vanaf exact 7 maanden)	1,86 ve
	5. Biggen, aangeleverd op ca. 6 weken, tot ca. 25 kg (gespeende biggen die op ca. 6 weken zijn aangeleverd, die worden afgeleverd op ca. 25 kg; ook op 6 weken aangeleverde biggen die op het eigen bedrijf worden aangehouden voor de mesterij, tot exact 25 kg)	0,36 ve
	Mesterij	
	6. Slachtzeugen (zeugen die niet meer gebruikt worden voor de fokkerij, maar worden afgemest)	1,59 ve
	7. Vleesvarkens (varkens die doorgaans worden gemest vanaf ca. 25 kg of iets lichter tot ca. 110 kg; ook biggen afkomstig van het eigen, gesloten bedrijf vanaf exact 25 kg)	1 ve

II. Kippen	Legrassen	
	1. Opfokhennen en -hanen van legrassen, jonger dan ca. 18 weken (opfokhennen en -hanen voor de vervanging van hennen en hanen van legrassen, inclusief (groot)ouderdieren, die worden afgeleverd op ca. 18 weken; dieren die op het eigen bedrijf worden aangehouden worden tot exact 18 weken meegeteld)	0,4 pe
	2. Hennen en hanen van legrassen, ca. 18 weken en ouder (hennen en hanen – inclusief (groot)ouderdieren – die zijn aangeleverd op ca. 18 weken; ook van het eigen bedrijf afkomstige hennen en hanen – inclusief (groot)ouderdieren –, vanaf exact 18 weken)	1 pe
	Vleesrassen	
	3. Opfokhennen en -hanen van vleesrassen, jonger dan ca. 19 weken (opfokhennen en -hanen ter vervanging van (groot)ouderdieren van vleesrassen, die worden afgeleverd op ca. 19 weken; dieren die op het eigen bedrijf worden aangehouden worden tot exact 19 weken meegeteld)	0,5 pe
	4. Ouderdieren van vleesrassen, ca. 19 weken en ouder (ouderdieren – inclusief grootouderdieren – van vleesrassen, die zijn aangeleverd op ca. 19 weken; ook van het eigen bedrijf afkomstige (ouder)dieren, vanaf exact 19 weken)	1,48 pe
	5. Vleeskuikens (kuikens die voor de slacht worden afgeleverd)	0,48 pe
III. Kalkoenen	Voor broedeieren	
	1. Hennen en hanen voor de productie van broedeieren:	
	a. ca. 0 tot ca. 6 weken (hennen en hanen van ca. 0 tot ca. 6 weken, gehouden op een quarantainebedrijf)	0,52 pe
	b. ca. 6 tot ca. 30 weken (hennen en hanen van ca. 6 tot ca. 30 weken, gehouden op een opfokbedrijf)	2,94 pe
	c. ca. 30 weken en ouder (hennen en hanen van ca. 30 weken en ouder)	4 pe
	Vleeskalkoenen	
	2. Vleeskalkoenen (vanaf het opzetten bij aanvang van de mestperiode tot de aflevering voor de slacht)	1,58 pe

TER BESLUITVORMING

Aan de Staatssecretaris

2/3

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Auteur

T 070

@minez.nl

Datum

20 februari 2014

Kenmerk

DGA-PAV / 14025584

BM 14030578

Kopie aan

Bijlage(n)

nota

Stelsel verantwoorde groei melkveehouderij

Parafenroute

Paraaf

DG Agro

Paraaf

programmamanager mest

Paraaf

Medeparaaf

plv. directeur DAD

BBR-paraaf

Medeparaaf

WJZ

Medeparaaf

1. Aanleiding

Per brief van 12 december 2013 (Kamerstukken II 2013/14, 33 037, nr. 80) heeft u, mede namens de staatssecretaris van I&M, de Tweede Kamer een reactie gegeven op de ex ante beleidsevaluatie van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en Wageningen UR. Met deze beleidsbrief heeft u het mestbeleid voor de periode vanaf 2015 geschetst: voor varkens en pluimvee blijven dierrechten in ieder geval tot 2018 van kracht, voor veehouderijbedrijven met melkvee wordt per 1 januari 2015 een nieuw wettelijk stelsel ingevoerd waarmee een verantwoorde groei – binnen de milieurandvoorwaarden – wordt geborgd. Met deze nota wordt u een aantal expliciete keuzes voorgelegd over de invulling van dit wettelijke stelsel, met het oog op de voorbereiding van het wetsvoorstel en de onderbouwing in de memorie van toelichting bij de wet.

2. Kernpunten

2.1 Reikwijdte nieuwe stelsel

In de beleidsbrief is op hoofdlijnen geschetst welke verplichtingen verbonden zullen worden aan de groei van individuele melkveebedrijven. De beleidsbrief zegt over de reikwijdte van het nieuwe stelsel: 'elk veehouderijbedrijf met melkvee valt onder het stelsel'.

25/02 - 3/3

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

2.2 [Redacted text block]

[Redacted text block]

| Gemengde melkveebedrijven: circa 20% van de veehouderijbedrijven met melkvee heeft één of meerdere andere diersoorten dan melkvee op het bedrijf.

² De huidige Meststoffenwet kent geen definitie van de diersoort 'melkvee', uitsluitend een definitie van de diersoort 'rund', met een uitsplitsing naar verschillende diercategorieën.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 14025584

[Redacted text block]

2 [Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

2.3.1 Bedrijfsspecifieke Excretie (BEX)

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted] vormt ook de basis voor de in ontwikkeling zijnde *kringloopwijzer*, waarmee het landbouwbedrijfsleven binnen enkele jaren ook bedrijfseigen gebruiksnormen mogelijk wil maken.

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 14025584

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 14025584

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

pos

[Redacted text block]

20 [Redacted text block]

[Redacted text block]

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 14025584

[Redacted text block]

[Redacted text block]

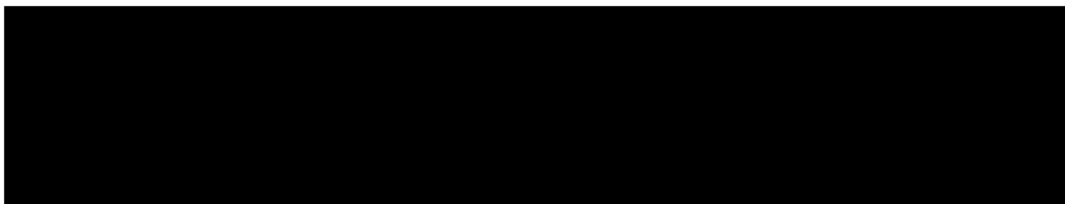
[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Directoraat-generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens
en Voedselkwaliteit

Kenmerk
DGA-PAV / 14025584

[Redacted]

senior beleidsmedewerker programma mest

Projectgroep Wetsvoorstel verantwoorde groei melkveehouderij

Agenda

Datum: 5 maart 2014

Locatie: B zuid 4 (10p.)

Genodigden: [REDACTED]
[REDACTED]

1. Opening

2. Mededelingen

3. Verslag 19-2-2014

Zie bijlage 'verslag 19-02-2014', ingebracht door [REDACTED].

4. Terugkoppeling nota

Zie bijlage 'STUK RETOUR BEWINDSPERSOON Stelsel verantwoorde groei melkveehouderij'.

5. Effect niet-verhandelbaar maken referentie

Eventueel nagezonden stukken [REDACTED] (conform zijn mail d.d. 26-2-2014 17:10 uur).

6. Opdrachtformulering externe doorrekening

Brainstorm (welke vragen? Door wie uit te voeren?)

7. Versie 2 wetsvoorstel

Zie bijlagen 'Geconsolideerde versie Msw 24-02-2014' en 'MvT verantwoorde groei melkveehouderij 24-02-2014'

8. Planning en procedure wetsvoorstel

Zie bijlagen 'Planning en procedure wetsvoorstel tot en met RvS' en 'bijlage 2 Aanbiedingsformulier MR'

9. Bijeenkomst externen op 12 maart en BO op 27 maart

10. Afspraken en planning volgende vergadering

11. Sluiting

Lunch van 12:00 tot 12:30 uur

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Overleg volumemaatregelen
Datum: vrijdag 8 maart 2019 12:04:03
Bijlagen: [2010-06-16 Noodzaak sturing omvang veehouderij.doc](#)
Prioriteit: Hoog

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 17 juni 2010 14:36

Aan: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minvrom.nl>; [REDACTED]
[REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: Overleg volumemaatregelen

Urgentie: Hoog

Heren,

Bigevoegd een eerste poging om de afzonderlijke notities die jullie hadden opgesteld samen te voegen tot één notitie.

Tot zo.

Groet,

[REDACTED]

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	2
2. MILIEUGEBRUIKSRUIMTE	3
2.1 Inleiding	3
2.2 Mineralen	3
2.3 Ammoniak	5
2.4 Broeikasgassen	6
2.5 Fijn stof	7
2.6 Conclusies	7
3. DIERENWELZIJN EN OMVANG VEEHOUDERIJ	8
3.1 Ruimer leefoppervlak per dier	8
3.2 Gebruik van stro	8
3.3 Buitenuitloop en weidegang	9
3.4 Conclusies:	10
4. EFFECTEN VAN EEN KRIMP VAN DE NEDERLANDSE VEESTAPEL	11
4.1 Buitenlandse milieu- en ruimte-effecten	11
4.2 Economische effecten	12
4.3 Conclusies	12
5. LEGITIMERING BEPERKING OMVANG VEEHOUDERIJ	13
5.1 Historie	13
5.2 Periode na 2015	14
BIJLAGE 1: ECONOMISCH BELANG VEEHOUDERIJKETENS	16

1. Inleiding

De veehouderij heeft nu reeds grote moeite om binnen haar milieugebruiksruimte te blijven. Milieudoelen op verschillende thema's (mineralen, ammoniak, broeikasgassen, fijn stof) zullen in de komende 5 tot 10 jaar verder aangescherpt worden. Met het afschaffen van de melkquotering per 2015 en de expiratie van het stelsel van dierrechten, ook per 2015, wordt de omvang van de veehouderij niet langer direct gereguleerd.

Tot nu toe past de veehouderij met haar huidige omvang door inzet van veel techniek maar net binnen de haar toegemeten milieurandvoorwaarden. Randvoorwaarden die, onder meer vanwege EU-richtlijnen, verder aangescherpt zullen worden richting een maatschappelijk verantwoorde milieugebruiksruimte. De veehouderij kan kiezen voor een verdere groei van de veestapel met navenant kostbare inzet van techniek en gedetailleerde overheidsregulering. Of zij kan kiezen voor een beperking van de omvang van de veestapel die het mogelijk maakt op een meer duurzame en ontspannen wijze te functioneren binnen dezelfde milieugebruiksruimte.

P.M.

2. Milieugebruiksruimte

2.1 Inleiding

Het begrip “milieugebruiksruimte” staat voor de mogelijke milieubelasting op ecosystemen die, uit oogpunt van risico’s voor het functioneren van die ecosystemen, maatschappelijk aanvaardbaar wordt geacht. Al in het eerste milieubeleidsprogramma (NMP1), eind jaren tachtig, werd geconstateerd dat de Nederlandse landbouw met de door haar veroorzaakte milieubelasting, de grenzen van haar milieugebruiksruimte overschrijdt. Sinds die tijd zijn we met het aanscherpen van tussentijdse milieunormen op weg om dit te saneren. Zoals uit de Milieubalans 2009 blijkt, zijn we er nog niet. Nog steeds komen er teveel mineralen en bestrijdingsmiddelen in het grond- en oppervlaktewater, vindt er accumulatie in de bodem (en daardoor uitspoeling naar het water) van fosfaat en zware metalen plaats en is er een te hoge ammoniakuitstoot naar de lucht en daardoor depositie op natuur. Meer recent is daar ook de aandacht voor broeikasgassen en fijn stof bijgekomen.

In feite wordt de landbouw voorlopig een grotere milieugebruiksruimte toegemeten, dan die uiteindelijk vanuit het belang van goed functionerende ecosystemen, beschikbaar is. Deze milieugebruiksruimte wordt in 2015 en daarna bepaald door de milieudoelen die dan gelden. Ook de veehouderij, als onderdeel van de landbouwsector, zal binnen deze milieugebruiksruimte moeten functioneren.

Voor deze analyse kijken we naar de milieugebruiksruimte die bepaald wordt door milieudoelen voor:

- de mineralenbelasting door bemesting met dierlijke mest (stikstof en fosfaat);
- de ammoniakuitstoot uit stallen, beweiding, opslag en aanwending van dierlijke mest;
- de uitstoot van broeikasgassen (CO₂, methaan, lachgas);
- de uitstoot van fijn stof.

Mineralen: Richting 2015 loopt het deel van de dierlijke mest dat ter beperking van de mineralenbelasting buiten de landbouw moet worden afgezet op naar ca. 25%. Dit zal met steeds hogere mestafzetkosten gepaard gaan. De Milieubalans 2009 meldt dat de nu voorziene normen voor 2015 mogelijk nog aangescherpt moeten worden. Zie verder paragraaf 2.2.

Ammoniak: De Milieubalans 2009 meldt dat het onzeker is of de totale ammoniakemissie uit dierlijke mest binnen de EU-doelen voor ammoniak blijft (NEC-plafond). Deze doelen zullen in de toekomst aangescherpt worden. De depositie van ammoniak op de meeste natuurgebieden in ons land is nog dusdanig hoog dat veel veehouderijbedrijven in en rond die gebieden in hun ontwikkeling klem zitten. Zie verder paragraaf 2.3.

Broeikasgassen: De reductie van broeikasgassen in de landbouw heeft tot nu toe meegelift met het mestbeleid (minder lachgas uit bemeste landbouwgrond). De toekomstige verlaging zal ook moeten komen door reductie van methaanemissies uit mestopslagen en koeien. De daarvoor benodigde technieken zijn nog nauwelijks ontwikkeld en kostbaar. Daarmee zit de veehouderij nog slechts in de startfase waar het gaat om de ambities van het klimaatbeleid. Zie verder paragraaf 2.4.

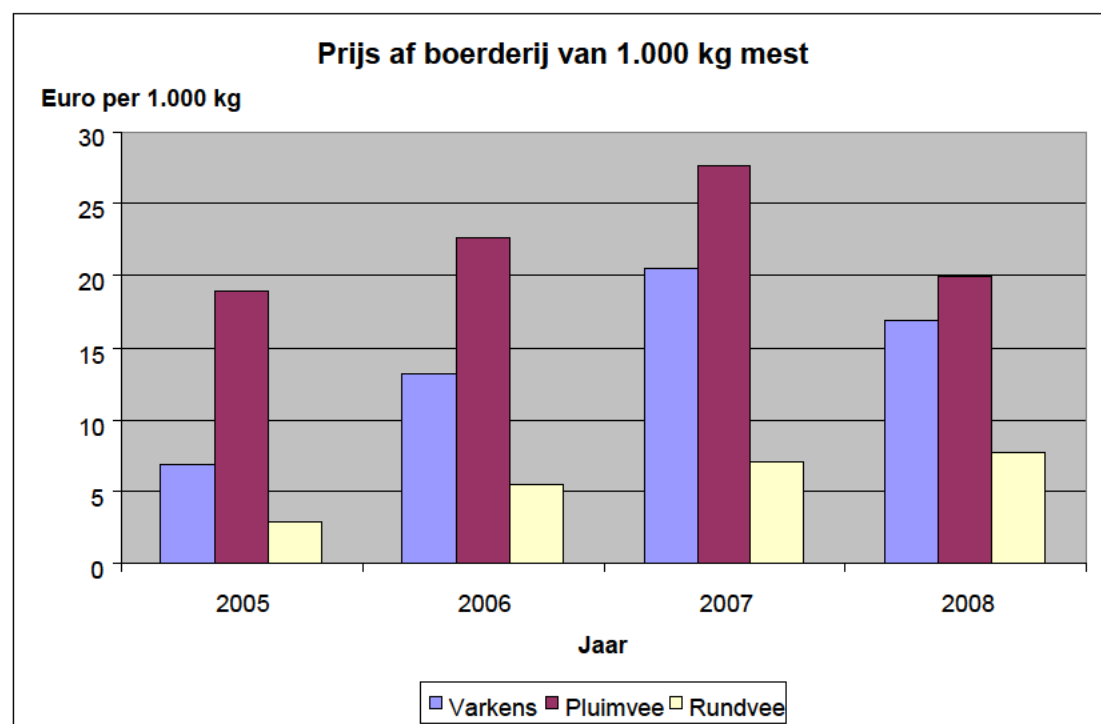
Fijn stof: P.M. Zie verder paragraaf 2.5.

2.2 Mineralen

Sinds de invoering van varkensrechten (1997) en pluimveerechten (1998) is de mineralenproductie fors gedaald (stikstof -20%; fosfaat -11%). In die periode is de milieugebruiksruimte (nationale plaatsingsruimte) echter nog veel sterker gedaald (stikstof -57%; fosfaat -22%). Gevolg is een overschot aan mineralen op de Nederlandse markt en een toenemende druk op het mineralenbeleid. Ter realisatie van doelen uit de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water zal de bemesting in de komende tien jaar verder teruggebracht dienen te worden. De milieugebruiksruimte wordt hiermee kleiner. Dit heeft gevolgen voor de plaatsingsruimte voor dierlijke mest. Als gevolg van met name de aanscherping van de

fosfaatgebruiksnormen in de komende 5 tot 10 jaar zal de druk op het mineralenbeleid alleen nog maar verder toenemen. Bij het huidige productieniveau ontstaat er in 2020 ruwweg een overschot aan fosfaat uit dierlijke mest op de Nederlandse markt van 50 tot 60 miljoen kg P_2O_5 (ter illustratie: de totale mestproductie van de varkenshouderij bedraagt 45 miljoen kilogram fosfaat). Dit betekent dat voor 28 tot 34% van de nationale fosfaatproductie afzet buiten de Nederlandse landbouw gevonden dient te worden. Deels kan dit overschot opgevangen worden met bestaande afzetkanalen zoals export (in 2009 28 miljoen kg P_2O_5), verbranding (circa 4 miljoen kg P_2O_5) en afzet naar niet-landbouwbedrijven (circa 7 miljoen kg P_2O_5). Export van dierlijke mest is sinds de invoering van het gebruiksnormenstelsel fors toegenomen, althans op papier. Er is echter een grens aan wat buitenlandse afnemers kunnen (gebruiksruimte) en willen ontvangen (met name Duitsland). Daarnaast kan je de vraag opwerpen of grootschalige export van mineralen naar het buitenland als duurzaam aan te merken is aangezien de mineralen voor een belangrijk deel aangevoerd worden van buiten Europa.

De Nederlandse mestmarkt staat al vele jaren onder druk. Prijzen voor de afzet van mest drukken zwaar op de bedrijfsresultaten van met name intensieve veehouderijbedrijven. Er bestaat bij een overschotsmarkt dan ook altijd forse druk op het systeem. Fraude loont in een overspannen mestmarkt waarbij afzetprijzen kunnen oplopen tot € 20,- per kuub (figuur 1).

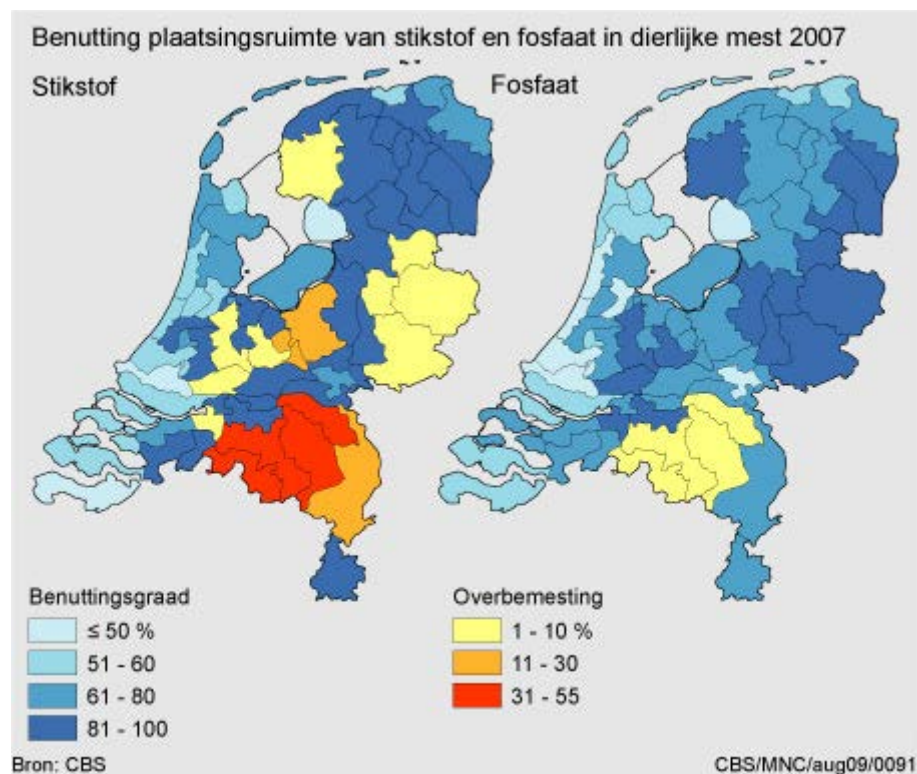
Figuur 1: Prijs afzet dierlijke mest voor de jaren 2005 t/m 2008 (bron: LEI-BIN)

De intensieve pluimveehouderij heeft voldoende alternatieven voor afzet van overschotsmest. De verwachting is dat deze sector in de komende 10 jaar haar volledige overschot kan afzetten in het buitenland of aan de pluimveemestverbranding¹ (zeker als de geplande tweede installatie operationeel wordt). De melkveehouderij kan een groot deel van de eigen productie op eigen grond kwijt. Belangrijke voorwaarde hierbij is dat de derogatie behouden blijft. Door de aanscherping van fosfaatgebruiksnormen zal het noodzakelijk blijken de N/P-verhouding van de mest omhoog te krijgen om tot een maximale benutting van de eigen mest te komen. Dit kan door voermaatregelen en/of mestscheiding. Een eventueel overschot zal zijn weg vinden op de nationale markt en vooral concurreren met varkensmest. De intensieve varkenshouderij zal de grootste moeite hebben om overschotsmest af te zetten. Derogatiebedrijven nemen geen tot weinig

¹ De daling van de afzetprijs voor pluimveemest in 2008 wordt toegeschreven aan de start van de pluimveemestverbranding op de Moerdijk.

varkensmest af. De varkenshouderij is afhankelijk van plaatsingsruimte in de AT-sector. Op zand wordt de ruimte die de gebruiksnorm dierlijke mest biedt redelijk tot goed benut, op klei is dit niet het geval (figuur 2). De varkenshouderij zal, met dalende gebruiksnormen, alternatieve afzetkanalen dienen te vinden.

In 2009 en 2010 is de export van varkensmest fors toegenomen. Onduidelijk is op dit moment hoeveel van de geëxporteerde varkensmest voldoet aan de eisen van Verordening 2003/2003 (hygiëniseren). De weerstand, vooral bij Duitse overheden, tegen de massale import van varkensmest uit Nederland is groeiende. Angst voor import van dierziekten en ontwrichting van de eigen (mest)markt lijkt groot. Een aantal Duitse Deelstaten denkt aan het stellen van aanvullende eisen aan geïmporteerde Nederlandse varkensmest. Vraag is of de afzet van varkensmest naar Duitsland een economisch duurzame oplossing is voor de varkenshouderij.

Figuur 2: Benutting van plaatsingsruimte voor stikstof en fosfaat in dierlijke mest in 2007 (bron: CBS)

Samenvattend:

- Bij gelijkblijvend mestproductie en dalende milieugebruiksruimte (strengere bemestingsnormen) groeit het overschot op de Nederlandse markt naar 50 tot 60 miljoen kilogram fosfaat in 2020;
- De afzet buiten de Nederlandse landbouw bedroeg in 2009 circa 40 miljoen kilogram fosfaat;
- De pluimveehouderij en melkveehouderij hebben waarschijnlijk voldoende afzetmogelijkheden voor overschotsmest. De varkenshouderij zal nieuwe afzetkanalen moeten aanboren;
- De export van varkensmest staat onder druk. Duitsland denkt aan het stellen van aanvullende eisen.

2.3 Ammoniak

Het Nederlandse ammoniakbeleid wordt bepaald door een bindende EU-doelstelling voor de ammoniakemissie in 2010 (NEC-doelstelling²). Daarnaast geldt gebiedsgericht depositiebeleid om de invloed van bronnen van ammoniak dichtbij natuurgebieden te reduceren.

De ammoniakemissie uit de landbouw is tussen 1990 en 2008 gehalveerd. Deze afname is het gevolg van krimp in de veestapel, eiwitarm voer, afdekken van mestopslagen, emissiearm bemesten en emissiearme

² Richtlijn 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen.

stallen. De grootste bijdrage (60-70% reductie) levert emissiearme bemesting. De ammoniakemissie die samenhangt met de mestproductie van melkvee (inclusief het jongvee) is het meest afgenomen van alle diercategorieën (Figuur 2). Toch vormt de melkveehouderij nog de grootste bron van ammoniak. De emissies tijdens beweiding zijn sterk gedaald. Dat komt doordat het aantal koeien tot 2008 is afgenomen, maar vooral omdat koeien minder in de wei staan of zelfs permanent op stal worden gehouden. De toename van de veestapel in 2008 komt niet tot uiting in een stijging van de ammoniakemissie. Dat komt omdat de afname van de ammoniakemissie, door het in 2008 ingegane verbod om dierlijke mest op bouwland in twee werkgangen uit te rijden, groter is dan de toename bij de stal- en weide-emissie door de grotere veestapel³.

Bij een groei van de melkveesector van 8% in 2015 zal de ammoniakemissie in Nederland naar verwachting ongeveer gelijk zijn aan de NEC-doelstelling voor 2010. Voor 2020 zal echter een strengere NEC-doelstelling worden opgelegd. Deze NEC-doelstelling zal bij huidig beleid en de huidige stand der techniek niet worden gerealiseerd als de melkveehouderij 10% of meer groeit. Toch zal de ammoniakemissie voor de totale landbouwsector licht dalen. Dit is te danken aan de emissiearme huisvesting die wordt toegepast in de varkens- en pluimveehouderij. De conclusie voor wat betreft ammoniak is dan ook dat de NEC doelstellingen voor 2010 gehaald zullen worden, maar die van 2020 niet. Ook de ammoniakdepositie op de natuur zal dan te hoog zijn: circa 70% van de natuur krijgt meer ammoniakdepositie dan de kritische waarde die voor deze natuur opgesteld is⁴.

Relevante doelen Ammoniak:

- NEC 2010: 128 kton (totaal) (aandeel landbouw +/- 114 kton)
- NEC 2020: nog vast te stellen
- Maximale depositie Natura2000: nog vast te stellen

	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008
Landbouwhuisdieren - rundvee	134.300.000	92.930.000	69.220.000	58.300.000	56.420.000	58.140.000	58.470.000
Landbouwhuisdieren - varkens	68.320.000	52.420.000	38.160.000	32.820.000	35.080.000	35.850.000	30.970.000
Landbouwhuisdieren - pluimvee	21.070.000	20.680.000	20.770.000	17.010.000	15.040.000	14.220.000	16.250.000
Kunstmest	13.510.000	12.820.000	11.110.000	11.870.000	13.250.000	12.000.000	12.000.000
Landbouwhuisdieren - overige dieren	623.1	886.8	1.027.000	1.152.000	1.100.000	1.151.000	1.243.000
Landbouwbedrijven (SBI:0)			27.71	30.59	27.61	29.31	29.31
Landbouw - totaal	237.800.000	179.700.000	140.300.000	121.200.000	120.900.000	121.400.000	119.000.000

Om de NEC-doelstelling voor 2020 te kunnen realiseren zijn verdergaande maatregelen nodig. Vooral in de melkveehouderij zal de ammoniakemissie omlaag moeten. Maatregelen in de melkveehouderij kunnen botsen met doelstellingen vanuit het oogpunt van dierenwelzijn. De huidige melkveestallen worden beter geventileerd dan vroeger. Ventilatie is goed voor het welzijn van de koeien, maar slecht voor de ammoniakemissie. Om de ammoniakdoelstellingen te realiseren kan het noodzakelijk zijn om meer koeien voor een langere periode per jaar (of permanent) op stal te houden. Dit gaat in tegen de maatschappelijke behoefte van 'koe in de wei'.

2.4 Broeikasgassen

In het kader van het programma Schoon en Zuinig heeft het kabinet zich voorgenomen om:

³ Milieubalans 2009, Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), september 2009, PBL-publicatienummer 500081015

⁴ CLM, Afschaffing zuivelquotering; Analyse van de milieueffecten, CLM 684-2008, Culemborg, september 2008.

- De uitstoot van broeikasgassen in 2020 met 20 tot 30% te verminderen vergeleken met 1990 (afhankelijk van internationale ontwikkelingen).
- Het tempo van energiebesparing de komende jaren te verdubbelen van 1% nu naar 2% per jaar.
- Het aandeel duurzame energie in 2020 te verhogen van ongeveer 2% nu naar 20% van het totale energiegebruik.

Internationaal is Nederland, via het Kyoto-protocol verplicht om de broeikasgassen in 2012 met 6 procent te verminderen (t.o.v. niveau 1990). De Milieubalans 2009 meldt dat de Nederlandse landbouw voor 11 % bijdraagt aan de nationale broeikasgasemissie. Voor de veehouderij gaat het daarbij vooral om de overige broeikasgassen methaan (uit mestopslag en fermentatie in koeienmagen) en lachgas uit bemeste landbouwgrond. Er zijn geen aparte verplichte beleidsdoelen voor de reductie van broeikasgassen uit de landbouw. Wel heeft de overheid op vrijwillige basis in het Convenant Schone en Zuinige Agrosectoren afspraken gemaakt met de sector die neer komen op het realiseren van een evenredige bijdrage door de landbouw aan de beleidsdoelen van het programma Schoon en Zuinig.

De totale broeikasgasemissie uit de landbouw was in 2006 met 18% gedaald ten opzichte van het referentiejaar 1990. Deze reductie is vooral een gevolg van een lagere lachgasemissie uit bemeste bodems als gevolg van het aangescherpte mestbeleid. De methaanemissie is slechts met enkele procenten gedaald als gevolg van minder vee. De verdere verlaging van methaanemissies is afhankelijk van de wijze waarop (de mestopslagen bij) stallen worden ingericht en van het beïnvloeden van pensfermentatie bij koeien. Het eerste zal gedeeltelijk mee kunnen liften met maatregelen om ammoniakemissies uit stallen te verminderen. Het beïnvloeden van pensfermentatie vergt aangepast veevoer. De benodigde technieken bevinden zich nog in een beginnend ontwikkelingsstadium, zijn vaak kostbaar en deels nog onbewezen.

De veehouderij is zich pas sinds kort bewust aan het worden van hun rol in het klimaatvraagstuk. Om deze bewustwording te bevorderen en om de ontwikkeling van maatregelen te bevorderen is er het Reductieplan Overige Broeikasgassen. Hiermee is het klimaatbeleid voor de veehouderij duidelijk nog in de startfase.

In de CLM-studie naar de gevolgen van het wegvallen van het melkquotum is ingeschat dat de broeikasgasemissies uit de melkveehouderij in 2015 ten opzichte van de huidige emissie nog niet substantieel verminderd zullen zijn. De bereikte reducties zullen ongeveer te niet worden gedaan door de emissieverhoging als gevolg van de ingeschatte 8% groei van de melkveestapel.

2.5 Fijn stof

2.6 Conclusies

3. Dierenwelzijn en omvang veehouderij

In hoofdlijnen gaat het bij het dierenwelzijnsbeleid om drie maatregelen die gericht zijn op het beter tegemoet komen aan de natuurlijke behoeften en gedrag van de dieren:

1. het vergroten van het leefoppervlak van de dieren in de stallen (meer ruimte);
2. het gebruik van stro als afleidingsmateriaal om te kunnen wroeten en scharrelen;
3. het bieden van de mogelijkheden van buitenuitloop en weidegang.

3.1 Ruimer leefoppervlak per dier

Verwacht wordt dat de eisen voor het leefoppervlak van de dieren de komende jaren worden aangescherpt, ofwel via EU- of nationale wetgeving of via marktwerking (diervriendelijke producten die voldoen aan de bovenwettelijke welzijnseisen van het Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming).

Dit heeft in de eerste plaats tot gevolg dat in de huidige stallen minder dieren gehouden zullen kunnen worden. De wet- en regelgeving is voor de grote veehouderijsectoren verschillend:

- melkvee: AMvB-welzijn melkveehouderij is in voorbereiding. Bevat o.a. ruimere leefoppervlaktenormen.
- varkens: per 2013 is in heel de EU voor dragende fokzeugen de groepshuisvesting verplicht, betekent o.a. meer leefoppervlak per dier. Voor vleesvarkens gaat NL, in afwijking van de EU, de leefoppervlaktenorm per 2013 licht aanscherpen; verdere aanscherping zal plaatsvinden in afwachting van de aanpassing van de Europese welzijnsrichtlijn voor varkens (voorzien in 2014 met waarschijnlijk ruime overgangstermijnen).
- Pluimvee: de leefoppervlakte per legkip neemt per 2012 toe door het verbod op de legbatterij. Voor de alternatieve systemen (scharrel, vrije uitloop, biologisch) gelden Europese normen voor de leefoppervlakte, die strenger zijn dan van de kooien. Voor vleeskuikens treedt eind 2010 de Europese welzijnsrichtlijn in werking. De gemiddelde bezetting moet dan terug van 45 kg/m² naar maximaal 42 kg/m².

Om het huidige aantal dieren te kunnen blijven houden, zal extra geïnvesteerd moeten worden in de uitbreiding van de stalcapaciteit binnen de randvoorwaarden van het milieubeleid (ammoniak, geur, fijn stof) en het ruimtelijk ordeningsbeleid (locaties, omvang bouwblok).

Daarnaast is er een toenemende tendens dat supermarkten, foodservice en cateraars, inspeliend op de consumentenvraag en hun streven zich te onderscheiden, in toenemende mate vragen om dierlijke producten met extra welzijnsmaatregelen die verder gaan dan de wettelijke minimumeisen met een meerprijs voor de gemaakte meerkosten. Deze eisen hebben o.a. betrekking op een grotere leefruimte voor de dieren. Voorbeelden zijn het 1-ster varkensvlees dat medio 2011 in alle AH-winkels het gangbare varkensvlees zal vervangen; de sterke groei van de afzet van scharrelpluimveevlees bij AH en andere retailers. Als deze ontwikkeling zich doorzet zal dit ertoe leiden dat er in een deel van de huidige stallen minder dieren gehouden worden.

Een tweede gevolg van ruimere leefoppervlaktenormen is dat het NH₃-emissie per dierplaats toeneemt. In de gesloten stalsystemen van de varkens- en de pluimveehouderij betekent dit dat er verdergaande maatregelen moeten worden genomen om binnen de normen van het Besluit ammoniak huisvesting te blijven: toepassen van luchtwassers op een groter deel van het varkensbedrijf (saldering) en verdergaande mestdroogtechnieken in de pluimveehouderij.

In de melkveehouderij wordt vrij algemeen (80%) weidegang toegepast. In de weide treedt een lagere NH₃-emissie op dan bij de huidige stalsystemen. Winst zal moeten worden geboekt bij de stalsystemen, maar dan ontstaat het dilemma van de weidegangemissie.

3.2 Gebruik van stro

Ten algemene leidt het gebruik van stro/strooisel tot een grotere emissie van fijn stof. De grootste knelpunten liggen hier in de pluimveesector. Technieken zijn in voorbereiding en gereed voor introductie en

uittesten in de praktijk. In de varkenssector biedt het gebruik van gecombineerde luchtwassers mogelijkheden om fijn stof emissies terug te brengen.

3.3 Buitenuitloop en weidegang

Vanuit een oogpunt van imago, maatschappelijk draagvlak en wellicht dierenwelzijn is er een toenemende tendens om dieren ook deels buiten te houden en weidegang te bieden. Deze ontwikkeling wordt vooral vanuit de markt aangestuurd (duurzame marktsegmenten met Beter Leven kenmerk van de Dierenbescherming). Deze ontwikkeling kan ertoe leiden dat de ammoniak- en geuremissies toenemen en dat het moeilijker wordt om te voldoen aan de wettelijke emissienormen per dierplaats. De situatie is verschillend voor de varkens- en pluimveehouderij. In de varkenshouderij worden, behalve in de biologische varkenshouderij, nauwelijks varkens buiten gehouden. Vanwege de gezondheidsrisico's en de grotere milieu-emissies wordt hier de komende jaren geen grote ontwikkeling verwacht. De sector zal vooral zoeken naar welzijnsverbeterende maatregelen in gesloten maar transparante stalsystemen (daglicht, veel glas etc.).

In de pluimveehouderij is het houden van kippen in de buitenuitloop (overdekte uitloop of vrije uitloop) al meer ingeburgerd. De gezondheidsrisico's (risico op besmetting met vogelgriep) blijven bestaan en worden kritisch gevolgd door de sector. Milieutechnisch gezien levert de buitenuitloop op pluimveebedrijven nauwelijks een bijdrage. In de Regeling Ammoniak en Veehouderij (RAV) (mei 2009) is vastgelegd dat bij het toetsen van milieuvergunningen voor pluimveebedrijven met een vrije of overdekte uitloop de ammoniakemissie uit deze uitloop verwaarloosbaar klein is en dat hiermee geen rekening hoeft te worden gehouden. Vanuit milieuoogpunt is er geen belemmering voor het houden van kippen in een uitloop. In de melkveehouderij wordt weidegang nog steeds vrij algemeen toegepast.

Beweiding heeft een aantal effecten op het milieu. Minder beweiding leidt tot lagere mineralenverliezen en lagere mineralenoverschotten, met name voor stikstof, maar ook voor fosfaat. Het belangrijkste verschil tussen beweiding en het gehele jaar opstallen is de plaats waar de mest en urine terechtkomen: deels in de weide of alles in de stal. In de weide deponeert het vee mest en urine met een grote hoeveelheid op een klein oppervlak (puntbelasting), waardoor de mineralen hier niet of in ieder geval niet op korte termijn benut kunnen worden en de kans op verliezen groter is. Mest en urine opgevangen in de stal kan men als meststof gebruiken. De mineralen kunnen dan beter benut worden en de aanvoer van (kunst)meststoffen kan verkleind worden bij een gelijkblijvende opbrengst. Bij volledig opstallen kan op deze wijze de aanvoer van stikstof met circa 50 kg per ha per jaar dalen. Daarnaast heeft beweiding effect op de vorm van de stikstofverliezen. Bij beweiding vindt meer nitraatuitspoeling en denitrificatie plaats en is ook de emissie van lachgas groter, terwijl bij het opvangen van mest en urine in de stal en het uitrijden de vervluchtiging van ammoniak groter is. Afhankelijk van de ruwvoervoorziening op een bedrijf en van de gemaakte keuzen bij de uitvoering van het beweidingssysteem kan het effect van beperking van de beweiding op de totale stikstofverliezen per geval sterk verschillen. Algemeen geldt dat een beperking van de beweiding altijd de mogelijkheid biedt tot verlaging van de totale stikstofverliezen⁵.

De laatste jaren stabiliseert de volledige of gedeeltelijke weidegang zich op 80% [REDACTED]. [REDACTED] Schaalvergroting kan aanleiding zijn om af te zien van weidegang. Sinds een aantal jaren fungeert de Stichting Weidegang (waarin diverse ketenpartijen en de dierenbescherming zijn vertegenwoordigd) als pleitbezorger en stimulator van weidegang.

Beweidingssysteem (% koeien)	2006	2007	2008
Koeien volledig op stal	20	23	30
Beperkte weidegang	57	55	51
Onbeperkte weidegang	23	22	19

Tabel 1: Ontwikkeling weidegang 2006-2008 (bron: LEI-Binternet)

⁵ ASG, *Weidegang in beweging*, PraktijkRapport Rundvee 81, november 2005

3.4 Conclusies:

- Bij het aanscherpen van de leefruimtenormen per dier zullen er minder dieren binnen de huidige stallen gehouden kunnen worden.
- Om het huidige aantal dieren te kunnen blijven houden, zal extra geïnvesteerd moeten worden in de uitbreiding van de stalcapaciteit binnen de randvoorwaarden van het milieubeleid (ammoniak, geur, fijn stof) en het ruimtelijk ordeningsbeleid (locaties, omvang bouwblok). De mate waarin dat zal optreden is afhankelijk van marktperspectieven en de aanwezige financieringscapaciteit.
- De technieken zijn aanwezig om de extra milieu-emissies per dierplaats bij een grotere leefoppervlakte binnen de wettelijke normen te houden (luchtwassers varkenshouderij, droogtechnieken pluimveehouderij).
- Vanwege de gezondheidsrisico's zal er naar verwachting geen grote ontwikkeling zijn naar buitenuitloop voor varkens. Voor pluimvee zijn er geen belemmeringen vanuit milieuoogpunt voor het houden van kippen in een uitloop. Uit oogpunt van maatschappelijk draagvlak scoort weidegang zeer positief en draagt op diverse punten bij aan een verhoogd dierenwelzijn. Op termijn kan stalhuisvesting leiden tot een lagere NH₃-emissie dan weidegang.

4. Effecten van een krimp van de Nederlandse veestapel

4.1 Buitenlandse milieu- en ruimte-effecten

In discussies over een eventuele krimp van de Nederlandse veestapel wordt regelmatig de vraag gesteld of we op niet hiermee de ongewenste effecten van onze veehouderij naar het buitenland exporteren ('eigen stoepje schoonvegen'). Deze paragraaf verkent een aantal overwegingen die in deze discussie gehanteerd kunnen worden. De tekst is deels gebaseerd op een PBL-LEI-onderzoek uit 2007 van het door Milieudefensie bij de Tweede Kamer ingediende burgerinitiatief "Stop fout vlees". Hierbij stelde Milieudefensie voor om de Nederlandse intensieve veehouderij te halveren.

Die hieronder opgesomde overwegingen richten zich op de buitenlandse milieu- en ruimte-effecten van een beperking van de Nederlandse veestapel. Overwegingen:

- Bij een gelijkblijvende vraag naar vlees en zuivel zal een krimp van de Nederlandse veestapel altijd leiden tot een groei van veehouderij elders. Aangezien de Nederlandse veehouderij zich vrijwel uitsluitend richt op de West-Europese markt, zal die verplaatsing van de productie zich vrijwel geheel richten op West-Europa.
- De lokale emissies van stikstof, fosfaat en ammoniak zullen met de productie meeverhuizen. Echter, die emissies zijn voor wat hun ecologische gevolgen gebonden aan Europese richtlijnen (Kaderrichtlijn Water, Nitraatrichtlijn, Natura 2000). Terwijl het realiseren van de met deze richtlijnen gewenste milieukwaliteit vanwege de hoge veedichtheid in ons land moeilijk is, is dat in veel andere EU-regio's makkelijker. Daarnaast geldt voor de grotere bedrijven overal de IPPC-richtlijn, die toepassing van 'best beschikbare' emissiereductietechnieken voorschrijft.
- Ten opzichte van andere Europese landen gebruikt de Nederlandse veehouderij meer soja per kg product (ca 20% meer dan Europees gemiddeld). Een verplaatsing van Nederlandse veehouderij naar elders in Europa zal daardoor een beperkte verlaging van het Europees gebruik van soja tot gevolg hebben. Dit leidt tot een kleiner ruimtebeslag in de sojaproducerende landen. Echter in Europa leidt het tot extra ruimtebeslag voor veevoerproductie. Per saldo is de mondiale verandering in ruimtebeslag nihil. Tegelijkertijd draagt het wel bij aan de doelstelling om veehouderij meer te baseren op regionale West-Europese voer-mest kringlopen. Tevens is het voor de EU makkelijker om duurzaamheid te realiseren bij in Europa geproduceerd veevoer dan bij veevoer uit andere delen van de wereld.
- Met een verplaatsing van de veehouderij verhuizen ook de aan veehouderij verbonden broeikasgasemissies mee. Voor Nederland draagt dit bij aan het realiseren van het nationale plafond voor deze emissies. Aangezien andere EU-landen ook gebonden zijn aan nationale quota, zullen zij de extra emissie moeten compenseren met extra maatregelen binnen de veehouderij of in andere sectoren.
- Nederland heeft vanuit mondiaal perspectief gezien een veehouderij met een uitzonderlijk hoge productie-efficiency (veel productie per kg veevoer) en milieuefficiency (weinig emissies per kg product). Verplaatsing van deze veehouderij naar minder efficiënte regio's zou daarom tot meer ruimtebeslag en meer milieuemissies kunnen leiden. Terwijl juist vanwege de groeiende vraag naar voedsel gestreefd wordt naar een mondiale landbouw die efficiënter met ruimte en milieu omgaat. Hoewel bovenstaand effect er is, zij het zeer beperkt, vindt ik een andere overweging relevanter. Waar we wereldwijd een intensievere landbouw nodig hebben, zijn we in ons land qua intensiteit inmiddels voorbij het optimum gegroeid. Ondanks de hoge milieuefficiency levert de Nederlandse veehouderij door haar hoge veedichtheid een (veel) te hoge belasting op van bodem, water en biodiversiteit in de Nederlandse delta. Wanneer we die veedichtheid iets terugdringen (grootorde waarschijnlijk ca. 15%, effect op wereldvoedselproductie nihil), komt een Nederlandse veehouderij in zicht die een hoge efficiency wel weet te combineren met een ecologisch verantwoord samengaan met de haar omringende ecosystemen. Met de aldus verkregen kennis over een dergelijke duurzame veehouderij kan Nederland als gidsland dienen voor anderen.

4.2 Economische effecten

In opdracht van het ministerie van VROM heeft het LEI een studie (quick scan) verricht naar de (sociaal)economische effecten van een krimp van de veehouderijsector⁶. De twee vragen die in deze studie aan de orde kwamen waren:

1. Welke productiebeperking moet gerealiseerd worden om tot een evenwicht op de mestmarkt te komen;
2. Welke stakeholders hebben economisch voordeel en welke hebben een economisch nadeel bij een krimp.

Onder evenwicht op de mestmarkt werd in deze studie verstaan een mestproductie waarbij alle rundvee- en alle varkensmest nationaal geplaatst kan worden. Voor pluimveemest zijn voldoende afzetkanalen beschikbaar (export, verbranding) zodat het voor deze sector niet noodzakelijk is om nationaal alle mest te kunnen plaatsen. Volgens LEI is er, op basis van de huidige inzichten, in de periode 2015-2020 geen afzetruimte voor 50 miljoen kilogram stikstof en 21 miljoen kilogram fosfaat uit rundvee- en varkensmest. LEI heeft twee scenario's onderzocht:

1. Krimpscenario A: Een proportionele krimp in verschillende diercategoriën waarbij de handel in fosfaatproductierechten tussen diercategoriën binnen een sector binnen dezelfde regio is toegestaan;
2. Krimpscenario B: Een productiebeperking door het instellen van een plafond voor de productie van N/P waarbij de handel in fosfaatproductierechten tussen diercategoriën binnen een sector binnen dezelfde regio is toegestaan.

In scenario A is een proportionele krimp van de veestapel van 19,5% noodzakelijk om evenwicht op de mestmarkt te krijgen. In scenario B gaat om een krimp van 12% in het aantal melk- en kalfkoeien, 30% in het aantal fokvarkens en 35% in het aantal vleesvarkens.

Het totale saldo uit de akkerbouw en veehouderij daalt in scenario A mogelijk met 15% ofwel € 725 miljoen en in scenario B mogelijk met 8% ofwel € 372 miljoen. De verschillen per sector zijn groot. Scenario A is vooral nadelig voor de melkveehouderij en de vleeskalverenhouderij omdat in dit scenario fosfaatquota niet verhandelbaar zijn tussen sectoren. Scenario B is vooral voor de vleesvarkenshouderij ongunstig gezien de relatief hoge prijs voor fosfaatquota. De akkerbouw loopt vooral inkomsten mis uit mestacceptatie waardoor het saldo in beide scenario met circa 4% ofwel € 60 miljoen daalt. In de studie is niet gekeken naar het effect van een krimp van de veestapel op mogelijke besparingen op milieu-investering op de thema's ammoniak, broeikasgassen en fijn stof.

In scenario A daalt het inkomen van een melkveebedrijf met gemiddeld € 12.800,- en in scenario B met € 5.300,-. In scenario A daalt het aantal arbeidsplaatsen in de keten en onder stakeholders met maximaal 39.000 (waarvan 7.000 in de primaire sector). De netto toegevoegde waarde daalt met maximaal € 2,3 miljard. In scenario B daalt het aantal arbeidsplaatsen met maximaal 32.000 (waarvan 5.000 in de primaire sector). De netto toegevoegde waarde daalt met maximaal € 1,9 miljard.

4.3 Conclusies

⁶ LEI, *Economische gevolgen van een krimp van de veestapel; Quick scan naar winnaars en verliezers*, LEI-rapport 2010-010, maart 2010.

5. Legitimering beperking omvang veehouderij

5.1 Historie

Het dierrechtenstelsel dat momenteel in de Meststoffenwet is opgenomen, is stapsgewijs geïntroduceerd.

De eerste stap bestond uit de Interimwet beperking varkens- en pluimveehouderijen van 1985. Met die wet werden voor het eerst beperkingen gesteld aan de productie van mest. In de memorie van toelichting⁷ werd de reden daarvoor aangegeven: *Indien niet tot de voorgestelde maatregelen wordt gekomen zal de omvang van de mestproblematiek, welke inmiddels reeds onaanvaardbare vormen heeft aangenomen, nog verder toenemen. Genoemd kunnen worden ophoging van mineralen en zware metalen in de bodem en verontreiniging van het grondwater (p.8).* Primair een mineralen- en zware metalenprobleem dus. Met de introductie van de nieuwe Meststoffenwet in 1987 werd de regeling van mestproductierechten, door middel van een (tweede) nota van wijziging⁸, overgeheveld naar die wet.

De tweede stap was de introductie van varkensrechten in 1998 met de Wet herstructurering varkenshouderij (Whv). De aanleiding voor het indienen van het wetsvoorstel was de uitbraak van klassieke varkenspest in 1997. In een brief van 10 juli 1997⁹ ging de toenmalige minister van LNV, Van Aartsen, in op de n.a.v. deze varkenspest noodzakelijk gebleken herstructurering van de varkenshouderij. Daarbij werd een aantal maatregelen aangekondigd om de varkenshouderij te herstructureren op het gebied van dierenwelzijn, diergezondheid, milieu en ruimtelijke kwaliteit. De belangrijkste maatregel was de introductie van een stelsel van varkensrechten. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel voor de Whv¹⁰ werd nader ingegaan op de doelstellingen van de introductie: *De maximering van het aantal varkens door invoering van een systeem van varkensrechten dient ter verwezenlijking van de doelstellingen op het vlak van het milieu. Daarbij draagt het stelsel overigens bij aan een – versnelde – realisatie van aangescherpt beleid op het vlak van dierenwelzijn (p. 3).* Primair milieu dus, en secundair dierenwelzijn. De milieudoelstelling werd nog gepreciseerd: *Het in het onderhavige wetsvoorstel neergelegde stelsel van varkensrechten, houdende een maximering van de aantallen varkens die op de bedrijven worden gehouden, dient primair om de noodzakelijke condities te scheppen voor effectuering en handhaving van de aanscherping van de normen inzake de toelaatbare fosfaat- en stikstofverliezen naar het milieu in het kader van het stelsel van regulerende mineralenheffingen (p. 3-4).* Verder werd een verbinding gelegd met ammoniak: *bedrijven die varkensrechten verwe[r]ven zullen direct moeten voldoen aan de strengste emissie-eisen voor stallen, welke worden gesteld krachtens de Interimwet ammoniak en veehouderij (p. 5).*

De derde stap bestond uit de introductie van pluimveerechten in de Meststoffenwet in 2001. Hiermee werd een nieuw maximum gesteld aan het aantal kippen en kalkoenen dat op een bedrijf mag worden gehouden. Dit plafond kwam voor deze diersoorten in de plaats van de mestproductierechten. In de memorie van toelichting¹¹ werd daarvoor de volgende reden opgegeven: *De met deze groei [van de pluimveestapel] gepaard gaande toename van de mestproductie vormt een bedreiging voor de realisatie van de nationale doelstellingen in het kader van het mestbeleid, zoals deze zijn neergelegd in de Integrale Notitie mesten ammoniakbeleid (kamerstukken II, 1995/96, 24 445, nr. 1; hierna: Integrale Notitie). Zij vormt daarnaast een bedreiging voor de effectuering van de doelstellingen van richtlijn nr. 91/676/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 12 december 1991 inzake de bescherming van water tegen verontreiniging door nitraten uit agrarische bronnen (PbEG L 375), de zogenoemde EG-Nitraatrichtlijn.*

De vierde stap ten slotte was de Wet van 15 september 2005 tot wijziging van de Meststoffenwet en intrekking van de Wet verplaatsing mestproductie en de Wet herstructurering varkenshouderij (vereenvoudiging productierechten). Met deze wet werden de drie stelsels van productierechten (varkensrechten in de Whv, pluimveerechten in de Meststoffenwet en 'overige' productierechten eveneens

⁷ Kamerstukken II 1984/85, 18 695, nr. 3.

⁸ Kamerstukken II 1985/86, 18 271, nr. 11.

⁹ Kamerstukken II 1996/97, 25 448, nr. 1.

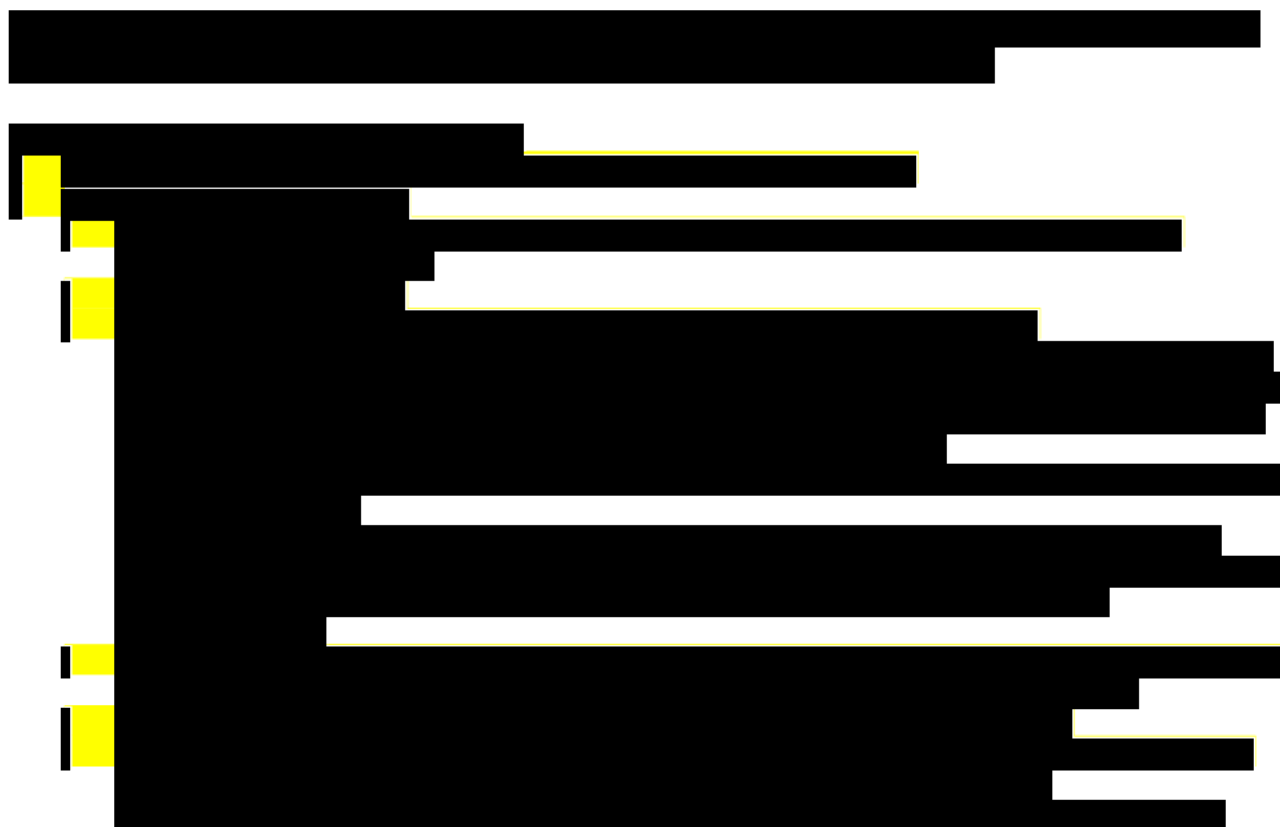
¹⁰ Kamerstukken II 1997/98, 25 746, nr. 3.

¹¹ Kamerstukken II 1998/99, 26 473, nr. 3.

in de Meststoffenwet) samengevoegd en vereenvoudigd. Voortaan zou er nog één stelsel van varkens- en pluimveerechten bestaan, opgenomen in de Meststoffenwet. Het wetsvoorstel moest mede in het licht worden gezien van de invoering van een stelsel van gebruiksnormen voor de hoeveelheid fosfaat en stikstof in de Meststoffenwet per 1 januari 2006. De memorie van toelichting¹² meldde daarover het volgende: *Het systeem van productierechten strekt er tegen deze achtergrond feitelijk toe, door beheersing van de omvang – ofwel het «volume» – van de mestproductie, de handhavingsdruk beheersbaar te houden en de effectiviteit van de gebruiksbeperkingen te verzekeren. Het systeem is wat dat betreft ondersteunend: de kern van de wetgeving wordt gevormd door de in de wetgeving gestelde beperkingen aan het mestgebruik (p. 3-4).* Voor varkens en pluimvee werd de voortzetting van een rechtenstelsel als noodzakelijk ervaren, gezien de verwachte forse toename van aantallen varkens en pluimvee bij het loslaten van het stelsel. Voor melkvee kon het productierecht vervallen doordat de melkquotering al een volumebeperkend effect had. De overige diercategorieën waren beperkt in omvang en kenden een dalende tendens vanuit welzijnsregels en marktperspectieven.

5.2 Periode na 2015

Zoals uit het bovenstaande blijkt hield de introductie van mestproductierechten verband met meerdere doelen. Uiteraard was er het milieubelang, maar ook het dierenwelzijn werd als doel genoemd. Binnen het milieubelang werden meerdere aspecten genoemd: naast de in de Meststoffenwet geregelde fosfaat en stikstof ook zware metalen en ammoniak. Het zou daarom te beperkt zijn om het stelsel van productierechten alleen maar te zien als een instrument van en voor realisering van de fosfaat- en stikstofdoelen van de Meststoffenwet. Mest heeft meerdere schadelijke milieueffecten als er te veel van is: b.v. ook CO₂-uitstoot en fijn stof. Voor al deze milieuaspecten is een 'gebruiksruimte' bepaald, ofwel landelijk, ofwel Europees, ofwel internationaal. Naast de melkquotering kent de Meststoffenwet als enige een volumebeperkend instrument, dat op zijn minst ondersteunend werkt voor het behalen van al deze milieudoelen. Voor een beslissing over het voortzetten van het stelsel moeten dus ook al deze milieudoelen die buiten de Meststoffenwet zijn opgenomen, in beschouwing worden genomen. Datzelfde geldt ook voor het dierenwelzijn, dat blijkens (de memorie van toelichting bij) de Whv ook een nevendoeel was van de introductie van varkensrechten.

¹² Kamerstukken II 2004/05, 30 004, nr. 3.

[REDACTED]

Bijlage 1: Economisch belang veehouderijketens

Totale agrocomplex

De bruto toegevoegde waarde van het totale Nederlandse agrocomplex in 2007 bedroeg 47,8 mld. euro. Dit is bijna 10% van de nationale economie. De werkgelegenheid van het totale agrocomplex bedroeg in het genoemde jaar 673.000 arbeidsjaren, 9,9% van de nationale werkgelegenheid. Het totale agrocomplex is onder te verdelen in een deel dat gebaseerd is op buitenlandse grondstoffen en een deel dat gebaseerd is op binnenlandse grondstoffen. Het complex gebaseerd op binnenlandse grondstoffen vertegenwoordigt 5,1% van de nationale economie (toegevoegde waarde) en 5,8% van de nationale werkgelegenheid

	Bruto toe- (factorkosten,	voegde waarde mld euro)	Werkgelegenheid (1000 arbeids-	jaren)
	2001	2007	2001	2007
Gehele agrocomplex	40,5	47,9	717	672
<i>Aandeel in NL economie</i>	10,2%	9,6%	10,8%	9,9%
1) hoveniers, agrarische dienstverlening en bosbouw	3,7	4,0	75	64
<i>Aandeel in NL economie</i>	0,9%	0,8%	1,1%	0,9%
2) agrocomplex, buitenlandse grondstoffen	15,3	18,3	226	218
<i>Aandeel in NL economie</i>	3,85	3,75	3,4%	3,2%
3) agrocomplex, binnenlandse grondstoffen	21,5	25,6	416	390
<i>Aandeel in NL economie</i>	5,4%	5,1%	6,2%	5,8%
waarvan:				
a) primaire productie	7,6	8,0	184	169
b) verwerking	3,2	4,4	50	42
c) toeleverende industrie	8,1	9,9	137	130
d) distributie	2,6	3,2	45	50

Tabel 1: Kerncijfers van het Nederlandse agrocomplex 2001 en 2007

Agrocomplex op basis van binnenlandse grondstoffen.

Het agrocomplex op basis van binnenlandse grondstoffen bestaat enerzijds uit plantaardige deelcomplexen en anderzijds uit veehouderijcomplexen (tabel 2).

	Toegevoegde	waarde	Werkgelegen-	heid
--	-------------	-------------------	--------------	------

	2001	2007	2001	2007
Akkerbouw	18,1	19,6	15,9	16,9
Glastuinbouw	21,3	21,8	16,4	16,5
Opengrondtuinbouw	7,9	9,0	9,7	10,7
Grondgebonden veehouderij	28,8	30,1	36,1	35,5
Intensieve veehouderij	23,9	19,5	22,0	20,5
Totaal	100	100	100	100

Tabel 2: Aandeel (%) van deelcomplexen in de toegevoegde waarde en werkgelegenheid van het Nederlandse agrocomplex (gebaseerd op binnenlandse grondstoffen), 2001,2007

Deelcomplex	Toegevoegde waarde (mrd euro) (aandeel in nationaal totaal)	Werkgelegenheid (000 arbeidsjaren) (aandeel in nationaal totaal)
Akker- en tuinbouwcomplexen	12,5 (2,5%)	174,8 (2,6%)
Grondgebonden veehouderijcomplex	7,7 (1,5%)	138,5 (2,1%)
Intensieve veehouderijcomplex	5,0 (1,0 %)	79,9 (1,2%)
Totaal	25,6 (5,1%)	390,0 (5,8%)

Tabel 3: Toegevoegde waarde en werkgelegenheid van deelcomplexen op basis binnenlandse grondstoffen en aandelen in nationale economie

Import- en export

- De *totale Nederlandse uitvoer* bedroeg in 2008 bijna 368 mrd. euro; de invoer bedroeg 332 mrd. euro, waardoor het handelsoverschot uitkwam op 35,7 mrd. euro.
- Twee derde van dit handelsoverschot (23,6 mrd. euro) is toe te schrijven aan de agrarische handel, waarvan ongeveer een derde deel voor rekening komt van de veehouderijcomplexen.
- De Nederlandse vleesexport bedroeg 6,9 miljard euro in 2008, en de vleesimport 3,5 miljard euro. De export van zuivel was 5,3 miljard euro in 2008, tegenover een import van 2,6 miljard euro.

Kernpunten:

- De productie van de land- en tuinbouw en de voedingsmiddelenindustrie is nauw met elkaar verbonden. De productie is alleen mogelijk door de aanvoer van grondstoffen (veevoer, bouw van stallen, gas/elektra, dieren, eieren) en door financiële en zakelijke dienstverlening. Het hele scala aan directe en indirecte activiteiten in relatie tot de Nederlandse land- en tuinbouw vormt het Nederlandse agrocomplex.
- Naast de primaire land- en tuinbouwsectoren omvat het agrocomplex de verwerkende industrie, de distributie, de agrarische dienstverlening (adviseurs etc.) en de toeleverende industrie (veevoer, kunstmest, energie).
- Het Nederlandse agrocomplex maakt, gemeten in de toegevoegde waarde en de werkgelegenheid, circa 10% uit van de Nederlandse economie. NB: De toegevoegde waarde is het inkomen dat in het productieproces wordt gevormd. Dit inkomen is beschikbaar voor de beloning van de inzet van productiefactoren (arbeid, kapitaal).
- Het grondgebonden en intensieve veehouderijcomplex (primair, toelevering, verwerking, distributie) dragen voor circa 50% bij aan de toegevoegde waarde. Voor de werkgelegenheid is deze bijdrage circa 55%.
- De toegevoegde waarde van het totale agrocomplex groeide van ruim 40 miljard in 2001 naar bijna 48 miljard euro in 2007. Omdat de totale toegevoegde waarde van de Nederlandse economie in deze periode toenam met een kwart, daalde het aandeel van het agrocomplex in de Nederlandse economie tot 9.6%. Dit komt vooral door het achterblijven van de prijsontwikkeling van land- en tuinbouwproducten bij de gemiddelde prijsstijging (en niet door dalende volumes).

Economisch perspectief veehouderijketens

- De kostprijspositie van de primaire varkens- en pluimveehouderijsector in Nederland ten opzichte van andere belangrijke EU-productielanden is goed. Beide sectoren bevinden zich in de kopgroep, ondanks de hoge milieukosten (mestafzetkosten, ammoniak, kosten dierrechten). De komende jaren wordt een verslechtering van de kostprijspositie verwacht door aanscherping van milieumaatregelen. Het recente besluit om eenzijdige Nederlandse aanscherping van de welzijnsmaatregelen voor de vleesvarkenshouderij uit te stellen, heeft een zeer positieve invloed op de kostprijspositie van de NL varkenshouderij.
- De NL varkens- en pluimveehouderij heeft haar sterke economische positie te danken aan vakbekwaamheid (goed opgeleide ondernemers), ondernemerszin en een sterk ontwikkeld agribusiness complex (sterke veevoersector die relatief goedkoop veevoer kan maken, sterke positie verwerkende industrie (VION, Frieland/Campina, Plukon, Stortebom), stallenbouwers, adviseurs, banken) en een goede kennis- en infrastructuur (WUR, Food Valley).
- De sterke kostprijsgedrevenheid van de Nederlandse varkens- en pluimveesectoren is niet uniek voor Nederland, maar geldt voor de hele Europese Unie. Zij is een gevolg van de marktvraag en marktprikkels van de verwerkende industrie én vooral de retail naar zo goedkoop mogelijke anoniem geproduceerde dierlijke producten. De retail wil zo goedkoop mogelijk overal haar producten kunnen inkopen. Op dit moment is bij de retail en de verwerkende industrie een verandering te bespeuren. De marktleider in retail (AH) wil zich gaan onderscheiden van andere retailers door duurzame producten aan te bieden (Puur en Eerlijk merk). Het besluit van AH om medio 2011 het gangbaar geproduceerde varkensvlees te vervangen door 1-ster varkensvlees is een belangrijke stap, die ook door andere retailers gevolgd zal worden. De primaire sector springt hierop in door de bedrijfsvoering aan te passen. Ook een varkensslachterij als VION (grootste vleesverwerker in NW-Europa) heeft als lange termijn strategie het ontwikkelen van duurzame vleesmerken met toegevoegde waarde als antwoord op de toenemende concurrentie van importen uit Brazilië en Amerika. De tendens in pluimveevlees is hetzelfde. Ik verwacht dat over een aantal jaren in de NL supermarkten het scharrelpluimveevlees het basissegment zal zijn, vergelijkbaar met zoals het gegaan is met de scharreleieren in 2003. In de eierwereld is productdifferentiatie al ingeburgerd; belangrijke trigger hiervoor was het stempelen van eieren als kooi-, scharrel-, vrije uitloop- en biologisch ei. De NL legsector heeft de ontwikkeling naar scharreleieren al een aantal jaren geleden opgepakt en profiteert nu maximaal van de toenemende vraag naar scharreleieren uit Duitsland, waar 75% van de export naar toe gaat.
- Hoewel de kostprijspositie goed is, is door de relatief lage opbrengstprijzen in de afgelopen jaren én de hoge mestafzetkosten de ruimte om te investeren in welzijns- en milieumaatregelen op veel bedrijven sterk afgenomen. Het aantal bedrijven zal daardoor de komende jaren afnemen na het verlopen van de overgangstermijnen. Het herbenutten van de vrijkomende productiecapaciteit door de blijvers zal sterk afhangen van de financieringsruimte van deze bedrijven.
- Perspectief voor de varkenshouderij: consolidatie van huidige positie, verschuiving van vleesvarkens naar fokzeugen/biggen.
- Perspectief voor pluimveehouderij: legpluimveehouderij zal licht uitbreiden door goede marktperspectieven en gunstig imago van eieren (gezond, lage CO2-footprint). Vleeskuikenhouders zal ook licht uitbreiden, maar moet houderijsysteem sterk veranderen als gevolg van welzijns- en antibiotica reductie-eisen. Goede marktperspectieven voor vers pluimveevlees door EU-bepalingen (vers vlees definitie houdt Braziliaans diepgevroren pluimveevlees als 'vers vlees' buiten de deur), gunstige CO2-footprint, gezondheidsclaim.

Veehouderij en veevoer

- Volgens Nevedi (koepelorganisatie van veevoerbedrijfsleven) is 2/3 deel van de grondstoffen van het veevoer rest- en nevenproducten van de levensmiddelenindustrie (natte en droge bijproducten). De rest bestaat uit voergranen en van buiten de EU geïmporteerde grondstoffen zoals soja.
- Een wijd verbreid misverstand is dat de granen die in het veevoer worden verwerkt concurreren met granen voor de humane consumptie. Door de bodemomstandigheden, het klimaat en de watervoorziening is op dit moment de graanproductie in grote delen van Europa kwalitatief niet geschikt voor humane consumptie (bakgranen). De graanproductie in grote delen van Europa is derhalve gericht op de productie van veevoergranen.

- Zeer recent heeft de Round Table voor soja (samenwerkingsverband tussen grote industriën waaronder VION, Ahold en maatschappelijke organisaties) de criteria voor duurzame soja vastgesteld. De criteria hebben o.a. betrekking op het niet mogen verbouwen van soja op gekapte oerwoudgrond. Vanaf 2011 zal dit zogenoemde RTRS-soja in de EU worden ingevoerd. Nevedi heeft recent uitgesproken dat het streven is om vanaf 2015 alleen nog maar RTRS-soja in het veevoer te verwerken. In de tussentijd wordt er, vooral marktgedreven, in verschillende dierlijke ketens al duurzame soja verwerkt (Campina weidemelk, kipnuggets van Mc Donalds etc.).
- Eind dit jaar zal de Europese Commissie een besluit nemen over het weer gaan toestaan van diermeel als veevoergrondstof in varkens- en pluimveevoer (ipv dat het verbrand wordt of uitgevoerd wordt naar buiten de EU (en als kipproduct weer terugkomt...)). Diermeel is een goede eiwitbron en kan een deel van de soja vervangen.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Overleg werkgroep melkveehouderij
Datum: vrijdag 8 maart 2019 11:59:07
Bijlagen: [Verslag overleg 12 maart 2014.doc](#)
[Agenda 13-03-2014.doc](#)
[Geconsolideerde versie 05-03-2014.rtf](#)
[Geconsolideerde versie 05-03-2014_MvR.rtf](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 12 maart 2014 15:03

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: Overleg werkgroep melkveehouderij

Werkgroepleden,

Morgen hebben we een overleg staan [REDACTED] het wetsvoorstel.

Met één klein extra agendapunt, de terugkoppeling met de externen van vandaag (woensdag). Een verslag is bijgevoegd.

Verder twee versies van het wetsvoorstel:

- 1). de versie zoals door [REDACTED] is verstuurd aan een ieder op 5 maart jl. om 17:10 uur
- 2). reactie van mijn kant, met de kanttekening dat ik al zo lang heb lopen worstelen met de definities, dat ik aan de rest nog niet zoveel heb kunnen doen.

Volgende week weer een regulier overleg, waarbij we ook de MvT op de agenda zullen hebben.

LET OP: we zitten in A zuid 4 (10p) i.p.v. de gebruikelijke B zuid 4 (10p).

Tot morgen.

Groet,

[REDACTED]

[REDACTED]
senior beleidsmedewerker

.....
Ministerie van Economische Zaken
Directoraat Generaal Agro
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
Programma Mest

Bezoekadres: Bezuidenhoutseweg 73 | Den Haag

Postadres: Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T 070- [REDACTED]

M 06- [REDACTED]

12 maart 2014

Projectgroep Wetsvoorstel verantwoorde groei melkveehouderij

Agenda

Datum: 13 maart 2014 12:30 – 14:30 uur

Locatie: A zuid 4 (10p.)

Genodigden: [REDACTED]
[REDACTED]

1. Opening

2. Mededelingen

3. Verslag overleg externen 12-3-2014

Zie bijlage 'verslag overleg 12 maart 2014'

4. Versie 2 wetsvoorstel

Zie bijlagen 'Geconsolideerde versie Msw '05-03-2014' (versie [REDACTED]) + 'Geconsolideerde versie Msw '05-03-2014_MvR' (reactie [REDACTED])

5. Afspraken

6. Rondvraag

7. Sluiting

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: Overleg wetsvoorstel rund-/melkveerechten
Datum: vrijdag 8 maart 2019 12:01:11
Bijlagen: [2013-03-26 Melkveerechten opties.doc](#)
[Bijdrage sectoren aan fosfaatproductie.doc](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 26 maart 2013 16:43

Aan: [REDACTED]
[REDACTED]
Onderwerp: Overleg wetsvoorstel rund-/melkveerechten
Collega's
Morgen zitten we om 9:30 uur voor de tweede keer bijeen om te praten over het wetsvoorstel melk-/rundveerechten. We hebben een zaaltje op B-zuid 4e verdieping.

[REDACTED]
Bijgevoegd het huiswerk van [REDACTED] en één tabelletje van [REDACTED]
[REDACTED] ter bespreking. Van daaruit maar eens verder kijken.
[REDACTED] kan vanwege omstandigheden morgen niet aanwezig zijn.

Tot morgen.

Groet,

[REDACTED]

[REDACTED]
Senior beleidsmedewerker cluster Mest & Milieu
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
Ministerie van Economische Zaken
Bezoekadres: Bezuidenhoutseweg 73, Den Haag
Postadres: Postbus 20401, 2500 EK, Den Haag
Telefoon: 070 [REDACTED]
Mobiel: 06 [REDACTED]

Mijn nieuwe e-mailadres is: [REDACTED]@minez.nl

Melkveerechten

In deze notitie zijn enkele opties in beeld gebracht hoe melkveerechten kunnen worden ingesteld. Bij de uitwerking is allereerst gekozen voor [REDACTED] Maar je kunt ook denken aan [REDACTED] [REDACTED] van de melkveesector.

Voor de omrekening van melkquotum naar melkveerechten kan gebruik worden gemaakt van de gemiddelde landelijk productie per koe (circa 8300kg). Bij de introductie van de melkquotering in 1984 is voor de toekenning van extra quotum op basis van recente investeringen die nog niet in gebruik waren genomen, ook gerekend op basis van een gemiddelde koeproductie

Voorshands worden andere rundercategorieën terzijde gelaten, omdat daarin groeien nu ook al kan. Het blijkt dat er geen of nauwelijks groei is in andere rundercategorieën, zie bijlage. Sinds 2008 is het aantal vleeskalveren vrijwel gelijkgebleven.

DE OPTIES

Voordelen:

- [REDACTED]
- [REDACTED]

Nadelen:

- [illegible]

grond.

Voor grondgebonden deel geen, voor niet-grondgebonden deel wel rechten

- [REDACTED]

- [REDACTED]

Voordelen

- [REDACTED]

Nadelen

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

Idem als 2, maar de niet-grondgebonden rechten worden in 10 jaar afgebouwd

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

Voordelen

- [REDACTED]
- [REDACTED]

Nadelen

- [REDACTED]
- [REDACTED] in de eerste 10 jaar meer dan 10% per jaar van de grond wordt

Vragen:

1. Akkoord om [REDACTED]? Is de motivering hiervoor toereikend?
2. Kan worden ingestemd met [REDACTED]
3. Zijn er nog andere [REDACTED]
4. Zijn de voor- en nadelen goed en volledig in beeld gebracht? Svp aanvullen.
5. Zijn we bereid om [REDACTED]?
6. Welke opties en in welke volgorde verdienen de voorkeur? Voorstel: nu geen opties laten afvallen.

Vervolg

Moet er een besluit worden genomen? Wanneer? Waarover? Door wie?

4. Veestapel

41. Rundvee

41-a. Samenstelling van de rundveestapel

Composition of the cattle stock

	jongvee 1) jonger dan 1 jaar	vrouwelijk 1 jongvee 1 jaar en ouder	melk- en kalkoelen	stieren 1 jaar en ouder	vlees kalveren	ander jongvee voor de mesterij	vlees-, weide-, zoog- koelen	totaal rundvee	bedrijven met rundvee
	1 000 stuks								
1970	758	893	1896	37	434	242	56	4314	130842
1975	859	1030	2218	48	471	290	41	4956	108160
1980	870	1038	2356	54	582	292	44	5226	87457
1985	796	1014	2367	45	638	342	46	5248	76571
1990	606	880	1878	43	602	596	120	4926	65423
1995	740	808	1708	42	669	541	146	4654	56216
2000	600	699	1504	37	783	284	163	4069	45804
2005	534	590	1433	31	829	230	151	3797	37303
2007	542	564	1413	24	860	216	144	3763	35258
2008	566	589	1466	23	899	221	127	3890	34198
2009	610	613	1489	22	894	216	123	3968	33268
2010	574	651	1479	22	928	207	115	3975	32826
2011	568	622	1470	19	906	196	105	3885	31752

Bron: CBS Landbouwtelling.

1) Geen vlees- of waldevée.

	Fosfaatuitscheiding (kg. per jaar) 2012	Percentage van totaal 2012	Fosfaatuitscheiding (kg. per jaar) 2006	Toe-/afname fosfaatuitscheiding 2006-2012
Rundvee	90.200.000	53,6%	91.500.000	-1,4%
Totale veestapel	168.400.000	100,0%	169.200.000	-0,5%
Rundvee, varkens en pluimvee samen		95,2%	95,3%	

	Fosfaatuitscheiding (kg. per jaar) 2012	Percentage van totaal 2012	Fosfaatuitscheiding (kg. per jaar) 2006	Toe-/afname fosfaatuitscheiding 2006-2012
Rundvee	90.200.000	53,6%	91.500.000	-1,4%
Totale veestapel	168.400.000	100,0%	169.200.000	-0,5%
Rundvee, varkens en pluimvee samen		95,2%	95,3%	

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: PDOC01-#194698-v1-overleg_toekomstig_mest-_en_volumebeleid
Datum: vrijdag 8 maart 2019 12:02:02
Bijlagen: [PDOC01-#194698-v1-overleg_toekomstig_mest-_en_volumebeleid_MvR.DOC](#)

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 30 maart 2011 09:35
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: RE: PDOC01-#194698-v1-overleg_toekomstig_mest-_en_volumebeleid
[Paar kleine dingetjes.](#)
[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 29 maart 2011 20:17
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: PDOC01-#194698-v1-overleg_toekomstig_mest-_en_volumebeleid

Collega's,
op basis van stuurgroepvergadering de nota aangepast. zou naar beide bewindslieden toe moeten. Graag nog een kritische blik of er geen fouten meer in staan [REDACTED]

[REDACTED]
groet,
[REDACTED]

236a

Aan:
Staatssecretaris Bleker
Staatssecretaris Atsma

Van:
Directeur directie Agroketens en Visserij/EL&I
Directeur Directie Duurzaam Produceren/I&M

nota

overleg over toekomstig mest- en volumebeleid op 7 april
2011

Inleiding en advies

Op 7 april a.s. is er een overleg gepland tussen u beiden over de kabinetsvisie lange termijn mestbeleid en volumebeheersing in de veehouderij vanaf 2015. Dit overleg vindt plaats om 18.00 uur en is zonder ambtelijke ondersteuning.

Namens de ambtelijke stuurgroep die deze kabinetsvisie voorbereidt, verzoeken wij u om richtinggevende uitspraken te doen in reactie op de twee vragen hieronder en aan te geven of en zo ja wat uw wensen zijn voor het gesprek dat op 19 april over hetzelfde onderwerp zal plaatsvinden (met ondersteuning).

Bij beide vragen hieronder treft u een advies aan voor het antwoord. In de toelichting vindt u een verdere uitwerking van de adviezen. [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Agroketens en Visserij Mest en Milieu

Prins Clauslaan 8
2595 AJ DEN HAAG
POSTBUS 20401
2500 EK DEN HAAG
www.rijksoverheid.nl/eleni

Contactpersoon

T 070- [REDACTED]
F 070- [REDACTED]
[REDACTED]@minInv.nl

Datum
31 maart 2011

Onze referentie
194698

[Redacted text block]

Agroketens en Visserij
Mest en Milieu

Datum
31 maart 2011

Onze referentie
194698

TOELICHTING

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Over beide onderwerpen zal in een overleg met u beiden uitgebreid worden
gesproken in een overleg op 19 april a.s..

[Redacted text block]ntal

[REDACTED]

Agroketens en Visserij
Mest en Milieu

[REDACTED]

Datum
31 maart 2011

[REDACTED]

Onze referentie
194698

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

sluiten.

- Dierlijke mest heeft nu al een negatieve waarde (die kan oplopen tot € 25/m³ afzetkosten voor de veehouder).

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

milieumaatregelen.

• [Redacted text block]

Agroketens en Visserij
Mest en Milieu

Datum
31 maart 2011

Onze referentie
194698

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Voor de opbouw van de (concept)visie wordt voorgesteld om eerst het streefbeeld voor het richtjaar 2025 te beschrijven

[Redacted text block] dan een aantal autonome ontwikkelingen te beschrijven die realisatie van het streefbeeld ondersteunen en dan de inzet van de overheid,

De tekst van de conceptvisie wordt afgestemd met onder andere inzet op de herziening van het GLB, de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij, *biobased economy*, energiebeleid, en mestverwerking. De conceptvisie komt tot stand in afstemming met het traject rond het debat megastallen.

[Redacted text block]

[Redacted text block]